Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (šesto vijeće)

15. srpnja 2015.*

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Europsko tržište čelika za prednapinjanje – Utvrđivanje cijena, podjela tržišta i razmjena osjetljivih poslovnih informacija – Odluka kojom se utvrđuje povreda članka 101. UFEU-a – Jedinstvena, složena i trajna povreda – Zastara – Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni iz 2006. – Pripisivanje odgovornosti za povredu društvu majci – Proporcionalnost – Načelo individualizacije kazni i sankcija – Neograničena nadležnost“

U predmetima T-389/10 i T-419/10,

Siderurgica Latina Martin SpA (SLM), sa sjedištem u Cepranu (Italija), koji zastupaju G. Belotti i F. Covone, odvjetnici,

tužitelj u predmetu T-389/10,

Ori Martin SA, sa sjedištem u Luxembourgu (Luksemburg), koje zastupa P. Ziotti, odvjetnik,

tužitelj u predmetu T-419/10,

protiv

Europske komisije, koju su zastupali, u predmetu T-389/10, B. Gencarelli, V. Bottka i P. Rossi, potom V. Bottka, P. Rossi i G. Conte, u svojstvu agenata, i, u predmetu T-419/10, B. Gencarelli, V. Bottka i P. Rossi, potom V. Bottka, P. Rossi i G. Conte, u svojstvu agenata,

tuženika

povodom zahtjeva za poništenje i preinaku Odluke Komisije C (2010) 4387 *final* od 30. lipnja 2010. o postupku primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/38344 – Čelik za prednapinjanje), izmijenjene Odlukom Komisije C (2010) 6676 *final* od 30. rujna 2010. i Odlukom Komisije C (2011) 2269 *final* od 4. travnja 2011.,

OPĆI SUD (šesto vijeće),

u sastavu: S. Frimodt Nielsen (izvjestitelj), predsjednik, F. Dehousse i A. M. Collins, suci,

tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprava održanih 30. lipnja 2014.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: talijanski

Presudu[1] *[omissis]*

Postupak i zahtjevi stranaka

44 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 13. rujna 2010. društvo SLM pokrenulo je postupak u predmetu T-389/10.

45 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 14. rujna 2010. društvo Ori Martin pokrenulo je postupak u predmetu T-419/10.

46 Odlukom od 29. listopada 2010. Opći sud (prvo vijeće) obavijestio je tužitelje da mogu prilagoditi svoje tužbene razloge i tužbene zahtjeve kako bi se uzele u obzir izmjene nastale prvom odlukom o izmjeni. Društva SLM i Ori Martin nisu iskoristila tu mogućnost.

47 Odlukom od 6. lipnja 2011. Opći sud zatražio je od Komisije da mu dostavi drugu odluku o izmjeni.

48 Dana 22. lipnja 2011. Komisija je dostavila drugu odluku o izmjeni.

49 Odlukom od 30. lipnja 2011. Opći sud (prvo vijeće) obavijestio je tužitelje da mogu prilagoditi tužbene razloge i tužbene zahtjeve kako bi se uzele u obzir izmjene nastale drugom odlukom o izmjeni.

50 Društva SLM i Ori Martin podnijela su svoja očitovanja o drugoj odluci o izmjeni, koje su bili adresati, u okviru svoje replike podnesene 13. travnja 2011.

51 Dana 20. listopada 2011. Komisija je podnijela original svojih odgovora na replike na jeziku postupka, kao i svoje napomene o očitovanjima koja su društva SLM i Ori Martin podnijela na drugu odluku o izmjeni, nakon čega je zatvoren pisani postupak.

52 S obzirom na to da je sastav vijeća Općeg suda bio izmijenjen s učinkom od 23. rujna 2013., sudac izvjestitelj bio je raspoređen u šesto vijeće, kojemu su ovi predmeti posljedično dodijeljeni.

53 Prethodni izvještaji iz članka 52. stavka 2. Poslovnika Općeg suda od 2. svibnja 1991. dostavljeni su šestom vijeću 8. studenoga 2013.

54 Odlukom od 17. prosinca 2013. Opći sud je u predmetu T-389/10 zatražio od stranaka da odgovore na niz mjera upravljanja postupkom.

55 Dopisima od 28. siječnja odnosno 28. veljače 2014. društvo SLM i Komisija postupili su u skladu s tim mjerama. Međutim, Komisija je u svojem odgovoru navela da ne može u potpunosti ispuniti određene zahtjeve za podnošenje dokumenata zbog toga što su joj zatraženi dokumenti dostavljeni u okviru razmatranja zahtjeva za primjenu pokajničkog programa. Društvo SLM iznijelo je svoja očitovanja o toj napomeni Komisije.

56 Dana 16. svibnja 2014., u okviru mjera izvođenja dokaza donesenih na temelju članka 65. njegova Poslovnika od 2. svibnja 1991., Opći sud naložio je Komisiji da podnese dokumente koje je odbila podnijeti u odgovoru na mjere upravljanja postupkom donesene 17. prosinca 2013.

57 Istog je dana Opći sud u okviru mjere upravljanja postupkom zatražio od Komisije da podnese određene dokumente o istrazi ili vođenju postupaka u vezi s povredom u fazi upravnog postupka.

58 Komisija je podnijela zatražene dokumente 27. svibnja odnosno 6. lipnja 2014.

1 — Navedene su samo one točke presude za koje Opći sud smatra da ih je korisno objaviti.

59 Odlukom od 17. prosinca 2013. Opći sud je u predmetu T-419/10 zatražio od stranaka da odgovore na niz mjera upravljanja postupkom.

60 Dopisima od 28. odnosno 30. siječnja 2014. društvo Ori Martin i Komisija postupili su u skladu s tim mjerama.

61 Na raspravama održanima 30. lipnja 2014. saslušana su izlaganja stranaka i njihovi odgovori na pisana i usmena pitanja koja je postavio Opći sud. Nadalje, stranke su pozvane da podnesu svoja očitovanja o mogućem spajanju predmeta T-389/10 i T-419/10 u svrhu donošenja presude, u skladu s člankom 50. stavkom 1. Poslovnika od 2. svibnja 1991.

62 U predmetu T-389/10 društvo SLM od Općeg suda zahtijeva da:

— poništi pobijanu odluku;

— ponovno utvrdi, s obzirom na drugu odluku o izmjeni, iznos novčane kazne koja mu je izrečena solidarno s društvom Ori Martin,

— na temelju mjera izvođenja dokaza, naloži u skladu s člankom 65. točkom (c) te člankom 68. i pratećim člancima Poslovnika od 2. svibnja 1991. ispitivanje ili saslušanje svjedoka, predstavnika društava Redaelli i ITC, o sljedećem pitanju: „Je li točno da društvo SLM nije sudjelovalo na sastancima koji su se odnosili na predmetni zabranjeni sporazum prije kraja 1999.? “ i zatraži od Komisije da dostavi popis s brojem dužnosnika, uključujući direktore i voditelje odjela, koji su jedan za drugim radili na predmetu od početka 2002. do lipnja 2010.;

— naloži Komisiji da vrati kamate dospjele na već plaćeni iznos;

— naloži Komisiji snošenje troškova.

63 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

— odbije tužbu i zahtjeve za izvođenje dokaza;

— naloži društvu SLM snošenje troškova.

64 U predmetu T-419/10 društvo Ori Martin od Općeg suda zahtijeva da:

— poništi pobijanu odluku u dijelu u kojem mu se njome pripisuje odgovornost za sankcionirana ponašanja;

— poništi ili smanji iznos novčane kazne koja mu je izrečena;

— naloži Komisiji snošenje troškova.

65 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

— odbije tužbu;

— naloži društvu Ori Martin snošenje troškova.

Pravo

66 Nakon što su stranke o tome saslušane (točka 61. ove presude), Opći sud je na temelju članka 50. Poslovnika od 2. svibnja 1991. odlučio spojiti ove predmete u svrhu donošenja presude.

67 U prilog svojoj tužbi društvo SLM iznosi nekoliko tužbenih razloga.

68 Prva dva tužbena razloga istaknuti su kao razlozi kojima se traži poništenje pobijane odluke u dijelu u kojem se odnosi na društvo SLM i temelje se, s jedne strane, na povredi načela razumnog roka i, s druge strane, na povredi načela dobre uprave.

69 Ostali navedeni tužbeni razlozi istaknuti su kao razlozi kojima se traži smanjenje iznosa sporne novčane kazne. Ti se tužbeni razlozi odnose, kao prvo, na pogrešnu primjenu Smjernica iz 2006. umjesto Smjernica o metodi za utvrđivanje novčanih kazni koje se propisuju u skladu s člankom 15. stavkom 2. Uredbe br. 17. i člankom 65. stavkom 5. Ugovora o EZUČ-u (SL 1998, C 9, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 6.; u daljnjem tekstu: Smjernice iz 1998.); kao drugo, na povredu zakonske granice od 10% i obveze obrazlaganja u tom pogledu; kao treće, na povredu obveze obrazlaganja u pogledu utvrđivanja težine i povećanja kazne u svrhu odvraćanja; kao četvrto, na povredu načela proporcionalnosti; kao peto, na pogrešnu ocjenu trajanja sudjelovanja društva SLM u zabranjenom sporazumu; kao šesto, na činjenicu da se za društvo SLM nisu uzele u obzir olakotne okolnosti; kao sedmo, na činjenicu da se nisu uzele u obzir izjave društva SLM; kao osmo, na činjenicu da se nije uzela u obzir nesposobnost plaćanja društva SLM i, kao deveto, na zastaru povrede.

70 Nakon donošenja druge odluke o izmjeni, društvo SLM prilagodilo je svoje tužbene razloge kako bi istaknulo novi aspekt spora koji se odnosi na greške u izračunu koje je Komisija počinila prilikom utvrđivanja dijela novčane kazne za koji je odgovorno samo društvo SLM i dijela za koji su solidarno odgovorna društva SLM i Ori Martin.

71 Iz odgovora društva SLM na mjere upravljanja postupkom proizlazi da više nije potrebno odlučiti o prvotno iznesenim tužbenim razlozima koji se odnose na, s jedne strane, povredu zakonske granice od 10% i obvezu obrazlaganja u tom pogledu, osim u svrhu utvrđivanja posljedica koje argumenti istaknuti u tom pogledu mogu imati na raspodjelu troškova u korist društva SLM, i, s druge strane, na činjenicu da se nije uzela u obzir nesposobnost plaćanja društva SLM. To je uneseno u zapisnik na raspravi.

72 Društvo Ori Martin ističe tri tužbena razloga u prilog svojoj tužbi. Prvi tužbeni razlog temelji se na zastari povrede. Drugi tužbeni razlog odnosi se na povredu nekoliko pravila primjenjivih na pripisivanje odgovornosti za povredu društvu Ori Martin kao gotovo isključivom vlasniku društva SLM. Trećim se tužbenim razlogom kritiziraju određeni aspekti izračuna iznosa novčane kazne te se navode sumnje oko mogućnosti primjene Smjernica iz 2006. umjesto Smjernica iz 1998.

73 Argumentacija društava SLM i Ori Martin preklapa se u pogledu zastare, mogućnosti primjene Smjernica iz 2006. umjesto Smjernica iz 1998. kao i određenih aspekata izračuna iznosa novčane kazne. Ta će se argumentacija ispitati zajedno.

A – *Zastara povrede*

1. *Argumenti stranaka*

74 Društva SLM i Ori Martin tvrde da je za Komisijinu ovlast izricanja novčanih kazni u ovom slučaju nastupila zastara. Rok zastare počeo je teći 19. rujna 2002., na dan prestanka povrede, a završio je 19. rujna 2007. Nijedan postupak Komisije nakon tog datuma i prije obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, odnosno njezini zahtjevi u pogledu prihoda poduzetnika, njezina

zauzimanja stajališta o zahtjevima za primjenu pokajničkog programa, kao i pretraga izvršena 7. i 8. lipnja 2006. u prostorijama ovlaštenog računovođe, nisu bili nužni za istragu u predmetu ili vođenje postupka u vezi s povredom. Slanje obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku 30. rujna 2008. stoga se odvilo nakon završetka roka od pet godina od dana kad je prestala povreda propisa, koji je predviđen člankom 25. Uredbe br. 1/2003.

75 Komisija osporava tu argumentaciju.

2. *Ocjena Općeg suda*

76 Iz članka 25. Uredbe br. 1/2003 proizlazi da za ovlast Komisije da odlučuje o novčanim kaznama vrijedi rok zastare od pet godina u slučaju povrede odredbi članka 101. UFEU-a. Taj rok zastare počinje teći od dana kad je prestala povreda propisa.

77 Međutim, taj je rok zastare prekinut svakom radnjom koju Komisija poduzme s ciljem istrage ili vođenja postupaka u vezi povrede propisa. U niz radnji kojima se prekida zastara ubrajaju se, na primjer pisani zahtjevi Komisije za dostavu informacija, kao i pisani nalozi za pretrage koje Komisija izdaje svojim službenicima.

78 U tom se pogledu u članku 25. Uredbe br. 1/2003 jasno navodi da prekid zastare nastupa danom kad je najmanje jednom poduzetniku ili udruženju poduzetnika koje je sudjelovalo u povredi propisa dostavljen podnesak i da se taj prekid primjenjuje na sve poduzetnike ili udruženja poduzetnika koji su sudjelovali u povredi propisa.

79 U ovom slučaju valja istaknuti da je u roku od pet godina počevši od 19. rujna 2002., dana prestanka povrede, Komisija raznim poduzetnicima koji su sudjelovali u povredi dostavila nekoliko zahtjeva za podacima s ciljem istrage ili vođenja postupaka u vezi povrede propisa.

80 Na primjer, kao što Komisija o tom pitanju navodi u svojem odgovoru na pitanja Općeg suda, iz spisa proizlazi da je 19. travnja 2006. Komisija društvu ITC uputila zahtjev za podacima koji se osobito odnosio na ulogu talijanskog ovlaštenog računovođe unutar zabranjenog sporazuma. Jednako tako, nije sporno da je 7. i 8. lipnja 2006. Komisija obavila pretragu prilikom kojeg je zaplijenila brojne dokumente, navedene u Prilogu 5. pobijanoj odluci, na temelju kojih je mogla potvrditi važne elemente o klubu Italia.

81 Komisija je na taj način valjano prekinula rok zastare u pogledu svih poduzetnika koji su sudjelovali u povredi prije 19. rujna 2007. Stoga za ovlast Komisije da izriče novčane kazne nije nastupila zastara kad je 30. rujna 2008. donijela obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku ili kad je 30. lipnja 2010. donijela prvotnu odluku.

82 Tužbene razloge koji se odnose na zastaru stoga treba odbiti kao neosnovane.

B – *Primjena Smjernica iz 2006. umjesto Smjernica iz 1998.*

1. *Argumenti stranaka*

83 Društva SLM i Ori Martin prigovaraju Komisiji da je primijenila Smjernice iz 2006. kako bi sankcionirala radnje počinjene prije dana njihove objave. Konkretno, društvo SLM tvrdi da se retroaktivnom primjenom strožeg kaznenog zakona krše načela zakonitosti kazni i zabrane retroaktivnosti kaznenog zakona. Komisija stoga, među ostalim, ne može u odnosu na treće osobe primijeniti pravilo vremenske primjene utvrđeno u točki 38. Smjernica iz 2006. jer te nove smjernice nisu donesene u suradnji s drugim institucijama ili državama članicama. Primjena Smjernica iz 2006.

na situaciju društva SLM također je obilježena nejednakim postupanjem jer su većini poduzetnika koji su kažnjeni zbog radnji sličnih onima za koje se na temelju Smjernica iz 2006. tereti društvo SLM, izrečene novčane kazne manjeg iznosa, odnosno od 1 do 5% njihovih prihoda. Opći sud treba preispitati iznos novčane kazne s obzirom na Smjernice iz 1998. koje su bile na snazi u vrijeme nastanka činjenica i tijekom vođenja upravnog postupka.

84 Komisija osporava tu argumentaciju.

2. *Ocjena Općeg suda*

85 Članak 7. stavak 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., naslovljen „Nema kazne bez zakona“ određuje:

„Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutrašnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenljiva u času kad je kazneno djelo počinjeno. “

86 Slična odredba postoji u Povelji Europske unije o temeljnim pravima u kojoj se u članku 49. stavku 1. predviđa da:

„Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koje, u času počinjenja, po unutrašnjem ili po međunarodnom pravu nije bilo predviđeno kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenljiva u času kad je kazneno djelo počinjeno. Ako je, nakon počinjenja kaznenog djela, zakonom propisana blaža kazna, primjenjuje se takva kazna. “

87 O tome se u članku 53. Povelje o temeljnim pravima pojašnjuje da se nijedna navedena odredba ne smije tumačiti kao ograničavanje ili nepovoljno utjecanje na ljudska prava i temeljne slobode priznate, među ostalim, međunarodnim sporazumima u kojima je stranka Unija ili sve države članice, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

88 U tom kontekstu valja istaknuti da članak 15. stavak 2. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 17. od 6. veljače 1962., Prve uredbe o provedbi članaka [101. UFEU-a] i [102. UFEU-a] (SL 13, str. 204.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 3.), navodi da:

„2. „Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne od najmanje tisuću [eura], a najviše milijun [eura], pri čemu se taj iznos može povećati do 10% prihoda svakog poduzetnika koji je sudjelovao u povredi propisa ostvarenog u prethodnoj poslovnoj godini, ako bilo namjerno ili nepažnjom:

a) krše odredbe članka [101.] stavka 1. [UFEU-a] ili članka [102. UFEU-a] […].

Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede.“

89 Ta je odredba stavljena izvan snage počevši od 1. svibnja 2004., na temelju članka 43. Uredbe br. 1/2003, te je zamijenjena člankom 23. stavcima 2. i 3. navedene uredbe, koji određuje:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

a) krše odredbe članka [101. UFEU-a] ili članka [102. UFEU-a] […]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa, novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[...]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede."

90 Nadalje, 1. rujna 2006. Komisija je u Službenom listu objavila Smjernice iz 2006. U tom je dokumentu iznesena metoda koju Komisija namjerava upotrebljavati pri utvrđivanju iznosa novčane kazne izrečene poduzetnicima koji su počinili povrede odredbi članka 81. UEZ-a (koji je postao članak 101. UFEU-a). Točka 38. Smjernica iz 2006. stoga glasi:

„Smjernice [iz 2006.] primjenjuju se u svim slučajevima u kojima je prijedlog mjera i rokova za uklanjanje štetnih učinaka dostavljen nakon datuma njihovog objavljivanja u Službenome listu, bez obzira je li kazna izrečena u skladu s člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003. ili člankom 15. stavkom 2. Uredbe 17/62. "

91 Stoga Smjernice iz 2006. zamjenjuju Smjernice iz 1998.

92 U tom pogledu, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se unutarnjim pravilima postupanja, koje je donijela administracija i kojima je svrha proizvesti pravne učinke na treće osobe, kao što su gospodarski subjekti koji mogu počiniti povrede članka 101. UFEU-a, iako se ne mogu kvalificirati kao obvezujuća pravna pravila zbog njima svojstvene prirode, ipak utvrđuju indikativna pravila postupanja od kojih administracija ne može sama odstupiti u konkretnom slučaju, osim ako pruži opravdanja u skladu s načelom jednakog postupanja (presuda od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, Zb., EU:C:2005:408, t. 209. i 210.).

93 Iz toga proizlazi da su Smjernice iz 2006., koje predstavljaju takva pravila postupanja, obuhvaćene pojmom „pravo" u smislu članka 7. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te članka 49. stavka 1. Povelje o temeljnim pravima (vidjeti u tom smislu i po analogiji presude Dansk Rørindustri i dr./Komisija, t. 92. *supra*, EU:C:2005:408, t. 216. i od 18. svibnja 2006., Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, C-397/03 P, Zb., EU:C:2006:328, t. 20.).

94 Iako te odredbe ne treba tumačiti u smislu da zabranjuju naknadno objašnjenje pravila o kaznenoj odgovornosti, ipak mogu spriječiti retroaktivnu primjenu novog tumačenja norme kojom se utvrđuje kažnjivo ponašanje (vidjeti u tom smislu i po analogiji presudu Dansk Rørindustri i dr./Komisija, t. 92. *supra*, EU:C:2005:408, t. 217. i sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava navedenu u točki 215. navedene presude).

95 Iz toga slijedi, suprotno tvrdnjama Komisije, da sama okolnost da se Smjernicama iz 2006. poštuje najveći iznos od 10% prihoda kažnjenih poduzetnika predviđen u članku 15. stavku 2. Uredbe br. 17., koji se primjenjuje na činjenice koje su dovele do ovog spora, nije dovoljna da se utvrdi da se primjenom navedenih Smjernica iz 2006. ne poštuje načelo zabrane retroaktivnosti kaznenog zakona.

96 Naime, to načelo može biti povrijeđeno u slučaju primjene tumačenja koje nije bilo razumno predvidjeti u trenutku kad je počinjena sankcionirana povreda (presuda Dansk Rørindustri i dr./Komisija, t. 92. *supra*, EU:C:2005:408, t. 218.).

97 Iz prethodno navedenog proizlazi da se Smjernice trebaju smatrati tumačenjem Komisije u pogledu postupanja za koje se obvezuje da će ga usvojiti kada namjerava izreći novčane kazne i iz sudske prakse proizlazi da su izmjene takvog tumačenja koje je donijela Komisija u skladu s načelima zabrane retroaktivnosti kaznenog zakona i pravne sigurnosti pod uvjetom da se te izmjene mogu smatrati razumno predvidljivima.

98 Iz sudske prakse također proizlazi da doseg pojma predvidljivosti u velikoj mjeri ovisi o sadržaju teksta o kojem je riječ, području koje se njime uređuje, kao i broju i svojstvu njegovih adresata. Predvidljivost zakona se ne protivi tomu da dotična osoba mora pribjeći stručnom savjetovanju kako bi ocijenila, u stupnju koji je razuman u okolnostima o kojima je riječ, posljedice koje mogu proizići iz određenog akta. Tako je posebice kod profesionalaca koji su navikli na primjenu velikog opreza u izvršavanju svojeg zanimanja i od kojih se može očekivati da da ulože posebnu brigu pri ocjeni rizika povezanih s njihovim protupravnim djelovanjem (vidjeti u tom smislu presudu Dansk Rørindustri i dr./Komisija, t. 92. *supra*, EU:C:2005:408, t. 219. i navedenu sudsku praksu).

99 Međutim, učinkovita primjena pravila tržišnog natjecanja zahtijeva da se Komisiji omogući da u bilo koje vrijeme uskladi visinu novčanih kazni s potrebama te politike. Iz toga proizlazi da poduzetnici uključeni u upravni postupak koji bi mogao dovesti do izricanja novčane kazne ne mogu imati legitimna očekivanja ni u pogledu toga da Komisija neće prekoračiti visinu novčanih kazni koju je prije primjenjivala ni u pogledu metoda za njihovo utvrđivanje (vidjeti presudu Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, t. 93. *supra*, EU:C:2006:328, t. 21. i 22. i navedenu sudsku praksu).

100 Stoga su u ovom slučaju predmetni poduzetnici trebali voditi računa o tome da Komisija može u svakom trenutku odlučiti povećati iznos novčanih kazni u odnosu na prethodnu praksu. To vrijedi ne samo onda kada Komisija podigne iznos novčanih kazni u pojedinačnim slučajevima nego i ako se podizanje u određenim slučajevima izvrši primjenom pravila postupanja opće primjene kao što su smjernice (vidjeti presudu Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, t. 93. *supra*, EU:C:2006:328, t. 23. i 24. i navedenu sudsku praksu).

101 Takvi poduzetnici stoga ne mogu opravdano smatrati da, nakon donošenja Smjernica iz 1998., Komisija ne može ni u jednom slučaju primijeniti nove smjernice na postupke u tijeku a da ne povrijedi legitimna očekivanja poduzetnika. Međutim, valja provjeriti ispunjavaju li uvjeti za primjenu Smjernica iz 2006. u ovom slučaju zahtjeve pravne sigurnosti i predvidljivosti utvrđene sudskom praksom.

102 U tom pogledu valja podsjetiti da su Smjernice iz 2006., na temelju njihove točke 38., nakon datuma njihova objavljivanja u Službenom listu primjenjive na sve predmete za koje je dostavljena obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. S obzirom na to da je ta objava obavljena 1. rujna 2006. i da je obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u ovom slučaju dostavljena najranije 30. rujna 2008., iznos izrečene novčane kazne stoga se izračunao u skladu s metodologijom predviđenom u Smjernicama iz 2006.

103 Kao prvo, valja odbiti argument društva SLM koji se temelji na nenadležnosti Komisije da donese i u odnosu na treće osobe primijeni pravilo vremenske primjene utvrđeno u točki 38. Smjernica. Naime, primjenjivost tog pravila, koje pridonosi poštovanju načela pravne sigurnosti jasno i objektivno pojašnjujući uvjete vremenske primjene Smjernica iz 2006., proizlazi iz mogućnosti Komisije, priznate sudskom praksom, da samu sebe ograniči pojašnjujući uvjete u kojima namjerava izvršavati svoju marginu prosudbe koja joj je dodijeljena Uredbom br. 1/2003 koja predstavlja pravnu osnovu pobijane odluke (vidjeti u tom smislu presude Dansk Rørindustri i dr./Komisija, t. 92. *supra*, EU:C:2005:408, t. 211. i 213. i od 2. veljače 2012., Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisija, T-83/08, EU:T:2012:48, t. 108.).

104 Kao drugo, valja stoga ispitati je li donošenje Smjernica iz 2006. dovoljno predvidljivo u smislu sudske prakse navedene u točkama 96. do 100. ove presude.

105 U tom pogledu, glavna inovacija u Smjernicama iz 2006., kako proizlazi iz njihovih točaka 5. do 7., jest da se kao polazišna točka za izračun iznosa novčane kazne uzima osnovni iznos utvrđen ovisno o vrijednosti prihoda od prodaje dobara ili usluga u vezi s povredom, trajanju ili težini povrede, uključujući, osim toga, poseban iznos u svrhu odvraćanja poduzetnika od toga da sudjeluje u nezakonitim ponašanjima. Stoga se mora utvrditi da se Smjernice iz 2006. temelje na kriterijima težine

i trajanja koji su utvrđeni u Uredbi br. 17. i preuzeti u Uredbi br. 1/2003 te koji su već uzeti u obzir u Smjernicama iz 1998. (vidjeti u tom smislu presudu Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisija, t. 103. *supra*, EU:T:2012:48, t. 114.).

106 Nadalje, mogućnost da oprezan gospodarski subjekt možda ne može unaprijed precizno utvrditi visinu novčanih kazni koje će Komisija izreći u svakom pojedinačnom slučaju nije sama po sebi protivna zahtjevu predvidljivosti svojstvenom načelu zabrane retroaktivnosti kaznenog zakona. Naime, ciljevima represije i odvraćanja koji se nastoje postići politikom tržišnog natjecanja može se opravdati to da se izbjegava mogućnost da poduzetnici točno procijene prednosti i nedostatke koji bi proizlazili iz njihova sudjelovanja u povredi. Dostatno je da poduzetnici, ako je potrebno s pomoću pravnog savjeta, mogu dovoljno precizno predvidjeti kriterije i visinu novčanih kazni kojima podliježu. Međutim, kao što je upravo utvrđeno, kriteriji koji se u Smjernicama iz 2006. uzimaju u obzir proizlaze iz onih koji su navedeni u Uredbi br. 17. i koji su se već uzeli u obzir u Smjernicama iz 1998. (vidjeti u tom smislu presude od 22. svibnja 2008., Evonik Degussa/Komisija, C-266/06 P, EU:C:2008:295, t. 55. i Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisija, t. 103. *supra*, EU:T:2012:48, t. 118.).

107 Iz toga treba zaključiti da su Smjernice iz 2006. i nova metoda izračuna koju one sadrže, pod pretpostavkom da je ta nova metoda imala učinak povećanja visine izrečenih kazni, bile razumno predvidljive za poduzetnike kao što je društvo SLM u vrijeme kad je predmetna povreda bila počinjena. Stoga, primjenom Smjernica iz 2006. u pobijanoj odluci za izračun iznosa novčane kazne koju treba izreći za povredu počinjenu prije njihova donošenja, Komisija nije povrijedila načelo zabrane retroaktivnosti (vidjeti u tom smislu presudu Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisija, t. 103. *supra*, EU:T:2012:48, t. 117. i 124.).

108 Iz toga slijedi da tužbeni razlog koji se odnosi na primjenu Smjernica iz 2006. umjesto Smjernica iz 1998. treba odbiti a da nije potrebno odlučiti o tome je li društvo SLM utemeljeno tvrdilo da je takva primjena dovela do veće novčane kazne od one koja bi mu bila izrečena da je izračunata na temelju Smjernica iz 1998.

109 Naime, kao što je napomenuto u gore navedenim točkama 99. i 100., načela na koja se poziva društvo SLM nisu protivna primjeni Smjernica, koje su u tom slučaju imale učinak povećanja visine novčanih kazni izrečenih za počinjene povrede, pod uvjetom da je politika koja se njima provodi bila razumno predvidljiva u vrijeme kad su predmetne povrede bile počinjene (vidjeti presude od 12. prosinca 2007., BASF i UCB/Komisija, T-101/05 i T-111/05, Zb., EU:T:2007:380, t. 233. i 234. i navedenu sudsku praksu i Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisija, t. 103. *supra*, EU:T:2012:48, t. 126. i navedenu sudsku praksu).

110 U svakom slučaju valja napomenuti da, time što je samo saželo elemente izračuna koje je Komisija upotrijebila u pobijanoj odluci, društvo SLM nije uspjelo dokazati da bi iznos novčane kazne koja mu je mogla biti izrečena na temelju metodologije utvrđene u Smjernicama iz 1998. nužno bio niži. Naime, društvo SLM u ovom slučaju samo ističe određene razlike koje postoje između Smjernica iz 2006. i Smjernica iz 1998. (dodatni iznos, načini uzimanja u obzir trajanja povrede, sadržaj olakotnih okolnosti) a da nije navelo do kojeg je rezultata Komisija mogla doći primjenjujući Smjernice iz 1998., u kojima se početna točka za izračun također razlikuje od one koja je upotrijebljena u Smjernicama iz 2006.

111 Isto tako, kako bi se odgovorilo društvu SLM, koje osporava strogu primjenu Smjernica iz 2006. za koje smatra da su na njega nepravedno primijenjene navodeći da ta primjena predstavlja povredu načela jednakog postupanja, dovoljno je istaknuti da takvo pitanje nije u vezi s pitanjem usklađenosti primjene Smjernica iz 2006. s načelom zabrane retroaktivnosti. Argumenti koje s tim u vezi navodi društvo SLM bit će naknadno ispitani zajedno s istim argumentima koje je istaknulo u pogledu elemenata koje je Komisija uzela u obzir prilikom upotrebe tih smjernica kako bi utvrdila iznos sporne novčane kazne.

112 Tužbeni razlog koji se odnosi na pogrešnu primjenu Smjernica iz 2006. umjesto Smjernica iz 1998. stoga treba odbiti kao neosnovan.

C – *Elementi uzeti u obzir za izračun iznosa novčane kazne, kao i postupanje s dokazima koji su podneseni Komisiji*

113 Nekoliko tužbenih razloga koje je istaknulo društvo SLM odnose se na elemente koje je Komisija uzela u obzir kako bi utvrdila iznos novčane kazne. Ti se tužbeni razlozi odnose na „nepostojanje obrazloženja prilikom utvrđivanja kazne“; na upotrebu europskih prihoda društva SLM nakon 2000. kako bi se utvrdio osnovni iznos novčane kazne; na „nepostojanje obrazloženja prilikom utvrđivanja težine koja je zajednička poduzetnicima kako bi se utvrdio osnovni iznos“ i „nepostojanje obrazloženja prilikom utvrđivanja dodatnog iznosa predviđenog točkom 25. Smjernica“, kao i na povredu načela *ne bis in idem* u tom pogledu; povredu načela proporcionalnosti i načela jednakog postupanja zbog toga što se kaznom nisu dovoljno uzeli u obzir „navodna težina povrede“, „njezini učinci“, „gospodarske okolnosti sektora“, prethodna praksa Komisije ili „radnje za koje se tereti društvo SLM i ostale predmetne poduzetnike“; pogrešnu ocjenu trajanja sudjelovanja društva SLM u povredi; činjenicu da se nisu uzele u obzir olakotne okolnosti povezane s njihovim malenim tržišnim udjelima, suradnjom s Komisijom i „manje važnom ulogom“ društva SLM u povredi i činjenicu da se nisu uzele u obzir izjave podnesene u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa.

114 Kako bi se olakšalo ispitivanje tih tužbenih razloga, Opći sud je predložio, a društvo SLM prihvatilo, da ih se podijeli s obzirom na različite faze koje je Komisija provodila pri utvrđivanju iznosa novčane kazne, odnosno, s jedne strane, na elemente koji su se uzeli u obzir kako bi se utvrdio osnovni iznos (vrijednost prihoda od prodaje, težina, trajanje, dodatni iznos) i, s druge strane, elemente koji se mogu uzeti u obzir kako bi se prilagodio taj iznos (olakotne okolnosti i obavijest o primjeni pokajničkog programa, sposobnost plaćanja). Također će se uzeti u obzir prigovori koje je u više tužbenih razloga istaknulo društvo SLM u pogledu povrede obveze obrazlaganja ili načela proporcionalnosti i jednakog postupanja.

115 Nadalje, u okviru tužbenog razloga koji se temelji na povredi načela dobre uprave društvo SLM navodi četiri aspekta spisa, iz kojih proizlazi da je Komisija pristrano i nepravedno odbacila dokaze koje je podnijelo društvo SLM te dala prednost ostalim dokaze koji su joj na raspolaganju. Ti aspekti odnose se na postupanje s računima koje je društvo SLM dostavilo tijekom upravnog postupka, na važnost koja se pridaje sastancima kluba Italia na kojima prisutnost društva SLM nije zabilježena, na utjecaj koji su mogli imati datumi dobivanja tehničkih odobrenja za stavljanje u prodaju čelika za prednapinjanje u različitim državama članicama Unije i na dan kada su počele kontrole osobe kojoj su taj zadatak povjerili članovi kluba Italia.

116 U tom pogledu valja istaknuti da su četiri aspekta koje gore navodi društvo SLM također navedena u okviru različitih tužbenih razloga koji se odnose na elemente koji su se uzeli u obzir za izračun iznosa novčane kazne, zbog čega će biti ispitani zajedno.

117 Gledani u cjelini, tim se argumentima u biti želi kritizirati odluka Komisije kojom se utvrđuje sudjelovanje društva SLM u nizu sporazuma i usklađenih djelovanja u sektoru čelika za prednapinjanje od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. a da se nisu uzeli u obzir ni sadržaj ni trajanje sudjelovanja koje navodi ili priznaje društvo SLM, koje tvrdi da, s jedne strane, nije sudjelovalo u povredi prije kraja 1999. i, s druge strane, da je njegovo sudjelovanje tada bilo ograničeno na Italiju, a tek je kasnije planiralo sudjelovati u povredi na drugim područjima.

118 Društvo Ori Martin se u okviru svojeg tužbenog razloga, koji se odnosi na određene aspekte izračuna iznosa novčane kazne, pozvalo na nekoliko pogrešaka u ocjeni koje je Komisija počinila prilikom primjene Smjernica iz 2006., kao i povredu članka 23. Uredbe br. 1/2003, povredu načela proporcionalnosti i jednakog postupanja, povredu načela individualizacije kazni i zakonitosti te

povredu obveze obrazlaganja. Društvo Ori Martin u biti je istaknulo tri prigovora u okviru tog tužbenog razloga: prvi se temelji na pogrešnoj ocjeni težine povrede za koju se tereti društvo SLM; drugi se temelji na nezakonitoj primjeni dodatnog iznosa predviđenog točkom 25. Smjernica iz 2006. i treći se temelji na činjenici da se nisu uzele u obzir određene olakotne okolnosti.

119 Ti će se prigovori ispitati u isto vrijeme kad i oni koje je društvo SLM iznijelo o istim pitanjima.

120 U biti valja istaknuti da, pod izlikom kritike rezultata ocjena koje je Komisija provela uzimajući u obzir metodologiju utvrđenu u Smjernicama iz 2006. kako bi utvrdila iznos novčane kazne, tužitelji tvrde da se nisu pravilno uzele u obzir pojedinosti sudjelovanja društva SLM u povredi, koje je istodobno ograničeno i odvijalo se kasnije.

1. *Uvodna razmatranja*

a) Sadržaj pobijane odluke

121 Iz članka 1. pobijane odluke proizlazi da su društva SLM i Ori Martin povrijedila članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u time što su, društvo SLM od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. i društvo Ori Martin od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002. sudjelovali u „nizu sporazuma i usklađenih djelovanja u sektoru čelika za prednapinjanje na unutarnjem tržištu i, počevši od 1. siječnja 1994., unutar EGP-a“ (u daljnjem tekstu: zabranjeni sporazum ili jedinstvena povreda; pri čemu je takva povreda također složena i trajna u skladu s uobičajeno korištenom terminologijom).

Dijelovi zabranjenog sporazuma i kvalifikacija jedinstvene povrede

122 U uvodnoj izjavi 122. pobijane odluke, zabranjeni sporazum opisan je kao „sveeuropski dogovor koji se sastoji od takozvane ciriške i europske faze i/ili, ovisno o slučaju, nacionalnih/regionalnih dogovora“. U uvodnim izjavama 123. do 135. te odluke ukratko se navode različiti sporazumi i usklađena djelovanja, koji su zatim podrobnije izneseni i ocijenjeni s obzirom na članak 101. stavak 1. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u.

123 Pojednostavnjeno govoreći, zabranjeni sporazum sastoji se od sljedećih dogovora:

— Ciriškoga kluba, koji je prva faza sveeuropskog sporazuma. Taj je sporazum trajao od 1. siječnja 1984. do 9. siječnja 1996. i odnosio se na utvrđivanje kvota za svaku zemlju (Njemačku, Austriju, Benelux, Francusku, Italiju i Španjolsku), podjelu kupaca, cijene i razmjenu osjetljivih poslovnih informacija. Njegovi članovi bili su društva Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK i Redaelli, koje je zastupalo nekoliko talijanskih poduzetnika barem počevši od 1993. i 1995, kojima su se zatim pridružila društva Emesa 1992. i Tycsa 1993.

— Kluba Italia, nacionalnog dogovora koji je trajao od 5. prosinca 1995. do 19. rujna 2002. Taj se sporazum odnosio na utvrđivanje kvota za Italiju, kao i na izvoz iz te zemlje u ostatak Europe. Njegovi članovi bili su talijanski poduzetnici društva Redaelli, ITC, CB i Itas, kojima su se zatim pridružila društva Tréfileurope i Tréfileurope Italia (3. travnja 1995.), SLM (10. veljače 1997.), Trame (4. ožujka 1997.), Tycsa (17. prosinca 1996.), DWK (24. veljače 1997.) i Austria Draht (15. travnja 1997.).

— Južnog sporazuma, regionalnog sporazuma koji su 1996. dogovorili i sklopili talijanski poduzetnici, društva Redaelli, ITC, CB i Itas, s društvima Tycsa i Tréfileurope kako bi utvrdili stopu penetracije svakog od sudionika u južnim zemljama (Španjolskoj, Italiji, Francuskoj, Belgiji i Luksemburgu) i kako bi se obvezali da zajednički pregovaraju o kvotama s drugim proizvođačima iz sjeverne Europe.

— Kluba Europa, koji je druga faza sveeuropskog sporazuma. Taj su sporazum u svibnju 1997. sklopila društva Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK, Tycsa i Emesa („stalni članovi“ ili „šest proizvođača“) te je prestao vrijediti u rujnu 2002. Sporazum je za cilj imao prevladavanje krize ciriškoga kluba, podjelu novih kvota (izračunatih za razdoblje od četvrtog tromjesečja 1995. do prvog tromjesečja 1997.), podjelu kupaca i utvrđivanje cijena. Šest proizvođača dogovorilo je pravila o koordinaciji uključujući imenovanje koordinatora odgovornih za provedbu dogovora u pojedinim zemljama i koordinaciju s drugim zainteresiranim poduzetnicima, aktivnima u istim zemljama ili u vezi s istim kupcima. Štoviše, njihovi predstavnici redovito su se sastajali na različitim razinama kako bi nadzirali provedbu dogovora. Razmjenjivali su osjetljive poslovne informacije. U slučaju odstupanja u odnosu na dogovoreno trgovinsko postupanje, primijenjen je odgovarajući sustav obeštećenja.

— Koordinacije u pogledu kupca Addtek. U okviru tog sveeuropskog dogovora, šest proizvođača, kojima su se povremeno pridružili talijanski proizvođači i društvo Fundia, također je održavalo bilateralne (ili multilateralne) kontakte i sudjelovalo u utvrđivanju cijena i podjeli kupaca na *ad hoc* osnovi, ako su za to imali interes. Na primjer, društva Tréfileurope, Nedri, WDI, Tycsa, Emesa, CB i Fundia zajednički su koordinirala cijene i količinu prometa za kupca Addtek. Ti su se planovi uglavnom odnosili na Finsku, Švedsku i Norvešku, ali i na Nizozemsku, Njemačku, baltičke države i središnju i istočnu Europu. Koordinacija u pogledu društva Addtek već se održavala tijekom ciriškog kluba sveeuropskog dogovora te je trajala najmanje do kraja 2001.

— Razgovora između kluba Europa i kluba Italia. U razdoblju barem od rujna 2000. do rujna 2002., šest proizvođača, društva ITC, CB, Redaelli, Itas i SLM, redovito su se sastajali s ciljem uključivanja talijanskih poduzetnika u klub Europa kao stalnih članova. Talijanski poduzetnici željeli su povećati talijansku kvotu u Europi, dok je klub Europa podržavao postojeće stanje. U tu su svrhu održani sastanci unutar kluba Italia radi zauzimanja zajedničkog stajališta, sastanci unutar kluba Europa radi razmatranja tog stajališta i/ili zauzimanja vlastitog stajališta te sastanci između sudionika kluba Europa i talijanskih predstavnika radi postizanja sporazuma o podjeli talijanske kvote na specifičnom tržištu. Uključeni poduzetnici razmjenjivali su osjetljive poslovne informacije. Za potrebe preraspodjele europske kvote s ciljem uključivanja talijanskih proizvođača, ti su se poduzetnici dogovorili o korištenju novog referentnog razdoblja (30. lipnja 2000. – 30. lipnja 2001.). Ti su se poduzetnici također sporazumjeli o ukupnoj količini izvoza talijanskih poduzetnika u Europu koju su oni podijelili po svakoj zemlji. Usporedno s time, oni su raspravljali o cijenama, pri čemu su članovi kluba Europa željeli da se na europskoj razini usvoji mehanizam utvrđivanja cijena koji su talijanski proizvođači primjenjivali unutar kluba Italia.

— Kluba España. Usporedno sa sveeuropskim dogovorom i klubom Italia, pet španjolskih poduzetnika (društva Trefilerías Quijano, Tycsa, Emesa, Galycas i Proderac, pri čemu potonji počevši od svibnja 1994.) i dva portugalska poduzetnika (Socitrel, počevši od travnja 1994. i Fapricela, počevši od prosinca 1998.) sporazumjeli su se da, u pogledu Španjolske i Portugala i za razdoblje koje je trajalo barem od prosinca 1992. do rujna 2002., svoj tržišni udio održe stabilnim i utvrde kvote, podijele kupce, uključujući za javnu nabavu radova, te utvrde cijene i uvjete plaćanja. Osim toga, razmjenjivali su osjetljive poslovne informacije.

124 Prema mišljenju Komisije, svi gore opisani dogovori imaju značajke jedinstvene i trajne povrede članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (pobijana odluka, uvodne izjave 135. ili 609. ili odjeljak 12.2.2.).

125 Komisija je osobito smatrala da su gore navedeni dogovori bili dio sveukupnog plana kojim se utvrđuju pravci djelovanja članova zabranjenog sporazuma u svim zemljopisnim područjima: „ti poduzetnici ograničili su svoje pojedinačno poslovno ponašanje radi postizanja jedinstvenog protutržišnog cilja i jednog jedinstvenog protutržišnog poslovnog cilja, to jest narušavanja ili ukidanja uobičajenih uvjeta tržišnog natjecanja na tržištu čelika za prednapinjanje u EGP-u i uspostave globalne ravnoteže, osobito utvrđivanjem cijena i kvota, međusobnom podjelom kupaca i razmjenom osjetljivih poslovnih informacija“ (pobijana odluka, uvodna izjava 610., vidjeti i odjeljak 9.3.).

126 Komisija je u tom pogledu navela sljedeće:

„Plan u kojem su sudjelovala društva DWK, WDI, Tréfileurope, Tycsa, Emesa, Fundia, Austria Draht, Redaelli, CB, ITC, Itas, SLM, Trame, Proderac, Fapricela, Socitrel, Galycas i Trefilerías Quijano (ne sva istodobno), razvijao se i provodio tijekom razdoblja od najmanje osamnaest godina, upotrebom niza tajnih dogovora, posebnih sporazuma i/ili usklađenih djelovanja. Njegov jedinstveni i zajednički cilj sastojao se od ograničavanja tržišnog natjecanja između sudionika upotrebom sličnih mehanizama radi postizanja navedenog cilja (vidjeti odjeljak 9.3.1). Čak i kad se neki dogovor nije provodio bez poteškoća, drugi dogovori su se i dalje normalno provodili“ (pobijana odluka, uvodna izjava 612.).

Elementi utvrđeni u pogledu društva SLM

127 U pobijanoj je odluci Komisija utvrdila da je društvo SLM izravno sudjelovalo u zabranjenom sporazumu i, konkretno, u klubu Italia te u uključivanju talijanskih proizvođača u klub Europa od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. (pobijana odluka, uvodna izjava 862.).

128 Komisija je u tom pogledu uputila na sljedeće elemente, iznesene u uvodnim izjavama 474. do 478. pobijane odluke u dijelu koji se odnosi na pojedinačno sudjelovanje društva SLM u klubu Italia:

„(474) Što se tiče društva SLM, brojne naznake pokazuju da je znalo za talijanski sporazum od 18. prosinca 1995. kad je odlučeno da će se, među ostalima, društvo SLM obavijestiti o novim cijenama koje treba primijeniti u 1996. […]. Isto tako, na sastanku od 17. prosinca 1996. […] proslijeđena je tablica u kojoj je prikazana raspodjela tona po kupcima i imenovanje glavnih dobavljača za određen broj kupaca na talijanskom tržištu u 1997. Iako su stupci koji se odnose na društvo SLM ostali prazni, navođenje tog poduzetnika u tablici naznaka je toga da su se razgovori između strana trebali održati ili su barem bili planirani. O njegovom se slučaju još jednom razgovaralo na sastanaku od 17. siječnja 1997. i 27. siječnja 1997. Prva podjela kvota koja je dokazana za društvo SLM dogodila se na sastanku od 10. veljače 1997., što Komisija posljedično smatra datumom početka uključenosti društva SLM u talijanski dogovor. Naime, rukom pisane bilješke društva ITC […] sastavljene na tom sastanku pokazuju popis količina isporučenih (koje se trebaju isporučiti) određenim kupcima, raspodijeljenima između društva SLM, s jedne strane, i, društava Redaelli, CB, Tycsa, ITC […], s druge strane. U bilješkama društva ITC izričito se navodi da su društva CB i ITC dobila informacije o prodaji u pogledu društva SLM od [predstavnika društva SLM]. O slučaju društva SLM razgovaralo se i 7. travnja 1997. Osim toga, postoje precizni dokazi sudjelovanja društva SLM na više od sto sastanaka koji su se odnosili na talijansko tržište između 15. travnja 1997. i rujna 2002. Kad to društvo nije bilo prisutno, o njegovom su slučaju razgovarali ostali članovi kluba Italia, iz čega se vidi njegov neprekidni doprinos i sudjelovanje u klubu Italia.

(475) Samo društvo SLM potvrdilo je svoje sudjelovanje u klubu Italia od kraja 1999. do 2002. posredstvom [dvaju predstavnika društva SLM] i priznalo je da je 2001. uprava poduzetnika također sudjelovala na nekoliko sastanaka između europskih proizvođača u hotelu Villa Malpensa. Konačno, društvo SLM izjavilo je i da je krajem 1998. ili početkom 1999. na jednom sastanku u sjedištu društva Redaelli pozvano da sudjeluje na povremenim sastancima ili da razgovara o ograničenjima proizvodnje. Najprije je odbilo, ali zatim je odlučilo sudjelovati u njima.

(476) Društvo SLM ipak osporava zaključke Komisije u pogledu datuma početka sudjelovanja u zabranjenom sporazumu, tvrdeći da je sudjelovalo samo u klubu Italia od kraja 1999. Kao prvo, društvo SLM tvrdi da nije bilo prisutno na sastanku od 10. veljače 1997. Komisija ipak napominje da dokumentarni dokazi koji su joj na raspolaganju i odnose se na sastanak od 10. veljače 1997. (rukom pisane bilješke društva ITC) pokazuju detaljnu podjelu kvota za

određene kupce, osobito za društvo SLM. Kao što je gore navedeno, podatke je dostavio […] sam predstavnik društva SLM […], što pokazuje da je društvo SLM podijelilo svoje informacije prije sastanka. Njegova navodna odsutnost na tom sastanku stoga se ne može utvrditi.

(477) Iako je 4. ožujka 1997. društvo SLM izrazilo sumnje u pogledu svojeg budućeg položaja u zabranjenom sporazumu, nastavilo je sudjelovati na sastancima zabranjenog sporazuma od sljedećeg mjeseca, odnosno od sastanka od 15. travnja 1997. na kojem su utvrđene cijene sirovina i prodajne cijene za Francusku, Španjolsku i Njemačku te su održani razgovori o prodaji određenim kupcima koju je ostvarilo društvo Redaelli, kao i o ponudama koje su kupcima dala društva SLM i CB. Društvo SLM nastavilo je, naime, redovito sudjelovati na sastancima kluba Italia i razgovaralo je s ostalim sudionicima zabranjenog sporazuma do dana na koji je Komisija provela svoje pretrage. Suprotno tvrdnjama društva SLM, njegove ‚sumnje' sigurno se ne mogu tumačiti kao prekid njegovog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu.

(478) Iako prema mišljenju društva Redaelli društvo SLM nije od početka pristupilo sporazumu o podjeli talijanskog tržišta, društva ITC, Tréfileurope i CB potvrđuju sudjelovanje društva SLM na sastancima kluba Italia. Iako je za talijanski sporazum znala od samoga početka (odluka članova da obavješćuju SLM), Komisija na temelju pisanih dokaza […] smatra da je neprekinuto sudjelovanje društva SLM počelo 10. veljače 1997. i završilo 19. rujna 2002. "

129 U uvodnim izjavama 649. i 650 pobijane odluke, u dijelu koji se odnosi na jedinstvenu, složenu i trajnu prirodu povrede, Komisija je naglasila sljedeće:

„(649) Što se tiče društva SLM, uz sudjelovanje u klubu Italia od 10. veljače 1997. […], ono je od 11. rujna 2000. sudjelovalo i u razgovorima o širenju kluba Europa […]. Društvo SLM ne osporava svoju prisutnost na navedenom sastanku od 11. rujna 2000. Međutim, društvo SLM je čak i prije tog datuma znalo ili trebalo znati da je klub Italia, u kojem je sudjelovalo, bio sastavni dio šireg sustava koji je uključivao i sveeuropsku razinu. Kao prvo, Komisija ima dokaz da se društvo SLM u ranoj fazi svojeg sudjelovanja u klubu Italia susrelo s poduzetnicima koji su sudjelovali u ostalim klubovima, kao što su društva DWK, Tréfileurope (sudionici u sveeuropskom dogovoru) i Tycsa (sudionik u sveeuropskom dogovoru i klubu España) i da je s njima razgovaralo o uvjetima primjenjivim na europsko tržište. Na primjer, na svojem sastanku od 15. travnja 1997., razgovarali su o pitanju cijena u nekoliko europskih zemalja (Francuskoj, Španjolskoj i Njemačkoj), kao i o uvozu i izvozu […]. Nadalje, društvo SLM održalo je 29. studenoga 1999. […] sastanak s društvima Redaelli, Austria Draht, Tréfileurope, Tycsa i DWK na kojem se razgovaralo ne samo o cijenama koje dva poduzetnika sudionika kluba España, odnosno društva Emesa i Fapricela, primjenjuju u Španjolskoj i Portugalu, nego i o društvu Addtek, najvećem kupcu skandinavskog tržišta oko kojeg je nastao ‚skandinavski klub' […]. Društvo SLM sudjelovalo je 18. siječnja 2000. i u razgovoru o situaciji europskog tržišta i njemu svojstvenim problemima (s društvima Redaelli, ITC, Itas, AFT/Tréfileurope Italia, CB, Nedri, Tycsa i Tréfileurope). Društvo SLM susrelo se 21. veljače 2000. s društvima Redaelli, ITC, Itas, Tréfileurope Italia, CB, Tréfileurope, DWK i Tycsa (s potonjim društvom telefonom) te je osobito raspravljalo o količini prodaje u Španjolskoj i povećanju cijena u Njemačkoj […]. Na sastanku od 13. ožujka 2000. među društvima SLM, Redaelli, ITC, Itas, CB, Tréfileurope Italia, DWK, Tycsa i Trame razgovaralo se o situaciji u Nizozemskoj i Švicarskoj. Društvo Tréfileurope izjavilo je 15. svibnja 2000., u prisutnosti društava SLM, ITC, Itas, Tréfileurope Italia, CB, SLM, Trame i DWK, da su klub Europa i klub Italia oba bila u krizi. Konačno, društvo SLM prisustvovalo je 12. lipnja 2000. sastanku društava Redaelli, ITC, ITAS, Tréfileurope Italia CB, Trame, Tycsa i DWK, na kojem je navedeno da se klub Europa požalio na društvo Tycsa […].

(650) Stoga je dovoljno utvrđeno da je barem od 29. studenoga 1999. društvo SLM znalo ili trebalo znati da je, sudjelujući u klubu Italia, bilo dio šireg sustava koji se sastojao od različitih razina i čiji je cilj bio stabilizacija tržišta čelika za prednapinjanje kako bi se izbjeglo sniženje cijena. "

130 Nadalje, u odgovoru na očitovanja društva SLM u pogledu njegova sudjelovanja u klubu Italia prije kraja 1999. Komisija je istaknula sljedeće:

„(863)
Društvo SLM osporava svoje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu i konkretno u klubu Italia do kraja 1999. Njegovo sudjelovanje u klubu Italia od 10. veljače 1997. ipak je jasno dokazano na temelju pisanih dokaza i nekoliko izjava u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa društava ITC, Tréfileurope i CB […]. Društvo SLM tvrdi i da je, unatoč svojem sudjelovanju na određenim sastancima kluba Italia, provodilo agresivnu trgovinsku politiku, da nije odobravalo nezakoniti sporazum i da, kad je dijelilo podatke s konkurentima, ti podaci nikada nisu bili stvarni i istiniti iako su bili vjerodostojni. U tom pogledu, dovoljno je ponoviti da je svaki izravan ili neizravan kontakt između konkurenata, čiji je cilj ili učinak utjecati na tržišno ponašanje stvarnog ili mogućeg konkurenta ili otkriti takvom konkurentu ponašanje koje su odlučili usvojiti ili namjeravaju usvojiti na tržištu, jest zabranjeno […]. Samo sudjelovanje na sastancima protutržišnog sadržaja stoga je dovoljno za nastanak odgovornosti. Činjenica da društvo SLM nije poštovalo dogovore zabranjenog sporazuma nije relevantna. Naime, varanje je element koji je svojstven svakom zabranjenom sporazumu […]. Štoviše, samo društvo SLM priznaje da je cilj njegova sudjelovanja na sastancima bio povećati broj svojih kupaca ili ih barem zadržati. “

131 U odgovoru na očitovanja društva SLM u pogledu kluba Europa Komisija je istaknula sljedeće:

„(864)
Društvo SLM osim toga osporava da je od 11. rujna 2000. do 19. rujna 2002. sudjelovalo u uključivanju talijanskih proizvođača u klub Europa. U tom pogledu, društvo SLM tvrdi da je sudjelovalo samo na devet od pedeset i jednog sastanka kluba Europa u vrlo kasnoj fazi i samo zbog ustrajanja ostalih talijanskih proizvođača. Društvo SLM također tvrdi da nije imalo nikakav interes za sudjelovanje u klubu Europa s obzirom na to da nije raspolagalo potvrdama potrebnim za većinu uključenih zemalja. Konačno, prema društvu SLM, njegovo sudjelovanje na sastancima kluba Europa bilo je rezultat nepažnje.

(865)
Komisija utvrđuje da je u razdoblju od samo dvije godine (između 11. rujna 2000. i 19. rujna 2002.) društvo SLM u pravilnim vremenskim razmacima sudjelovalo na devet sastanaka kluba Europa […]. Valja napomenuti da se, osim toga, prisutnost društva SLM očekivala na dva dodatna sastanka (23. srpnja 2001. i 25. srpnja 2001.) Stoga je dokazano da je društvo SLM, nakon faze širenja kluba Europa, njegov redovni sudionik. U tim okolnostima, razlozi ili interesi zbog kojih je društvo SLM prisustvovalo sastancima zabranjenog sporazuma ili činjenica da nije imalo potvrde za određene, ili čak većinu zemalja nisu relevantni. Iako društvo SLM nije raspolagalo potvrdama za sve zemlje obuhvaćene zabranjenim sporazumom, njegovo sudjelovanje na sastancima moglo je zaista utjecati na njegovo ponašanje, osobito na njegove odluke da zatraži potvrdu […]. U svakom slučaju, klub Europa obuhvaćao je Italiju i nekoliko drugih zemalja u kojima je društvo SLM prodavalo, tako da je društvo SLM svakako imalo interes za te razgovore. Komisija konačno ponavlja da zbog navodne nepažnje poduzetnik ne može izbjeći svoju odgovornost za sudjelovanje u zabranjenom sporazumu. Komisija stoga zaključuje da društvo SLM treba smatrati odgovornim za njegovo sudjelovanje u klubu Europa od 11. rujna 2000. do 19. rujna 2002.

(866)
U svakom slučaju, također je dokazano da je od 10. veljače 1997. društvo SLM sudjelovalo u klubu Italia […]. Društvo SLM stoga se smatra odgovornim za sudjelovanje u zabranjenom sporazumu od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. “

Situacija društva Ori Martin

132 Nakon što je Komisija u uvodnoj izjavi 866. pobijane odluke navela da se društvo SLM od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. smatralo odgovornim za sudjelovanje u zabranjenom sporazumu, na sljedeći je način utvrdila situaciju društva Ori Martin:

„(867) Počevši od 1. siječnja 1999. društvo SLM u stopostotnom je vlasništvu društva Ori Martin SA (koje je 31. listopada 2001. prodalo 2% društvu Ori Martin Lux SA).

(868) Na temelju (gotovo) stopostotnog vlasništva društva Ori Martin nad društvom SLM od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002., Komisija smatra da je društvo Ori Martin izvršavalo odlučujući utjecaj na društvo SLM.

(869) U svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, društvo Ori Martin ne osporava činjenice koje je ocjenjivala Komisija nego tvrdi da ga se ne može smatrati solidarno odgovornim s društvom SLM. Konkretno, to društvo tvrdi da Komisija nije u dovoljnoj mjeri dokazala da je ono izvršavalo odlučujući utjecaj na društvo SLM. Navodi da je takva pretpostavka protivna načelu osobne odgovornosti i tvrdi da Komisija nije dokazala izravnu ili neizravnu uključenost društva Ori Martin u povredu.

(870) Iz ustaljene sudske prakse proizlazi […] da Komisija može pretpostaviti da društva majke izvršavaju odlučujući utjecaj na svoje društvo kćer koje je u njihovom stopostotnom vlasništvu. Kad se primjenjuje takva pretpostavka, na društvu majci je da pobije pretpostavku podnošenjem dokaza kojima se dokazuje da je njegovo društvo kći samostalno odlučivalo o svojem ponašanju na tržištu. Nemogućnost društva majke da predoči dovoljne dokaze potvrđuje pretpostavku i pruža dovoljnu osnovu za pripisivanje odgovornosti.

(871) Tvrdnja da nije postojala izravna uključenost društva majke u protutržišno ponašanje i njegovo navodno neznanje nisu relevantni. Suprotno toj tvrdnji, pripisivanje odgovornosti društvu majci za povredu koju je počinilo njegovo društvo kći proizlazi iz činjenice da ta dva subjekta tvore jednog poduzetnika za potrebe pravila Zajednice u području tržišnog natjecanja, a ne iz dokaza o sudjelovanju društva majke ili znanju tog društva o povredi.

(872) Konačno, u odnosu na načelo osobne odgovornosti Komisija je utvrdila da se članak 101. [UFEU-a] odnosi na ‚poduzetnike' koji mogu obuhvaćati nekoliko pravnih subjekata. U tim okolnostima, načelo osobne odgovornosti nije povrijeđeno sve dok se različiti pravni subjekti smatraju odgovornima na temelju okolnosti koje se odnose na njihovu ulogu i njihovo ponašanje unutar istog poduzetnika. U slučaju društava majki odgovornost se utvrđuje na temelju njihovog izvršavanja stvarne kontrole trgovinske politike društava kćeri na koje bitno utječu činjenice (vidjeti odjeljak 13.).

(873) Društvo Ori Martin osim toga tvrdi da nije izvršavalo odlučujući utjecaj na društvo SLM, koje je i dalje samostalno obavljalo svoju djelatnost u sektoru čelika za prednapinjanje. To je dokazano činjenicom da ono nije imalo nikakvu obvezu izvještavanja društva Ori Martin, koje je, uostalom, financijsko holding društvo te stoga nije odlučivalo o njegovoj trgovinskoj politici.

(874) Komisija napominje da sama činjenica da je poduzetnik financijsko holding društvo ne isključuje to da ono izvršava odlučujući utjecaj na svoja društva kćeri. Društvo Ori Martin također je imalo interes i ulogu u svojem društvu kćeri SLM kao dioničar kako bi zaštitilo svoj interes financijskog vlasnika. Konačno, dok društvo Ori Martin tvrdi da nije bilo aktivno u sektoru obuhvaćenom zabranjenim sporazumom, Komisija tvrdi da je njegovo društvo kći Ori Martin SpA i samo bilo aktivno u sektoru čelika i da su poslovne djelatnosti društva SLM stoga bile povezane s poslovanjem grupe. U tim okolnostima, društvo Ori Martin ne može se kvalificirati kao obično holding društvo i, u svakom slučaju, ne može izbjeći svoju odgovornost.

(875) Slijedom toga, društva SLM i Ori Martin adresati su ove odluke. Društvo SLM smatra se odgovornim za razdoblje od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. Društvo Ori Martin smatra se solidarno odgovornim za protupravno ponašanje društva SLM za razdoblje od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002. “

Izračun iznosa novčane kazne izrečene društvima SLM i Ori Martin

133 Iznos novčane kazne izrečene društvima SLM i Ori Martin Komisija je izračunala u skladu s metodologijom sadržanom u Smjernicama iz 2006. (pobijana odluka, uvodne izjave 920. do 926.).

134 Elementi koje je Komisija uzela u obzir za izračun jesu sljedeći:

— vrijednost prihoda od prodaje koja je uzeta u obzir utvrđena je na 15,86 milijuna eura (prva odluka o izmjeni, uvodna izjava 5.);

— postotak vrijednosti prihoda od prodaje društva SLM uzet u obzir za izračun osnovnog iznosa jest 19% (pobijana odluka, uvodna izjava 953.);

— trajanje sudjelovanja u zabranjenom sporazumu od pet godina i sedam mjeseci za SLM i od tri godine i osam mjeseci za Ori Martin predstavlja koeficijent množenja od 5,58 za SLM i 3,66 za Ori Martin (prva odluka o izmjeni, uvodna izjava 7.);

— Komisija je uzela u obzir koeficijent od 19% kako bi utvrdila dodatni iznos (pobijana odluka, uvodna izjava 962.);

— osnovni iznos utvrđen je na 19,8 milijuna eura (prva odluka o izmjeni, uvodna izjava 9.);

— nije utvrđena nikakva otegotna ili olakotna okolnost;

— iznos novčane kazne prije primjene praga od 10% prihoda utvrđen je na 19,8 milijuna eura (prva odluka o izmjeni, uvodna izjava 10.);

— odbijen je zahtjev društva SLM za dobivanje smanjenja na temelju obavijesti o primjeni pokajničkog programa (pobijana odluka, uvodne izjave 1126. do 1129.);

— iznos novčane kazne koji je utvrđen nakon što se uzeo u obzir prag od 10% smanjen je na 15,956 milijuna eura kako bi se osiguralo da novčana kazna za koju je društvo SLM samo odgovorno poštuje ograničenje od 10% prihoda društva (druga odluka o izmjeni, uvodne izjave 17. i 19.);

— zahtjev za smanjenje koji je podnijelo društvo SLM kako bi se uzela u obzir njegova sposobnost plaćanja odbijen je u odnosu na prvotno utvrđen iznos u pobijanoj odluci (pobijana odluka, uvodne izjave 1169. do 1172.);

— konačan iznos novčane kazne izrečene društvu SLM jest 15,956 milijuna eura na temelju njegova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu za razdoblje od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002. u kojem je društvo Ori Martin proglašeno solidarno odgovorno u visini od 14 milijuna eura (pobijana odluka, članci 1. i 2., i druga odluka o izmjeni, uvodna izjava 21. i članak 1. točka 2.), uzimajući u obzir da je društvo SLM jedino odgovorno za plaćanje 1,956 milijuna eura na temelju njegova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu za razdoblje od 10. veljače 1997. do 31. prosinca 1998. (pobijana odluka, članci 1. i 2., i druga odluka o izmjeni, članak 1. točka 2.).

b) Pregled načelâ

135 Iz članka 49. stavka 3. Povelje o temeljnim pravima proizlazi da strogost kazne ne smije biti nerazmjerna kaznenom djelu.

136 U tom pogledu, člankom 101. stavkom 1. UFEU-a i člankom 53. stavkom 1. Sporazuma o EGP-u proglašavaju se izričito nespojivima s unutarnjim tržištem sporazumi i usklađena djelovanja kojima se neposredno ili posredno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi trgovinski uvjeti ili ograničuje ili nadzire proizvodnja ili tržišta. Povrede te vrste, osobito kad se radi o horizontalnim zabranjenim sporazumima, u sudskoj su praksi kvalificirane kao osobito teške zato što imaju izravan utjecaj na ključne parametre tržišnog natjecanja na predmetnom tržištu (presuda od 11. ožujka 1999., Thyssen Stahl/Komisija, T-141/94, Zb., EU:T:1999:48, t. 675.).

137 U skladu s člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, Komisija može izreći novčanu kaznu poduzetnicima koji sudjeluju u takvoj povredi, pod uvjetom da za svakog poduzetnika koji sudjeluje u povredi iznos novčane kazne ne prelazi 10% njegova ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini. Člankom 23. stavkom 3. navedene uredbe također se navodi da pri utvrđivanju iznosa novčane kazne valja uzeti u obzir težinu i trajanje povrede.

138 U tom pogledu, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da prilikom utvrđivanja iznosa novčanih kazni valja uzeti u obzir sve elemente koji mogu biti dio ocjene težine prethodno navedenih povreda, kao što su, osobito, uloga svake od stranaka u povredi i opasnost koju povrede te vrste predstavljaju za ciljeve Unije. Kada je povredu počinilo nekoliko poduzetnika, valja ispitati težinu sudjelovanja svakog od njih (vidjeti presudu od 8. srpnja 1999., Hercules Chemicals/Komisija, C-51/92 P, Zb., EU:C:1999:357, t. 110. i navedenu sudsku praksu).

139 Isto tako, činjenicu da poduzetnik nije sudjelovao u svim sastavnim dijelovima zabranjenog sporazuma ili da je imao manje važnu ulogu u aspektima u kojima je sudjelovao treba uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja težine povrede i, prema potrebi, utvrđivanja novčane kazne (presude od 8. srpnja 1999., Komisija/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb., EU:C:1999:356, t. 90. i od 7. siječnja 2004., Aalborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Zb., EU:C:2004:6, t. 86.).

140 U slučaju, osobito, jedinstvene povrede, u smislu složene povrede koja se sastoji od niza sporazuma i usklađenih djelovanja na različitim tržištima na kojima nisu prisutni svi prijestupnici ili na kojima prijestupnici mogu imati samo djelomično znanje o sveukupnom planu, sankcije moraju biti individualizirane, u smislu toga da se moraju odnositi na ponašanja i na značajke svojstvene predmetnim poduzetnicima (vidjeti, po analogiji, presude od 7. lipnja 2007., Britannia Alloys & Chemicals/Komisija, C-76/06 P, Zb., EU:C:2007:326, t. 44.).

141 U ovom kontekstu, načelo proporcionalnosti znači da se novčana kazna određuje razmjerno elementima koje treba uzeti u obzir prilikom ocjene objektivne težine povrede kao takve, kao i prilikom ocjene relativne težine sudjelovanja u povredi kažnjenog poduzetnika (vidjeti u tom smislu i s obzirom na razliku koja se otada pravi između objektivne težine povrede, u smislu t. 22. i 23. Smjernica iz 2006., i relativne težine sudjelovanja u povredi kažnjenog poduzetnika, ocijenjenu s obzirom na okolnosti svojstvene tom poduzetniku u smislu t. 27. i sljedećih tih smjernica, presudu od 27. rujna 2006., Jungbunzlauer/Komisija, T-43/02, Zb., EU:T:2006:270, t. 226. do 228. i navedenu sudsku praksu).

142 Stoga, po pitanju sankcije izrečene zbog povrede prava tržišnog natjecanja koja se odnosi na zabranjene sporazume, Komisija mora osigurati individualizaciju kazni u odnosu na povredu uzimajući u obzir konkretnu situaciju svakog prijestupnika (vidjeti u tom smislu presude od 15. rujna 2011., Lucite International i Lucite International UK/Komisija, T-216/06, EU:T:2011:475, t. 87. i 88. i od 14. svibnja 2014., Donau Chemie/Komisija, T-406/09, Zb., EU:T:2014:254, t. 92.). Stoga prijestupnik koji se ne

smatra odgovornim za neke dijelove jedinstvene povrede nije mogao imati ulogu u provedbi navedenih dijelova. Zbog ograničenog opsega povrede koja je utvrđena u njegovom pogledu, povreda prava tržišnog natjecanja nužno je lakša od one pripisane prijestupnicima koji su sudjelovali u svim dijelovima povrede.

143 Individualizacija kazne s obzirom na povredu u praksi se može izvršiti u različitim fazama utvrđivanja iznosa novčane kazne, kao što je slučaj u pobijanoj odluci.

144 Kao prvo, Komisija može priznati posebnost sudjelovanja poduzetnika u povredi u fazi ocjene objektivne težine jedinstvene povrede. U ovom slučaju, elementi koje je uzela u obzir u toj fazi bili su, s jedne strane, materijalna ograničenost (slučaj društva Fundia, koje je sudjelovalo samo u koordinaciji u pogledu društva Addtek) ili zemljopisna ograničenost (slučaj društava Socitrel, Fapricela i Proderac, koja su sudjelovala samo u klubu España, koji je imao utjecaj samo na Španjolsku i Portugal) sudjelovanja u jedinstvenoj povredi i, s druge strane, kasno saznanje o njezinoj sveeuropskoj dimenziji (svibanj 2001. za gore navedene poduzetnike).

145 Kao drugo, Komisija može priznati posebnost sudjelovanja poduzetnika u povredi u fazi ocjene olakotnih okolnosti navedenih u točki 29. Smjernica iz 2006. na temelju ukupne ocjene svih relevantnih okolnosti (vidjeti t. 27. Smjernica iz 2006.). Iako nijedan poduzetnik nije mogao iznijeti dokaz da je povreda počinjena nepažnjom, Komisija je priznala da je uloga društava Proderac i Trame (Emme) bila znatno ograničenija od uloge ostalih sudionika u zabranjenom sporazumu i da im je stoga trebalo odobriti smanjenje novčane kazne (u ovom slučaju 5%).

146 Kao treće, Komisija može priznati posebnost sudjelovanja poduzetnika u povredi u fazi koja slijedi nakon ocjene objektivne težine povrede ili olakotnih okolnosti na koje se pozivaju predmetni poduzetnici. U točki 36. Smjernica iz 2006. tako se navodi da Komisija u određenim slučajevima može izreći simboličnu novčanu kaznu i da također može, kao što se navodi u točki 37. tih smjernica, odstupiti od opće metodologije za utvrđivanje iznosa novčanih kazni, s obzirom na, između ostalog, posebnost konkretne situacije.

147 U ovom slučaju, ni u početnoj fazi ocjene težine povrede kao takve ni u kasnijoj fazi rasprave o olakotnim okolnostima ili u bilo kojoj drugoj fazi Komisija nije uzela u obzir posebnu situaciju na koju su se pozivali tužitelji kada je utvrđivala iznos novčane kazne.

148 Posljedično, u nedostatku ikakve olakotne ili posebne okolnosti, Komisija je na tužitelje primijenila istu formulu kao onu korištenu za kažnjavanje poduzetnika koji su sudjelovali u svim sastavnim dijelovima sveukupnog zabranjenog sporazuma, a ne samo u nekima od njih. Ta je formula sljedeća: 19% vrijednosti prihoda od prodaje čelika za prednapinjanje predmetnog poduzetnika u EGP-u (na ime težine povrede kao takve) pomnoženo s brojem godina i mjeseci sudjelovanja u povredi (zasebno trajanje sudjelovanja društva SLM u povredi ili razdoblje za koje se smatra da je društvo Ori Martin izvršavalo odlučujući utjecaj na SLM), čemu se dodaje 19% vrijednosti prihoda od prodaje čelika za prednapinjanje predmetnog poduzetnika u EGP-u na ime dodatnog iznosa (dodatni iznos).

149 U slučaju tužitelja, rezultat te formule, odnosno 19,8 milijuna eura novčane kazne, smanjen je na 15,956 milijuna eura kako bi se osiguralo da iznos novčane kazne za koju je odgovorno samo društvo SLM ne prijeđe ograničenje od 10% prihoda društva.

150 S obzirom na prethodno navedena razmatranja valja ispitati prigovor društava SLM i Ori Martin prema kojem Komisija nije pravilno uzela u obzir pojedinosti sudjelovanja društva SLM u povredi kad je utvrđivala iznos novčane kazne.

2. *Opće nepostojanje obrazloženja i opći prigovor pristranosti*

151 Najprije, društvo SLM napominje da ne shvaća kako je Komisija došla do utvrđenog iznosa novčane kazne, niti kako je podijelila taj iznos između njega i društva Ori Martin. Zbog takve povrede obveze obrazlaganja treba poništiti pobijanu odluku i njezine preinake.

152 Ipak se pokazuje da s pomoću naznaka koje je Komisija dala u pobijanoj odluci i koje su sažete u točkama 133. i 134. ove presude društvo SLM može shvatiti različite elemente koji su se uzeli u obzir pri utvrđivanju iznosa novčane kazne. Iz pobijane odluke proizlazi i da je Komisija u njoj iznijela razloge na temelju kojih može smatrati da su društva SLM i Ori Martin solidarno odgovorna za plaćanje jednog dijela novčane kazne kojom se sankcionira sudjelovanje društva SLM u povredi za razdoblje od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002. (pobijana odluka, uvodne izjave 867. do 875 i gore navedena točka 132.).

153 Nadalje, SLM prigovara Komisiji da odlučuje u svoju korist i onda kad elementi kojima raspolaže nisu usklađeni s njezinom optužnom tezom.

154 U tom pogledu, s obzirom na naznake iz pobijane odluke i osobito iz njezinih Priloga 2. i 3. u kojima je iznesen sadržaj različitih dokaza koje je Komisija prikupila u pogledu ciriškog kluba / kluba Europa i kluba Italia, nije bilo dovoljno navesti pristrano ili nepravedno ponašanje Komisije samo zbog toga što je dala prednost jednom objašnjenju u odnosu na drugo, koje je predložilo društvo SLM. Ne može se zaključiti da je postojala pristranost samo na temelju toga što se upravni postupak završio nepovoljnim rezultatom za društvo SLM.

155 Tužbene razloge koje društvo SLM ističe u pogledu općeg nedostatka obrazloženja i općeg prigovora pristranosti stoga treba odbiti kao neosnovane.

3. *Elementi koji su se uzeli u obzir za utvrđivanje osnovnog iznosa novčane kazne (vrijednost prihoda od prodaje, težina, trajanje, dodatni iznos)*

156 Na temelju elemenata koji su se uzeli u obzir za utvrđivanje osnovnog iznosa novčane kazne, valja ispitati sljedeće prigovore: prigovor koji društvo SLM ističe u okviru svojeg četvrtog tužbenog razloga u pogledu vrijednosti prihoda od prodaje u vezi s povredom; peti tužbeni razlog koji ističe SLM, kao i prvi i drugi prigovor koji društvo Ori Martin ističe u pogledu ocjene težine povrede i utvrđivanja dodatnog iznosa; šesti tužbeni razlog koji društvo SLM ističe, u okviru pozivanja na povredu načela proporcionalnosti i načela jednakog postupanja, u pogledu ocjene težine povrede, i sedmi tužbeni razlog koji društvo SLM ističe u pogledu ocjene trajanja povrede.

a) Vrijednost prihoda od prodaje u vezi s povredom

Argumenti stranaka

157 Društvo SLM napominje da iz uvodne izjave 865. pobijane odluke proizlazi da je ono u klubu Europa sudjelovalo tek od rujna 2000. Prodaja ostvarena izvan Italije u prethodnom razdoblju stoga se nije mogla uzeti u obzir prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne. Pobijanu odluku treba preinačiti kako bi se uzele u obzir vrijednosti prihoda od prodaje ostvarene izvan Italije samo u razdoblju u kojem je društvo SLM sudjelovalo u klubu Europa.

158 Komisija tvrdi da je društvo SLM sudjelovalo na protutržišnim sastancima u pogledu Italije, kao i izvoza iz Italije u ostatak Europe barem od 1995. i do rujna 2002., istodobno sa sveeuropskim dogovorom. Stoga je objektivno opravdano utvrditi osnovni iznos uzimajući u obzir vrijednost prihoda od europske prodaje društva SLM.

Ocjena Općeg suda

159 Iz točke 13. Smjernica iz 2006. proizlazi da, „[u] određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar EGP-a“. U istoj je točki Komisija pojasnila da će „u pravilu uzeti u obzir prihode od prodaje koje je taj poduzetnik ostvario tijekom posljednje pune poslovne godine svoga sudjelovanja u povredi“. Naime, kao što proizlazi iz točke 37. Smjernica iz 2006. „[u]natoč tome što ove Smjernice daju opću metodologiju za utvrđivanje kazni, pojedinosti danog slučaja […] mogu opravdati odstupanje od takve metodologije“.

160 U ovom slučaju, kao prvo, valja istaknuti da je Komisija, kako bi odredila zemljopisno područje relevantno za utvrđivanje vrijednosti prihoda od prodaje, uglavnom upućivala na zemljopisno područje obuhvaćeno ciriškim klubom, a zatim klubom Europa.

161 Stoga, u uvodnoj izjavi 932. pobijane odluke Komisija navodi da je „od 1984. do 1995. (razdoblje ciriškog kluba), [to područje] obuhvaćalo Njemačku, Francusku, Italiju, Nizozemsku, Belgiju, Luksemburg, Španjolsku i Austriju“, da je „[o]d 1992. (u okviru dogovora kluba España), uključivalo i Portugal“ i da je „[o]d 1996. do 2002. (krizno razdoblje ciriškog kluba u trenutku u kojem se pripremao dogovor kluba Europa u području kvota, razdoblje kluba Europa i razdoblje širenja), zemljopisno područje obuhvaćalo iste zemlje kao u vrijeme ciriškog kluba, uključujući Portugal, kao i Dansku, Švedsku, Finsku i Norvešku“.

162 Kako bi se uzela u obzir da se predmetno zemljopisno područj promijenilo s vremenom, Komisija je ipak pojasnila da je iz vrijednosti prihoda od prodaje koju je uzela u obzir izuzela prodaju ostvarenu u Portugalu prije 15. prosinca 1992., kao i prodaju ostvarenu u Danskoj, Finskoj, Švedskoj i Norveškoj prije 9. siječnja 1996. Isto tako, kako bi se uzelo u obzir pristupanje Uniji ili stupanje na snagu Sporazuma o EGP-u, Komisija je pojasnila i da nije uzela u obzir prodaju ostvarenu u Španjolskoj prije 1. siječnja 1986. i u Austriji, Finskoj, Švedskoj i Norveškoj prije 1. siječnja 1994. Osim toga, što se tiče društva Fundia, čije je sudjelovanje u zabranjenom sporazumu ograničeno na koordinaciju u odnosu na društvo Addtek, Komisija je navela da je uzela u obzir samo prodaju tom kupcu koju je ostvarilo društvo Fundia (pobijana odluka, uvodne izjave 932., 933. i 935.).

163 Komisija je stoga u pobijanoj odluci uzela u obzir određene elemente povezane s promjenom zabranjenog sporazuma kroz vrijeme, izmjenom područja primjene primjenjivih pravila ili načinima sudjelovanja poduzetnika u povredi kako bi napravila razliku između dviju ili više situacija kad se utvrđuje vrijednost prihoda od prodaje koju treba uzeti u obzir. Takvo izvršavanje ovlasti pokazuje se tim više nužno kada postoji jedinstvena povreda koja je u stvarnosti složena, kao što je ona koja je sankcionirana u pobijanoj odluci, koja se sastoji od „niza sporazuma i usklađenih djelovanja u sektoru čelika za prednapinjanje na unutarnjem tržištu i, počevši od 1. siječnja 1994., unutar EGP-a“ u razdoblju od 1. siječnja 1984. do 19. rujna 2002.

164 Kao drugo, iz spisa proizlazi da vrijednost prihoda od prodaje koja je Komisiji početna točka za utvrđivanje iznosa novčane kazne, odnosno 15,863 milijuna eura, odgovara vrijednosti prihoda od prodaje čelika za prednapinjanje koju jedruštvo SLM 2001. ostvarilo u različitim državama za koje su se od njega tražile informacije (odnosno Njemačka, Francuska, Italija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Španjolska, Portugal, Danska, Austrija, Švedska, Finska i Norveška).

165 Sa zemljopisnog gledišta, gotovo sva prodaja društva SLM ostvarena je u Italiji (otprilike 96,5% ukupnog iznosa), dok je ostatak ostvaren u Austriji, Njemačkoj ili Francuskoj (otprilike 3,5% ukupnog iznosa).

166 Iz spisa proizlazi i da je društvo SLM pribavilo tehnička odobrenja potrebna za prodaju čelika za prednapinjanje drugdje u Europi, a ne samo u Italiji, tek od kolovoza 2000. za Njemačku i Francusku, od srpnja 2001. za Austriju i siječnja 2002. za Nizozemsku. Društvo SLM tek je nakon završetka povrede, odnosno u srpnju 2006. za Španjolsku i u travnju 2007. za Belgiju, pribavilo tehnička odobrenja potrebna za te zemlje.

167 U svojem odgovoru na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 9. rujna 2009., društvo SLM također je pojasnilo da je prodaja izvršena u Austriji prije odobrenja njegovih proizvoda u srpnju 2001. bila namijenjena „kupcima austrijskim trgovcima koji su preprodavali te proizvode u zemljama koje nisu Austrija“. Iz informacija dostavljenih Komisiji stvarno proizlazi da je društvo SLM ostvarilo prodaju u Austriji 1999. i 2000.

168 Kao treće, kao što tvrdi SLM, valja istaknuti da je u ovom predmetu Komisija smatrala da je, iako je društvo SLM sudjelovalo u klubu Italia od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. i iako je od 29. studenoga 1999. znalo ili trebalo znati da, sudjelujući u klubu Italia, sudjeluje u širem sustavu, njegovo sudjelovanje u klubu Europa utvrđeno je tek od 11. rujna 2000. (pobijana odluka, uvodne izjave 650., 865. i 866.).

169 Stoga treba razlikovati dva razdoblja kako bi se uzeli u obzir načini sudjelovanja društva SLM u povredi: prvo razdoblje, koje je trajalo od 10. veljače 1997. do 10. rujna 2000. i odgovara sudjelovanju društva SLM samo u klubu Italia, i drugo razdoblje, koje je trajalo od 11. rujna 2000. do 19. rujna 2002., u kojem je društvo SLM sudjelovalo u klubu Italia, kao i u klubu Europa.

170 Za drugo je razdoblje, s obzirom na zemljopisno područje na koje se odnosi sudjelovanje društva SLM u klubu Italia i klubu Europa, objektivno opravdano utvrditi iznos novčane kazne uzimajući u obzir vrijednost prihoda od europske prodaje društva SLM. Stoga se pokazuje da je tijekom tog razdoblja društvo SLM zaista ostvarilo prodaju u Italiji, ali i u Austriji, Njemačkoj i Francuskoj.

171 Za prvo razdoblje ipak valja provjeriti može li se na temelju zemljopisnog područja na koje se odnosi sudjelovanje društva SLM u klubu Italia smatrati da je objektivno opravdano utvrditi iznos novčane kazne uzimajući u obzir vrijednost prihoda od europske prodaje društva SLM.

172 To se pitanje ne postavlja za prodaju ostvarenu u Italiji koja predstavlja 96,5% vrijednosti prihoda od prodaje društva SLM koja se uzima u obzir pri utvrđivanju iznosa novčane kazne jer su te prodaje jasno obuhvaćene klubom Italia tijekom prvog razdoblja.

173 Što se tiče Austrije koja predstavlja otprilike 2% vrijednosti prihoda od prodaje društva SLM koja se uzima u obzir pri utvrđivanju iznosa novčane kazne, valja istaknuti da se nijednim elementom navedenim u ovom predmetu ne može utvrditi da su se na tu državu odnosili razgovori unutar kluba Italia u prisutnosti društva SLM održavani od 10. veljače 1997. do 10. rujna 2000. Opći sud na raspravi je zahtijevao od Komisije da ukaže na dokaze kojima se može utvrditi da su, prilikom sudjelovanja društva SLM u povredi, kvote za izvoz iz Italije u Austriju ili osjetljive poslovne informacije o prodaji čelika za prednapinjanje u Austriji bile navedene u prisutnosti predstavnika društva SLM, a Komisija je odgovorila da ne može predočiti takve dokaze.

174 U tim okolnostima, kako bi se utvrdio iznos novčane kazne, uzimajući u obzir težinu i trajanje povrede koju je počinilo društvo SLM, ne može se za cijelo trajanje njegova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu uzeti u obzir vrijednost prihoda od prodaje ostvarene u državi na koju se nisu odnosili razgovori održani unutar kluba Italia u njegovoj prisutnosti. Vrijednost prihoda od prodaje društva SLM ostvarene u Austriji stoga se može uzeti u obzir samo za trajanje razdoblja u kojem je društvo SLM sudjelovalo u klubu Europa.

175 Što se tiče Njemačke i Francuske, koje predstavljaju 1,5% vrijednosti prihoda od prodaje društva SLM koja se uzela u obzir kako bi se utvrdio iznos novčane kazne, Komisija pravilno napominje da klub Italia nije imao samo nacionalnu dimenziju nego i vanjsku dimenziju, u smislu da su se u nekoliko navrata u prisutnosti ili odsutnosti predstavnika društva SLM održali razgovori kako bi se utvrdile izvozne kvote iz Italije ili razmijenile osjetljive poslovne informacije o situaciji u Njemačkoj ili Francuskoj ili u ostalim državama.

176 Stoga se za razdoblje od 10. veljače 1997. do 10. rujna 2000., u skladu s onim što je izneseno o sastancima kluba Italia u Prilogu 3. pobijanoj odluci, pokazuje da su se 15. travnja 1997., u prisutnosti predstavnika društva SLM, razgovori odnosili na „utvr[đivanje] cijena sirovina i prodajnih cijena u Francuskoj, Španjolskoj i Njemačkoj (u Njemačkoj od rujna 1997. do siječnja 1998.)“. Isto tako, tog puta u odsutnosti predstavnika društva SLM, sudionici sastanka od 22. listopada 1997. „razmijenili su informacije o cijenama u Njemačkoj, Belgiji i Nizozemskoj“, a sudionici sastanka od 29. studenoga 1999. „razgovarali su o njihovim potrebama[,] španjolskom tržištu [i o] cijenama koje se primjenjuju u Španjolskoj i Portugalu“. Osim toga, prilikom sastanka od 21. veljače 2000., kojem je prisustvovao predstavnik društva SLM, razgovaralo se o „povećanju cijena za ‚+40%’ u Njemačkoj“.

177 Međutim, iako se tijekom razdoblja od 10. veljače 1997. do 10. rujna 2000. povremeno navodila situacija u Njemačkoj i Francuskoj, pokazuje se i da je društvo SLM moglo ostvariti prodaju u tim državama tek počevši od kolovoza 2000. i da je, s obzirom na podatke koje je u tom pogledu društvo SLM dostavilo Komisiji u svojem odgovoru od 9. rujna 2009. na zahtjev za dostavu informacija, takva prodaja ostvarena tek tijekom 2000. u Njemačkoj i 2001. u Francuskoj.

178 U tim okolnostima, kako bi se utvrdio iznos novčane kazne uzimajući u obzir težinu i trajanje povrede koju je počinilo društvo SLM, ne može se za cijelo trajanje njegovog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu uzeti u obzir vrijednost prihoda od prodaje ostvarene u državama u kojima društvo SLM nije prvotno poslovalo jer, među ostalim, nije bilo ovlašteno ondje prodavati svoje proizvode. Vrijednost prihoda od prodaje društva SLM ostvarene u Njemačkoj i Francuskoj stoga se može uzeti u obzir tek počevši od datuma na koji su te prodaje započele, odnosno tijekom 2000. u Njemačkoj i, u svakom slučaju, tijekom 2001. u Francuskoj.

179 Zaključno, budući da je predmetna povreda koja se sastoji od nekoliko različitih sastavnih dijelova, uključujući klub Italia i klub Europa, složena i kako bi se uzeli u obzir načini svojstveni sudjelovanju društva SLM u povredi za koju ga se tereti, nije objektivno opravdano uzeti u obzir ukupnu europsku prodaju društva SLM kao polaznu točku za utvrđivanje iznosa novčane kazne uzimajući u obzir težinu i trajanje povrede koju je počinilo društvo SLM.

180 Posljedice prethodno navedenog na utvrđivanje iznosa novčane kazne bit će ocijenjene naknadno u okviru provedbe neograničene nadležnosti Općeg suda.

b) Udio vrijednosti prihoda od prodaje utvrđen ovisno o stupnju težine povrede

Argumenti stranaka

181 Društva SLM i Ori Martin tvrde da je odluka Komisije da udio vrijednosti prihoda od prodaje koji je uzela u obzir kako bi ocijenila stupanj težine povrede utvrdi na 19% nije dovoljno obrazložena i da se njome povrjeđuje načelo proporcionalnosti, načelo jednakog postupanja, kao i načelo individualizacije kazni. Kao prvo, činjenicu da društvo SLM nije bilo uključeno u europsku dimenziju zabranjenog sporazuma barem do rujna 2000. treba uzeti u obzir na toj razini. Društvo SLM nije sudjelovalo u ciriškom klubu, klubu España, južnom sporazumu, sjevernom sporazumu na skandinavskom tržištu, niti u postupku javne nabave društva Addtek. Ne nalazi se ni među stalnim članovima kluba Europa i nikad nije imalo ulogu koordinatora unutar zabranjenog sporazuma. Visina od 19% trebala je biti utvrđena samo za poduzetnike koji su pokrenuli zabranjeni sporazum i koji su u velikoj mjeri bili

uključeni u njegovu provedbu. Kao drugo, Komisija je također trebala uzeti u obzir konkretne učinke povrede kako bi ocijenila njezinu težinu. Kao treće, pored toga što je iznos novčanih kazni izrečenih radi sankcioniranja povrede bio dosta veći od iznosa novčanih kazni izrečenih radi sankcioniranja zabranjenih sporazuma u prošlosti i što je navedeni iznos bio veći od prihoda u sektoru u 2001., društvo SLM kažnjeno je tri i pol puta više nego društvo Redaelli koje je u zabranjenom sporazumu sudjelovalo od 1984. na europskoj i talijanskoj razini; šest puta više nego društvo Emme čiji su sadržaj i trajanje sudjelovanja u zabranjenom sporazumu bili slični onima sudjelovanja društva SLM; sedam puta više od društva CB i četiri puta više od društva ITC, koji su bili više uključeni nego SLM. Opći sud stoga treba znatno smanjiti iznos novčane kazne kako bi se uzela u obzir stvarna uloga društva SLM u povredi, kao i nepostojanje konkretnih učinaka njegovog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu na tržište te kako bi se moglo osigurati jednako postupanje prema društvu SLM i ostalim kažnjenim poduzetnicima.

182 Komisija osporava tu argumentaciju.

Ocjena Općeg suda

183 Različitim gore navedenim prigovorima kritizira se rezultat ocjene težine povrede koju je provela Komisija uzimajući u obzir opću metodologiju iznesenu u Smjernicama iz 2006.

184 U tom pogledu točke 19. do 23. Smjernica iz 2006. određuju:

„(19)
Osnovni iznos kazne povezan je s udjelom vrijednosti prihoda od prodaje, ovisno o stupnju težine povrede, pomnoženo s godinama trajanja povrede.

(20) Težina svake vrste povreda ocjenjuje se za svaki slučaj posebno, uzimajući u obzir sve bitne okolnosti pojedinog slučaja.

(21) U pravilu se udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir utvrđuje u visini do 30% vrijednosti prihoda od prodaje.

(22) Pri odlučivanju treba li udio vrijednosti prihoda od prodaje, koji se u danom slučaju treba razmotriti, biti na donjem ili na gornjem dijelu tog raspona, Komisija uzima u obzir niz čimbenika kao što je narav povreda, zajednički tržišni udio svih dotičnih poduzetnika, zemljopisni opseg povreda te je li povreda u potpunosti izvršena ili ne.

(23) Horizontalni sporazumi o određivanju cijena, podjeli tržišta te ograničenju proizvodnje, koji su obično tajni, po svojoj su naravi među najtežim oblicima ograničavanja tržišnog natjecanja. Sa stajališta politike tržišnog natjecanja, njih se kažnjava visokim novčanim kaznama. Stoga je udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda u pravilu u gornjem dijelu tog raspona. “

185 U uvodnoj izjavi 953. pobijane odluke Komisija je zaključila da je u rasponu koji može ići i do 30%, udio vrijednosti prihoda od prodaje društva SLM, koji se uzeo u obzir kako bi se ocijenila težina povrede, bio 19%.

186 U skladu s onim što je navedeno u pobijanoj odluci, pri utvrđivanju tog udjela uzela su se u obzir četiri čimbenika koji su navedeni kao primjeri u točki 22. Smjernica iz 2006.

187 Kao prvo, što se tiče prirode povrede, Komisija je istaknula da su „svi poduzetnici, osim društva Fundia, bili uključeni u podjelu tržišta (utvrđivanje kvota), podjelu kupaca i horizontalno utvrđivanje cijena“ te da se „ti dogovori ubrajaju među najštetnije oblike ograničavanja tržišnog natjecanja koji narušavaju glavne parametre tržišnog natjecanja“ (pobijana odluka, uvodna izjava 939.).

188 Kao drugo, što se tiče zajedničkog tržišnog udjela poduzetnika za koje se mogla utvrditi povreda, Komisija je smatrala da se taj udio može „procijeniti na otprilike 80%“ (pobijana odluka, uvodna izjava 946.).

189 Kao treće, što se tiče zemljopisnog dosega povrede, Komisija je napomenula da se on „mijenjao kroz vrijeme “, da je „od 1984. do 1995. uključivao Njemačku, Francusku, Italiju, Nizozemsku, Belgiju, Luksemburg, Španjolsku i Austriju“ i da je „od 1996. do 2002. povreda obuhvaćala iste zemlje uz još Portugal, Dansku, Švedsku, Finsku i Norvešku“ (pobijana odluka, uvodna izjava 947.).

190 Kao četvrto, što se tiče provedbe povrede, Komisija je napomenula da, „iako nisu uvijek bili u potpunosti uspješni, dogovori su se doista provodili“ (pobijana odluka, uvodna izjava 950.).

191 Argumentaciju tužitelja valja ispitati s obzirom na ta utvrđenja.

192 Kao prvo, društva SLM i Ori Martin tvrde da je Komisija prilikom utvrđivanja udjela vrijednosti prihoda od prodaje trebala uzeti u obzir da je odgovornost društva SLM u povredi bila manja u usporedbi s odgovornošću ostalih poduzetnika, koji su bili puno više i dulje uključeni. Na taj način tužitelji navode da Komisija nije dovoljno prilagodila svoje rasuđivanje pojedinačnim slučajevima kako bi uzela u obzir posebnosti sudjelovanja društva SLM u povredi.

193 Međutim, s obzirom na opću metodologiju iznesenu u Smjernicama iz 2006., pokazuje se da Komisija inače ne provodi individualizaciju kazne u početnoj fazi utvrđivanja osnovnog iznosa nego u kasnijoj fazi prilagodbe navedenog iznosa, pa čak i u još kasnijoj fazi ako se to pokaže potrebnim.

194 U fazi utvrđivanja osnovnog iznosa, valja utvrditi da Komisija nije postupala drukčije prema poduzetnicima koji su djelovali kao predvodnici ili koordinatori različitih aspekata jedinstvene povrede nego prema poduzetnicima koji su s njima bili samo povezani. Isto tako, Komisija nije smatrala korisnim razlikovati poduzetnike koji su na početku sudjelovali samo u klubu Italia od onih koji su istodobno sudjelovali u klubu Italia i ciriškom klubu ili klubu Europa jer se prema njezinu mišljenju „zemljopisni doseg kluba Italia u velikoj mjeri preklapao sa sveeuropskim sporazumima“ (pobijana odluka, uvodna izjava 949.).

195 U ovom slučaju, tužitelji nisu, kao takvo, doveli u pitanje nijedno od četiri utvrđenja Komisije u svrhu opravdanja svoje odluke da udio vrijednosti prihoda od prodaje koja se uzela u obzir kako bi se ocijenio stupanj težine povrede utvrdi na 19%. Sva su ta utvrđenja objektivno utvrđena s obzirom na elemente iz spisa koji su u tom pogledu navedeni u pobijanoj odluci i vrijede općenito za povredu, a ne konkretno za SLM.

196 Nadalje, što se tiče utvrđivanja udjela vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzeo u obzir kako bi se ocijenio stupanj težine povrede, ne može se tvrditi da Komisija nije uzela u obzir činjenicu da društvo SLM nije sudjelovalo u ciriškom klubu ili ostalim aspektima povrede jer je taj udio upotrijebljen tek počevši od trenutka u kojem je društvo SLM sudjelovalo u povredi i vrijedi samo za prodaju društva SLM u vezi s povredom (vidjeti u tom pogledu gore naveden točke 159. i 180.).

197 Stoga prvi prigovor treba odbiti kao neosnovan.

198 Kao drugo, što se tiče utjecaja koji je mogao imati argument prema kojem zabranjeni sporazum nije imao željeni učinak na tržište, valja istaknuti da je u ovom predmetu Komisija navela da, kada postoje sporazumi i usklađena djelovanja kojima je cilj ograničiti tržišno natjecanje, suvišno je uzimati u obzir

njihove konkretne učinke na tržište. U ovom je slučaju Komisija ipak navela da se takvi učinci mogu pretpostaviti jer je dokazano da su se gore navedeni dogovori barem djelomično proveli (pobijana odluka, uvodne izjave 676. do 681.).

199 U svakom slučaju, kad je utvrdila udio vrijednosti prihoda od prodaje koja se uzela u obzir kako bi se ocijenio stupanj težine povrede, Komisija nije navela učinke povrede na tržište nego samo činjenicu da je povreda provedena.

200 Nadalje valja utvrditi da je u ovom slučaju udio vrijednosti prihoda od prodaje koji je utvrdila Komisija pri dnu gornjeg dijela raspona (od 15 do 30%) iako je u Smjernicama iz 2006., nakon što je navela da je zabranjeni sporazum, kao što je onaj u ovom slučaju, među najteže oblike ograničavanja tržišnog natjecanja i da ga treba strogo sankcionirati, Komisija pojasnila da je udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvom slučaju u pravilu u gornjem dijelu tog raspona.

201 U tim okolnostima, može se smatrati da bi taj udio bio puno veći od 19% da je Komisija stvarno utvrdila konkretne učinke.

202 Drugi prigovor stoga treba odbiti kao bespredmetan s obzirom na razinu težine koju je u ovom predmetu odabrala Komisija i na razloge koje je navela kako bi je opravdala.

203 Kao treće, valja najprije odbiti prigovor koji se temelji na općenito neproporcionalnoj naravi novčanih kazni izrečenih radi sankcioniranja povrede s obzirom na prošle prakse Komisije ili vrijednosti sektora čelika za prednapinjanje u Europi. Takvo pitanje, koje se odnosi na politiku tržišnog natjecanja koju Komisija provodi kako bi kaznila kartele, izlazi izvan okvira sudskog nadzora pobijane odluke. U ovom slučaju, nije potrebno odlučiti o ukupnom iznosu novčanih kazni koje je tijekom vremena izrekla Komisija ili utvrditi apsolutnu vrijednost ukupnog iznosa kazni izrečenih za kartele čelika za prednapinjanje.

204 Isto tako, što se tiče prigovora koji se temelji na navodnim razlikama između društva SLM i nekog drugog poduzetnika kažnjenog u pobijanoj odluci, valja istaknuti da se sudski nadzor u toj fazi odnosi na ocjenjivanje koje je provela Komisija u pobijanoj odluci kad je utvrdila udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzeo u obzir kako bi se ocijenio stupanj težine povrede na 19%. Međutim, to se ocjenjivanje nije provelo uzimajući u obzir konačan rezultat, odnosno iznos novčane kazne izrečene *in fine* nakon što je eventualno prilagođen kako bi se uzele u obzir određene okolnosti, nego u ranijoj fazi, odnosno prilikom utvrđivanja udjela vrijednosti prihoda od prodaje koji treba uzeti u obzir pri utvrđivanju osnovnog iznosa novčane kazne. Konačan iznos novčane kazne stoga ovisi o čimbenicima svojstvenima svakom od tih poduzetnika, kao što su, na primjer, suradnja na temelju obavijesti o primjeni pokajničkog programa ili najveći zakonski prag od 10% ukupnog prihoda. U ovom slučaju, u nedostatku argumenata na temelju kojih se može smatrati da je situacija društava Redaelli, CB ili ITC slična onoj društva SLM po svim čimbenicima koje je Komisija uzela u obzir kako bi ocijenila situaciju tih poduzetnika, taj prigovor treba odbiti kao neosnovan.

205 Naposljetku, što se tiče prigovora koji se temelji na nedostatku obrazloženja, valja napomenuti da su u odluci u dovoljnoj mjeri izneseni elementi koji su se uzeli u obzir pri utvrđivanju udjela vrijednosti prihoda od prodaje društva SLM koji se uzeo u obzir kako bi se ocijenila težina povrede (pobijana odluka, uvodne izjave 936. do 953.).

206 Članak 296. UFEU-a stoga se ne može tumačiti na način da se njime Komisiji propisuje da u svojim odlukama objasni razloge zbog kojih, u pogledu izračuna iznosa novčane kazne, nije prihvatila alternativne pristupe onima koje je stvarno primijenila u pobijanoj odluci (vidjeti u tom smislu presudu od 19. svibnja 2010., IMI i dr./Komisija, T-18/05, Zb., EU:T:2010:202, t. 153. i navedenu sudsku praksu).

207 Iz prethodno navedenog proizlazi da prigovore tužitelja u pogledu udjela vrijednosti prihoda od prodaje utvrđenog u odnosu na stupanj težine povrede treba odbiti.

c) Trajanje sudjelovanja društva SLM u zabranjenom sporazumu

Argumenti stranaka

208 Društvo SLM zahtijeva da se pobijana odluka poništi u dijelu u kojem mu se njome pripisuje sudjelovanje u klubu Italia počevši od veljače 1997. umjesto od kraja 1999. Konkretno, Komisija nije uzela u obzir nekoliko osnovnih okolnosti kojima se može opovrgnuti datum početka sudjelovanja društva SLM u klubu Italia. Kao prvo, nijedan predstavnik društva SLM nije bio prisutan na sastanku od 10. veljače 1997. Kao drugo, na sljedećem sastanku od 4. ožujka 1997. izneseno je da društvo SLM još nije odlučilo da će pristupiti klubu Italia i društvo Redaelli osim toga je izjavilo da društvo SLM nije pristupilo sporazumu koji se odnosi na podjelu talijanskog tržišta. Kao treće, prilikom jednog sastanka koji se održao u travnju 1998. navedeno je da društvo SLM, koje je opet bilo odsutno, vodi agresivnu politiku. Kao četvrto, iz zahtjeva društva Redaelli za primjenu pokajničkog programa od 20. ožujka 2003. proizlazi da je društvo SLM počelo sudjelovati na sastancima tek krajem 1999., što je potvrdilo društvo Tréfileurope. Kao peto, jedine fakture koje je dostavila osoba odgovorna za kontrole, a koje su pronađene u pogledu društva SLM, odnosile su se na kontrole izvršene počevši od ožujka 2000., a ne na prethodno razdoblje.

209 Komisija osporava tu argumentaciju. Podsjeća na pojam i sadržaj jedinstvene povrede koja je postojala od nastanka ciriškog kluba 1984. i u kojoj je društvo SLM sudjelovalo počevši od 10. veljače 1997. pristupajući planu koji se već provodio. Što se tiče sastanka od 10. veljače 1997., radilo se o prvom izravnom sudjelovanju društva SLM u zabranjenom sporazumu, kao što proizlazi iz podjele kvota i iz podataka koje je dostavio predstavnik društva SLM.

Ocjena Općeg suda

210 Društvo SLM ne osporava svoje sudjelovanje u klubu Italia počevši od kraja 1999. Priznalo je to sudjelovanje ubrzo nakon što je Komisija obavila provjere u rujnu 2002. Pred Općim sudom društvo SLM ne osporava ni da je sudjelovalo u posljednjoj fazi kluba Europa, odnosno njegovoj integraciji s klubom Italia, koja se odvijala od rujna 2000. do 19. rujna 2002.

211 Suprotno tome, društvo SLM osporava da je sudjelovalo u klubu Italia u razdoblju od 10. veljače 1997. do kraja 1999. Njegovo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu ne može se utvrditi za to razdoblje.

212 Kao što je već bilo navedeno, iz članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003 proizlazi da se pri određivanju iznosa novčane kazne u obzir uzimaju težina i trajanje povrede.

213 U tom pogledu, u točki 24. Smjernica iz 2006. Komisija je navela da, „[k]ako bi se u potpunosti uzelo u obzir trajanje sudjelovanja svakog poduzetnika u povredi, iznos određen temeljem vrijednosti prihoda od prodaje [...] množi se s brojem godina sudjelovanja u povredi“. U istoj točki, Komisija je pojasnila da „[r]azdoblja kraća od šest mjeseci broje se kao pola godine; razdoblja dulja od šest mjeseci, ali kraća od jedne godine, broje se kao puna godina“.

214 Međutim, u ovom slučaju, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 956. pobijane odluke, Komisija radije uzima u obzir stvarno trajanje sudjelovanja u povredi, izraženo u cijelim godinama i mjesecima, zaokružujući na mjesec umjesto na razdoblja na način koji se predlaže u Smjernicama.

215 Nadalje, iz sudske prakse proizlazi da je Komisija dužna dokazati ne samo postojanje zabranjenog sporazuma, nego i njegovo trajanje. Konkretnije, što se tiče izvođenja dokaza o povredi članka 101. stavka 1. UFEU-a, Komisija mora pružiti dokaze za povrede koje utvrdi i izvesti dokaze kojima se

može, u dovoljnoj mjeri, dokazati postojanje činjenica koje tvore povredu. (vidjeti presudu od 17. svibnja 2013., Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija, T-147/09 i T-148/09, Zb., EU:T:2013:259, t. 50. i navedenu praksu)

216 Svaka sumnja suda treba ići u prilog poduzetniku adresatu odluke kojom se utvrđuje povreda. Sud stoga ne može zaključiti da je Komisija u dovoljnoj mjeri utvrdila postojanje predmetne povrede ako i dalje gaji sumnje o tom pitanju, osobito u okviru tužbe za poništenje ili preinaku odluke kojom se izriče novčana kazna. U potonjoj je situaciji, naime, potrebno uzeti u obzir načelo pretpostavke nedužnosti, koje je dio temeljnih prava zaštićenih u pravnom poretku Unije te je potvrđeno člankom 48. stavkom 1. Povelje o temeljnim pravima. S obzirom na narav predmetnih povreda, kao i na narav i strogost s njima povezanih sankcija, načelo pretpostavke nedužnosti primjenjuje se osobito na postupke koji se odnose na povrede pravila tržišnog natjecanja primjenjivih na poduzetnike koji mogu dovesti do izricanja novčanih kazni ili periodičnih penala. Stoga je potrebno da Komisija pruži precizne i dosljedne dokaze kako bi poduprla čvrsto uvjerenje da je navodna povreda počinjena (vidjeti presudu Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija, t. 215. *supra*, EU:T:2013:259, t. 50. i navedenu sudsku praksu).

217 Nije nužno da svaki od dokaza koje je podnijela Komisija ispunjava te kriterije u pogledu svakog elementa povrede. Dovoljno je da skup indicija na koje se poziva institucija, globalno gledajući, odgovara tim zahtjevima (vidjeti presudu Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija, t. 215. *supra*, EU:T:2013:259, t. 51. i navedenu sudsku praksu).

218 Nadalje, uobičajeno je da se aktivnosti koje su dio sporazuma protutržišne naravi odvijaju potajno, da se sastanci održavaju u tajnosti i da je dokumentacija koja se na njih odnosi svedena na minimum. Iz toga slijedi da, čak i ako Komisija pronađe dokaze kojima se izričito potvrđuje nezakonit kontakt između subjekata, kao što su zapisnici sa sastanaka, ti su zapisnici obično nepotpuni i nepovezani, tako da je često potrebno rekonstruirati neke pojedinosti izvođenjem zaključaka. Stoga se, u većini slučajeva, zaključak o postojanju prakse ili protutržišnog sporazuma mora izvesti iz nekoliko podudarnosti i indicija koje, promatrane kao cjelina, mogu predstavljati, ako ne postoji drugo uvjerljivo objašnjenje, dokaz o povredi pravila tržišnog natjecanja (vidjeti presudu Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija, t. 215. *supra*, EU:T:2013:259, t. 52. i navedenu sudsku praksu).

219 Naposljetku, prema sudskoj praksi, ako ne postoje dokazi kojima se može izravno utvrditi trajanje povrede, Komisija treba pružiti barem dokaze o činjenicama koje su vremenski dovoljno blizu da se na temelju njih može razumno zaključiti da se ta povreda neprekinuto odvijala između dva konkretna datuma (vidjeti presudu Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisija, t. 215. *supra*, EU:T:2013:259, t. 53. i navedenu sudsku praksu).

220 U ovom je slučaju Komisija smatrala da je društvo SLM sudjelovalo u povredi od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. (pobijana odluka, članak 1. i uvodne izjave 862. i 899., kao i gore navedene točke 127. do 131.).

221 Prema Komisiji, načini sudjelovanja društva SLM u zabranjenom sporazumu bili su sljedeći:

— Društvo SLM sudjelovalo je u klubu Italia od 10. veljače 1997. do 19. rujna 2002. (pobijana odluka, uvodna izjava 866. i gore navedene točke 127., 128. i 130.);

— Društvo SLM barem je od 29. studenoga 1999. znalo ili trebalo znati da je, sudjelujući u klubu Italia, sudjelovalo u širem sustavu koji se sastojao od različitih razina i čiji je cilj bio stabilizacija tržišta čelika za prednapinjanje na sveeuropskoj razini kako bi se izbjeglo sniženje cijena (pobijana odluka, uvodne izjave 649. i 650. i gore navedene točke 129.), uzimajući u obzir da se to poznavanje odnosilo na različite aspekte jedinstvene i trajne povrede, uključujući skandinavski aspekt o kojem se razgovaralo na sastanku od 29. studenoga 1999.;

— Društvo SLM treba smatrati odgovornim za njegovo sudjelovanje u klubu Europa od 11. rujna 2000. do 19. rujna 2002. (pobijana odluka, uvodna izjava 865. i gore navedena točka 131.).

– Elementi koji su prethodili sastanku od 10. veljače 1997.

222 Prije negoli je uputila na sastanak od 10. veljače 1997. Komisija je u pobijanoj odluci navela da je raspolagala brojnim naznakama koje su joj omogućile da zaključi da je društvo SLM bilo upoznato s postojanjem kluba Italia (pobijana odluka, uvodna izjava 474. i gore navedena točka 128.).

223 Ipak se pokazuje da nijedan element na koji se u tom pogledu poziva Komisija, sam po sebi ili zajedno s drugima, nije uvjerljiv.

224 Prvim elementom koji Komisija navodi u uvodnoj izjavi 474. pobijane odluke upućuje se na dvije naznake koje se nalaze u dokumentu u kojem su iznesene rukom pisane bilješke društva ITC u pogledu sastanka kluba Italia od 18. prosinca 1995., na kojem su društva Redaelli, CB, Itas i ITC utvrdili cijene koje se trebaju primijeniti za svako tromjesečje od 1996. U skladu s tim dokumentom i onime što iz njega tumači Komisija, treći poduzetnici trebali su biti obaviješteni o tim novim cijenama. Radilo se o „inozemnim proizvođačima/društvu Trame/društvu SLM“ ili „[predstavnicima društava Tréfileurope, Trame i DWK]/društvu SLM“ (pobijana odluka, uvodna izjava 429.). Iako se tim dokumentom može utvrditi namjera četiriju glavnih članova kluba Italia (Redaelli, CB, Itas i ITC) da prošire područje svojeg sporazuma, potrebni su drugi dokazi kako bi se utvrdilo da su te izjave namjere stvarno imale učinak te da je stoga društvo SLM barem znalo za nove cijene koje su utvrdila društva Redaelli, Itas, CB i ITC. Takvi elementi ne postoje u ovom slučaju.

225 Drugim elementom koji navodi Komisija upućuje se na tablice u kojima je prikazana podjela tona po kupcima i kojima se utvrđuju glavni dobavljači na talijanskom tržištu 1997. te su se te tablice podijelile na sastanku kluba Italia od 17. prosinca 1996. Prema onome što je navela Komisija u uvodnoj izjavi 417. pobijane odluke, „poduzetnici Austria Draht, Trame, SLM i DWK bili su također navedeni u tablicama u Excelu, ali stupci s identitetom njihovih kupaca i odobrenom prodajom ostavljeni su prazni“. U uvodnoj izjavi 474. pobijane odluke, Komisija je također istaknula da „[i]ako su stupci koji se odnose na društvo SLM ostali prazni, navođenje tog poduzetnika u tablici naznaka je da su se razgovori između strana trebali održati ili su barem bili planirani“. I dalje u tom slučaju, u nedostatku dokaza na temelju kojih se može utvrditi da je društvo SLM stvarno prisustvovalo razgovorima koji su se na njega odnosili, gore navedeni dokument ne može se tumačiti na način da je to stvarno bio slučaj.

226 Trećim elementom koji navodi Komisija u uvodnoj izjavi 474. pobijane odluke poziva se na upućivanja u pogledu društva SLM u rukom pisanim bilješkama društva ITC u vezi sa sastancima kluba Italia od 17. (ustvari 19.) i 27. siječnja 1997. Takva upućivanja nemaju dokaznu vrijednost na temelju koje bi se moglo utvrditi da je društvo SLM znalo za klub Italia čak i prije negoli je u njemu počelo sudjelovati. Naime, činjenica da su članovi kartela jednom spomenuli konkurentnog poduzetnika prilikom sastavljanja bilježaka ili sastanka nije dovoljna kako bi se tog poduzetnika učinilo članom kartela. Štoviše, u ovom je slučaju teško znati na što se odnose oznake u vezi s društvom SLM. Što se tiče bilješki koje se odnose na sastanak od 19. siječnja 1997., za koje društvo ITC priznaje da su djelomično nečitljive, čini se da se oznakom „SLM/Trame“ uputilo na pokušaj identifikacije dobavljača jednog kupca, ali iza te oznake odmah slijedi upitnik. Što se tiče bilješki koje se odnose na sastanak od 27. siječnja 1997., nekoliko oznaka odnosi se na SLM, ali nisu u potpunosti razumljive. Vjerojatnije je da je društvo SLM predložilo „920“ kupcu, a da je drugu ponudu dalo društvo Trame. O tom pitanju ipak valja istaknuti da se u ostalim rukom pisanim bilješkama društva ITC koje se odnose na siječanj 1997. (u kojima se također upućuje na gore navedenu napomenu „920“), može pročitati da je kupac San Michele naveo da mu je „društvo SLM poslalo pisanu ponudu na 940“. Tom se oznakom može prikazati tvrdnja koju je društvo SLM iznijelo u svojim podnescima da su njegovi konkurenti putem zajedničkih kupaca mogli dobiti brojne informacije o količinama koje je prodalo i cijenama koje je primjenjivalo društvo SLM. Osim toga, valja istaknuti da se čini da je predložena cijena daleko niža od

cijene koju su željeli članovi kluba Italia (na sastanku od 18. prosinca 1995., planirana cijena iznosila je između 1300 i 1400, a u rukom pisanim bilješkama društva ITC od 27. siječnja 1997. navode se ponude društva Redaelli od 1090).

227 Iz prethodno navedenog proizlazi da se na temelju različitih elemenata koji su prethodili sastanku od 10. veljače 1997., koji su navedeni u uvodnoj izjavi 474. pobijane odluke, ne može utvrditi da „brojne naznake pokazuju [da je društvo SLM] bilo upoznato s talijanskim sporazumom nakon 18. prosinca 1995.“. U svakom slučaju, Komisija nije utvrdila odgovornost društva SLM za razdoblje prije 10. veljače 1997.

– Elementi koji se odnose na sastanak od 10. veljače 1997.

228 Kako bi se utvrdio početak sudjelovanja društva SLM u klubu Italia, Komisija je smatrala da se „prva dokazana podjela kvota društvu SLM odvila na sastanku od 10. veljače 1997.“ (pobijana odluka, uvodna izjava 474. i gore navedena točka 128.).

229 U odjeljku u vezi s tim sastankom iz Priloga 3. pobijanoj odluci Komisija je navela da se taj sastanak vjerojatno održao u prostorijama društva Redaelli u prisutnosti predstavnika društava Redaelli, CB, Itas i ITC. Društvo SLM nije spomenuto među sudionicima tog sastanka.

230 Nadalje, u skladu s dokazima na koje se u gore navedenom odjeljku pozvala Komisija, sastanak kluba Italia od 10. veljače 1997. odnosio se na sljedeća pitanja:

— „ITC. Rukom pisane bilješke osobe [A.] u pogledu sastanka koji se odnosio na razmjene informacija o kupnjama glavnih kupaca i primijenjenim cijenama“ („oznake koje se odnose na razmjene informacija“);

— „Bilješke i o podjeli kvota za određene kupce (imenovane) između društva SLM, s jedne strane, i društava Redaelli, CB, Tycsa, ITC/[A.], s druge strane“, kao i činjenica da su „te informacije dostavila društva CB (osoba [C.]) i Itas (osoba [Am.]) koji su sami dobili podatke o društvu SLM od same osobe [Ch.], predstavnika društva SLM“ („oznake koje se odnose na podjelu ‚kvota'“);

— „Također se uputilo na [osobu zaduženu za kontrole]: [Pr.]: br. 1 Redaelli, br. 2 Tréfileurope, br. 3 Itas, br. 4 CB, br. 5 Italcables“ („oznaka koja se odnosi na osobu zaduženu za kontrole“);

— „Osim toga, uputilo se na činjenicu da društvo Trame […] prodaje 930 tona u inozemstvu […]“ (ta naznaka nema utjecaja na ovaj predmet);

— „Osoba [A. (ITC)] također je navela telefonske brojeve osoba [K. (Tréfileurope)], [T. (DWK)], [Ch. (SLM)], [C. (CB)] i [Pr.]. Sljedeći sastanak 17.2.1997.“ („oznaka telefonskog broja predstavnika društva SLM“).

231 Te informacije, s jedne strane, proizlaze iz jednog dokumenta u kojem su navedene rukom pisane bilješke društva ITC koje se odnose na predmetni sastanak u ovom slučaju i, s druge strane, iz zahtjeva za primjenu pokajničkog programa koji je 21. rujna 2002. podnijelo društvo ITC. Komisija stoga o tom pitanju ima samo jedan izvor informacija, i to društvo ITC, kao što je mogla pojasniti u odgovoru na pitanje koje je u okviru mjera upravljanja postupkom postavio Opći sud.

232 Tvrdnja Komisije u pobijanoj odluci, prema kojoj je „[s]udjelovanje [društva SLM] u klubu Italia počevši od 10. veljače 1997. ipak jasno utvrđeno na temelju dokumentarnih dokaza i nekoliko izjava u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa društava ITC, Tréfileurope i CB“ (pobijana odluka, uvodna izjava 863. i gore navedena točka 130.), može se stoga činiti zavaravajućom jer to proizlazi iz samo jednog zahtjeva za primjenu pokajničkog programa koji je podnijelo društvo ITC. Izjave podnesene u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa društava Tréfileurope i CB u pogledu

društva SLM ne odnose se, naime, na datum početka njegova sudjelovanja u klubu Italia nego se u njima samo navodi da je društvo SLM sudjelovalo u klubu Italia. Iz zahtjeva za primjenu pokajničkog programa društava Redaelli i Tréfileurope k tome proizlazi da se klub Italia dijelio na dva razdoblja, i to od prvog u kojem se okupila samo jezgra koja se sastojala od društava Redaelli, CB, Itas i ITC kao i Tréfileurope i drugog u kojem su se tim poduzetnicima pridružili ostali, uključujući SLM.

233 Isto tako, tumačenje koje je Komisija iznijela u uvodnoj izjavi 474. pobijane odluke u pogledu dokaza na koje se poziva u vezi sa sastankom kluba Italia od 10. veljače 1997. ne može ukloniti sumnju koju ima sud.

234 Kao prvo, što se tiče sadržaja oznaka koje se odnose na podjelu kvota, valja istaknuti da je izraz „podjela kvota“, kojim se koristila Komisija, nejasan jer je teško znati odnose li se količine navedene u rukom pisanim bilješkama društva ITC u pogledu društva SLM i ostalih dobavljača na količine koje su već isporučene ili količine koje tek treba isporučiti. Što se tiče zahtjeva društva ITC za primjenu pokajničkog programa, u tom se pogledu navodi da se radilo o pošiljkama koje je izvršilo društvo SLM.

235 U ovom slučaju, ne može se isključiti da se razgovori održani tijekom sastanka od 10. veljače 1997. između predstavnika društava Redaelli, CB, Itas i ITC nisu odnosili na osiguravanje prodaje društva SLM, poduzetnika koji nije bio prisutan na sastanku, nego prije na utvrđivanje kupaca društva SLM i procjenu njegove relativne važnosti kao dobavljača tih kupaca u usporedbi s važnošću članova kluba Italia. Nadalje, takvom pretpostavkom može se objasniti zašto su oznake koje se odnose na podjelu kvota podijeljene u dva stupca, jedan za društvo SLM i jedan za društva Redaelli, CB, Tycsa i ITC.

236 Kao drugo, što se tiče izvora informacija o društvu SLM navedenih u oznakama koje se odnose na podjelu kvota, iz uvodne izjave 474. pobijane odluke proizlazi da se u „bilješkama društva ITC izričito navodi da su društva CB i ITC dobila informacije o prodaji društva SLM od [predstavnika društva SLM]“. Međutim, iz teksta bilješki društva ITC, koje su vjerojatno sastavljene u vrijeme nastanka činjenica, takva naznaka nije toliko očita. Može se samo utvrditi da te bilješke započinju naznakom „SLM“ nakon koje velikim slovima slijedi ime jednog od predstavnika, a zatim oznake u pogledu podjele kvota. U zahtjevu za primjenu pokajničkog programa društvo ITC navelo je da su informacije o društvu SLM dostavili predstavnici društava CB i Itas koji su naveli da su ih dobili od gore navedenog predstavnika društva SLM.

237 Stoga je uključenost društva SLM neizravna jer je provedena na temelju onoga što su predstavniku društva ITC naveli predstavnici društva CB i Itas. Kako bi se utvrdilo da je to osnovano, Komisija je mogla tražiti da se kod društava CB i Itas provjeri odgovara li ono što je društvo ITC navelo pet godina nakon nastanka činjenica sadržaju tog sastanka. Dokazi kojima u ovom slučaju raspolaže Komisija nisu dovoljni kako bi se porekla svaka vjerodostojnost teze koju zagovara društvo SLM, koje osporava da je bilo izvor takvih informacija te tvrdi da su se te informacije lako mogle dobiti od kupaca ili konkurenata (kao što je, u jednom drugom slučaju, bilo utvrđeno u gore navedenoj točki 226.).

238 Kao treće, u pogledu ostalih informacija prenesenih u rukom pisane bilješke društva ITC, pokazuje se i da je naizgled nedosljedno podijeliti kvote društvu SLM a da se istodobno ne osigura da će te kvote provjeriti osoba zadužena za kontrole, kao što je učinjeno za društva Redaelli, Tréfileurope, CB, Itas i ITC. Isto tako, iako oznaka telefonskog broja predstavnika društva SLM može značiti da ga se moglo kontaktirati nakon sastanka, to nije time dokazano i može se objasniti i eventualnom željom članova kluba Italia da se u budućnosti povežu s društvom SLM kako bi ti članovi mogli bolje procijeniti ulogu tog dobavljača na talijanskom tržištu.

239 Naposljetku i u svakom slučaju, valja također istaknuti da, kao i u pogledu dokaza koji su prethodili sastanku od 10. veljače 1997., Komisija nije mogla predočiti nijedan element na temelju kojeg se moglo u dovoljnoj mjeri utvrditi da je društvo SLM bilo svjesno sudjelovanja u klubu Italia s obzirom na razgovore o njegovoj situaciji koji su se održali između članova.

240 Iz prethodno navedenog proizlazi da dokazi koji se odnose na sastanak od 10. veljače 1997., u nedostatku bilo kakvog elementa kojim bi se potvrdio njegov sadržaj, nisu dovoljni kako bi se smatralo da je sudjelovanje društva SLM u klubu Italia počelo od tog datuma.

– Elementi koji su uslijedili nakon sastanka od 10. veljače 1997.

241 Komisija je također navela elemente koji su uslijedili nakon sastanka od 10. veljače 1997. kako bi utemeljila svoju ocjenu u pogledu početne točke i trajanja sudjelovanja društva SLM u klubu Italia (pobijana odluka, uvodna izjava 474. i gore navedena točka 128.).

242 Konkretnije, Komisija je u pobijanoj odluci odbila nekoliko argumenata koje je društvo SLM ponovno navelo pred Općim sudom. Stoga se radi o navedenoj naznaci prema kojoj društvo SLM i dalje ima sumnje, koje društvo ITC navodi u svojem zahtjevu za primjenu pokajničkog programa, u pogledu rukom pisanih bilježaka koje se odnose na sastanak kluba Italia od 4. ožujka 1997., argumenta koji se temelji na nepostojanju faktura koje je pripremila osoba zadužena za kontrole u pogledu društva SLM i to prije 2000., kao i sadržaja izjave koje je društvo Redaelli 20. ožujka 2003. podnijelo u svojem zahtjevu za primjenu pokajničkog programa (pobijana odluka, uvodne izjave 477. i 478. i gore navedena točka 128.).

243 Što se tiče tvrdnji društva ITC u pogledu rukom pisanih bilježaka koje se odnose na sastanak kluba Italia od 4. ožujka 1997., na kojem su bila prisutna društva Redaelli, CB, Itas, ITC, Tréfileurope, kao i osoba koju je zaposlila osoba zadužena za kontrole, ono je navelo da su „tijekom susreta proizvođači obaviješteni da su […] društva Trame i DWK željela sudjelovati i da će doći sljedeći put, dok društvo SLM i dalje ima sumnje“ (Durante l'incontro i produttori vengono informati che […] Trame et DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio). Prema mišljenju Komisije, sumnje društva SLM ne mogu se sigurno tumačiti kao prekid njegovog sudjelovanja u klubu Italia.

244 Opći sud ipak ne može prihvatiti takvo tumačenje, s obzirom na to da Komisija u toj fazi još ne može u dovoljnoj mjeri utvrditi da je društvo SLM tada sudjelovalo u klubu Italia. Naprotiv, u gore navedenoj tvrdnji društva ITC navodi se da u ožujku 1997. društvo SLM i dalje nije izrazilo svoj pristanak da se pridruži klubu Italia.

245 Međutim, sudjelovanje društva SLM u klubu Italia jasno proizlazi iz onoga što je izneseno na sastanku od 15. travnja 1997. na kojem je sudjelovao predstavnik društva SLM i na kojem se održao „razgovor o prodaji određenom broju kupaca koju je ostvarilo društvo Redaelli i o ponudama koje su kupcima dala društva SLM i CB, o kupcima i prodajnim kvotama“, te je proveden „detaljni pregled prodaja koje je ostvarilo […] društvo SLM […]“, a održan je i „razgovor o podjeli kvota (uz naznaku konkretnog postotka) za te iste poduzetnike“ (pobijana odluka, Prilog 3.).

246 Isto tako, iz onoga što je u pobijanoj odluci izneseno o sastanku kluba Italia od 30. rujna 1997., u prisutnosti predstavnika društva SLM, proizlazi da je navedeno „utvrđivanje prodajnih kvota, najmanjih cijena i kriterija za utvrđivanje tih kvota“. Sastanak od 22. prosinca 1997., za koji nije zabilježena prisutnost društva SLM, odnosio se na slične elemente u pogledu društva SLM kao i sastanci od 11. siječnja 1998., 29. siječnja 1998., 1. veljače 1998., 5. ožujka 1998., 12. travnja 1998., 19. travnja 1998., 21. lipnja 1998., 3. rujna 1998., 27. rujna 1998., 15. studenoga 1998., 29. studenoga 1998., 14. prosinca 1998., 20. siječnja 1999., 6. veljače 1999., 24. veljače 1999., 11. ožujka 1999.,

30. ožujka 1999., 18. svibnja 1999., 15. lipnja 1999., 30. lipnja 1999., 16. srpnja 1999., 7. rujna 1999., 5. listopada 1999., 19. listopada 1999., 29. studenoga 1999., 4. prosinca 1999., 14. prosinca 1999. i 18. siječnja 2000., na kojima je zabilježena prisutnost društva SLM.

247 Ostali sastanci, koji su se nakon toga održali do sastanka od 16. rujna 2002. u Milanu (Italija), održali su se u prisutnosti predstavnika društva SLM i na njima se osobito razgovaralo o kvotama i cijenama.

248 U tim okolnostima, činjenicom da je u neodređenom trenutku 1998. u tablici koju je posjedovalo društvo Tréfileurope navedena podjela kupaca 1998. uz navođenje društva SLM, no bez informacija o toj podjeli, kao što je pravilno izneseno u Prilogu 3. pobijanoj odluci, ne može se dovesti u pitanje ono što se može zaključiti iz svih gore navedenih elemenata, odnosno da je Komisija, prema mišljenju Općeg suda dovoljno uvjerljivo, utvrdila da je počevši od 15. travnja 1997. društvo SLM sudjelovalo u razgovorima kluba Italia čiji su ciljevi bili jasno protutržišni.

249 Isto tako, činjenica da osoba zadužena za kontrole nije podnijela fakture u pogledu društva SLM prije 2000., kao ni sadržaj izjave društva Redaelli u svojem zahtjevu za primjenu pokajničkog programa, iz koje proizlazi da društvo SLM nije sudjelovalo u klubu Italia od početka funkcioniranja tog kluba, nisu dovoljni kako bi se doveo u pitanje prethodni zaključak.

250 Nadalje i podredno, valja istaknuti, kao što tvrdi SLM, da je njegovo sudjelovanje u klubu Europa Komisija utvrdila tek za razdoblje od 11. rujna 2000. do 19. rujna 2002. (pobijana odluka, uvodna izjava 865. i gore navedena točka 131.) i da je utvrdila da je tek od 29. studenoga 1999. društvo SLM znalo ili trebalo znati da, sudjelujući u klubu Italia, sudjeluje u širem sustavu koji se sastoji od nekoliko razina i čiji je cilj stabilizacija tržišta čelika za prednapinjanje na sveeuropskoj razini kako bi se izbjeglo sniženje cijena (pobijana odluka, uvodna izjava 650. i gore navedena točka 129.). Naime, radi se o elementima na temelju kojih se može okarakterizirati posebnost sudjelovanja društva SLM u povredi, koje nije jednako sudjelovanju ostalih poduzetnika koji su, kao društvo Redaelli ili Tréfileurope, sudjelovali dulje ili u većoj mjeri u različitim sastavnim dijelovima jedinstvene povrede.

– Zaključak

251 Iz prethodno navedenog proizlazi da se sudjelovanje društva SLM u klubu Italia može u dovoljnoj mjeri utvrditi tek počevši od 15. travnja 1997., a ne od 10. veljače 1997., uzimajući u obzir da je to sudjelovanje zatim također utvrđeno do rujna 2002.

252 Posljedično, u tom pogledu valja poništiti pobijanu odluku i izuzeti razdoblje od dva mjeseca, od 10. veljače do 14. travnja 1997., iz trajanja povrede utvrđene protiv društva SLM. To razdoblje nema utjecaj na razdoblje utvrđeno protiv društva Ori Martin jer se odgovornost za povredu koju je počinilo društvo SLM pripisuje tek počevši od 1. siječnja 1999.

253 Isto tako, što se tiče društva SLM, valja podsjetiti na sljedeće:

— Komisija je utvrdila njegovo sudjelovanje u klubu Europa samo za razdoblje od 11. rujna 2000. do 19. rujna 2002. (pobijana odluka, uvodna izjava 865. i gore navedena točka 131.).

— počevši od 29. studenoga 1999. znalo je ili je trebalo znati da je, sudjelujući u klubu Italia, bilo dio šireg sustava koji se sastojao od različitih razina i čiji je cilj bio stabilizacija tržišta čelika za prednapinjanje na sveeuropskoj razini kako bi se izbjeglo sniženje cijena (pobijana odluka, uvodna izjava 650. i gore navedena točka 129.).

254 Te činjenice također treba uzeti u obzir u izračunu iznosa novčane kazne izrečene društvu SLM, uzimajući u obzir da se pokazalo da Komisija nije pravila razliku između različitih načina sudjelovanja društva SLM u kartelu: samo unutar kluba Italia od travnja 1997. do kraja studenoga 1999., zatim na sveeuropskoj razini od prosinca 1999. do rujna 2002.

255 Posljedice prethodno navedenog na utvrđivanje iznosa novčane kazne bit će ocijenjene naknadno u okviru provedbe neograničene nadležnosti Općeg suda.

d) Udio vrijednosti prihoda od prodaje utvrđen u okviru dodatnog iznosa

Argumenti stranaka

256 Društva SLM i Ori Martin pozivaju se na iste argumente kao što su oni izneseni prilikom ocjene težine u pogledu izricanja dodatnog iznosa predviđenog u točki 25. Smjernica iz 2006. Odabir da će se iznos novčane kazne od 19% vrijednosti prihoda od prodaje društva SLM povećati ne može se shvatiti na temelju nijednog kriterija. Taj odabir treba biti sankcioniran osobito s obzirom na ograničenu ulogu društva SLM. Općenito gledajući, otegotna okolnost povezana samo sa odvraćajućim učinkom nepravedna je i može se usporediti s dodatnom kaznom za iste činjenice. Osim toga, utvrđivanje jednakog postotka za sve poduzetnike adresate odluke, osim za društva Fundia, Socitrel, Fapricela i Proderac, bez obzira na njihovu uključenost i njihovu ulogu, protivno je načelu jednakog postupanja.

257 Komisija osporava tu argumentaciju. U ovom slučaju, trebala je samo prilagoditi osnovni iznos novčane kazne s obzirom na horizontalnu narav zabranjenog sporazuma koji treba sankcionirati te stoga na njegovu specifičnu težinu, neovisno o visini nezakonito ostvarene koristi. Nije bila primijenjena nikakva dvostruka kazna.

Ocjena Općeg suda

258 U točki 25. Smjernica iz 2006. navodi se:

„[b]ez obzira na trajanje sudjelovanja poduzetnika u povredi, Komisija u osnovni iznos uključuje iznos od između 15% i 25% vrijednosti prihoda od prodaje […] kako bi odvratila poduzetnike od samog sklapanja horizontalnih sporazuma o određivanju cijena, podjeli tržišta i ograničenju proizvodnje. Takav dodatni iznos Komisija može primijeniti i u slučaju drugih povreda. U svrhu odlučivanja o udjelu vrijednosti prihoda prodaje koji se treba razmotriti u pojedinom slučaju, Komisija uzima u obzir niz čimbenika, a posebno one spomenute u točki 22. [Smjernica iz 2006.]“.

259 U ovom slučaju, iz pobijane odluke proizlazi da je Komisija, nakon što je podsjetila na sadržaj odredbe navedene u uvodnoj izjavi 957. ove presude, u uvodnoj izjavi 962. smatrala da je, „[u]zimajući u obzir okolnosti ovog slučaja i osobito čimbenike o kojima se raspravljalo u odjeljku 19.1.3. [koji se odnosi na težinu], zaključeno da je dodatni iznos od 16% vrijednosti prihoda od prodaje za društvo Fundia, 18% za društva Socitrel, Fapricela i Proderac i 19% za sve ostale poduzetnike [uključujući SLM] primjeren. “

260 U tom pogledu, valja utvrditi da povredu u kojoj je sudjelovalo društvo SLM obilježavaju horizontalni sporazumi o utvrđivanju cijena, podjeli tržišta i ograničavanju proizvodnje, koji su najštetniji za tržišno natjecanje unutar Unije. Međutim, u takvom je slučaju Komisija navela da će za odvraćanje poduzetnika od samog sudjelovanja u nezakonitim ponašanjima u osnovni iznos uključiti iznos od između 15% i 25% vrijednosti prihoda od prodaje, što je učinila u ovom predmetu utvrđujući taj iznos na 19% u pogledu društva SLM.

261 Takvo unaprijed izneseno rasuđivanje ne može se smatrati nepravednim ili usporedivim s dodatnom kaznom jer se u njemu samo ponavljaju elementi koje Komisija namjerava uzeti u obzir prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne. U tom pogledu, Komisija ne prelazi granice propisane pravilima tržišnog natjecanja koja se primjenjuju na poduzetnike te su utvrđena člankom 101. UFEU-a i člankom 23. Uredbe br. 1/2003, koji se odnosi na njihovo provođenje, time što je navela da za

utvrđivanje osnovnog iznosa novčane kazne smatra prikladnim u novčanu kaznu uključiti poseban iznos, bez obzira na trajanje povrede, u svrhu odvraćanja poduzetnika od samog sudjelovanja u nezakonitim ponašanjima.

262 Kao i za ocjenu stupnja težine povrede u okviru utvrđivanja osnovnog iznosa novčane kazne, elementi koje je Komisija u toj fazi svoje analize uzela u obzir odnose se na povredu općenito. Komisija tek u kasnijoj fazi treba prilagoditi osnovni iznos kako bi uzela u obzir moguće olakotne okolnosti, uključujući onu koja se odnosi na smanjenju ulogu koju navode tužitelji.

263 Budući da društvo SLM nije podnijelo nijedan element kojim bi se dovelo u pitanje rasuđivanje koje je Komisija iznijela u pogledu naravi povrede, zajedničkog tržišnog udjela predmetnih poduzetnika, zemljopisnog dosega i provedbe povrede, koji predstavljaju različite elemente koji su se u tom pogledu uzeli u obzir u pobijanoj odluci, stoga valja smatrati da Komisiju ne može kritizirati zbog toga što smatra primjerenim uključiti poseban iznos u osnovni iznos novčane kazne, bez obzira na trajanje povrede.

264 Nadalje, iako Komisija nije iznijela posebno obrazloženje u pogledu udjela vrijednosti prihoda od prodaje upotrijebljenog u okviru dodatnog iznosa, u tom je pogledu dovoljno samo uputiti na analizu čimbenika upotrijebljenih za ocjenu težine. Naime, razmatranja koja se odnose na ispitivanje s obzirom na obrazloženje udjela koji služi za utvrđivanje vrijednosti prihoda od prodaje u svrhu ocjenjivanja težine povrede, vrijede i za ocjenjivanje obrazloženja iznesenog kako bi se opravdao udio koji služi za utvrđivanje dodatnog iznosa u odvraćajuće svrhe (vidjeti u tom smislu i po analogiji presudu od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, Zb., EU:C:2013:513, t. 124.).

265 Iz prethodno navedenog proizlazi da prigovore tužitelja u pogledu toga što Komisija uzima u obzir dodatni iznos kad utvrđuje osnovni iznos novčane kazne u skladu sa Smjernicama iz 2006. treba odbiti.

4. *Elementi koje treba uzeti u obzir kako bi se prilagodio osnovni iznos*

266 Na temelju elemenata koji su se uzeli u obzir kako bi se prilagodio osnovni iznos novčane kazne, valja ispitati sljedeće prigovore: s jedne strane, argumente koji se odnose na olakotne okolnosti koje su navela društva SLM i Ori Martin i, s druge strane, argumente koji se odnose na pogodnosti u okviru pokajničkog programa na koje se pozvalo društvo SLM.

a) Olakotne okolnosti

Argumenti stranaka

267 Društva SLM i Ori Martin tvrde da Komisija pogrešno nije priznala olakotne okolnosti na temelju točke 29. Smjernica iz 2006 društvu SLM. U tom pogledu, društvo SLM poziva se na svoje male tržišne udjele u Europi i Italiji (3% odnosno 10%), svoje kasno i ograničeno sudjelovanje u povredi, kao i na to da je nekoliko dana nakon pretrage priznao velik dio činjenica za koje ga se tereti. Ostali sudionici u povredi nikada nisu smatrali društvo SLM dijelom skupine zbog njegovih agresivnih poslovnih praksi. Štoviše, društvo SLM nije sudjelovalo na većini tajnih sastanaka i zabilježilo je znatne gubitke zbog svojeg ponašanja i kazni koje su mu namijenili poduzetnici koji su sudjelovali u povredi nakon 1995. Društvo Ori Martin smatra da Komisija nije uzela u obzir samo kasno i ograničeno sudjelovanje društva SLM u povredi.

268 Komisija osporava te argumentacije.

Ocjena Općeg suda

269 U točki 29. Smjernica iz 2006. navodi se:

„Osnovni se iznos može sniziti ako Komisija utvrdi postojanje olakotnih okolnosti, kao što su:

— ako dotični poduzetnik dokaže da je prekinuo povredu odmah nakon intervencije Komisije: to se ne primjenjuje na tajne sporazume ili ponašanje (osobito kartele),

— ako poduzetnik dokaže da je povreda nastupila nepažnjom,

— ako poduzetnik dokaže da je njegovo sudjelovanje u povredi znatno ograničeno i tako dokaže da je tijekom razdoblja u kojemu je sudjelovao u sporazumu koji predstavlja povredu zapravo izbjegavao provoditi takav sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu: sama činjenica da je poduzetnik sudjelovao u povredi kraće od drugih ne smatra se olakotnom okolnošću budući da se to već odražava u osnovnom iznosu kazne,

— ako je dotični poduzetnik učinkovito surađivao s Komisijom u opsegu koji premašuje područje primjene Obavijesti o oslobađanju od kazne te koji premašuje njegovu zakonsku obvezu suradnje,

— ako su javna tijela ili zakonodavstvo dozvoljavali ili poticali protutržišno ponašanje poduzetnika. “

270 U ovom slučaju društvo SLM iznosi tri vrste argumenata kako bi navelo da je Komisija trebala uzeti u obzir jednu ili više olakotnih okolnosti prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne. Kao prvo, radi se o njegovim malim tržišnim udjelima u Europi i Italiji, kao drugo, o njegovoj suradnji s Komisijom i, kao treće, o njegovoj sporednoj ulozi unutar zabranjenog sporazuma u pogledu trajanja i sadržaja njegova sudjelovanja. Na taj se posljednji argument poziva i društvo Ori Martin.

271 Što se tiče argumenta koji se temelji na tome da društvo SLM ima male tržišne udjele u različitim europskim državama obuhvaćenima povredom (procijenjen na manje od 3%) i u Italiji (procijenjen na manje od 10%), valja istaknuti da činjenica da takav argument nije izričito naveden među olakotnim okolnostima koje se mogu uzeti u obzir kako bi se utvrdio iznos novčane kazne nije dovoljna da isključi njegovu moguću relevantnost. U točki 29. Smjernica stoga se samo informativno i netaksativno navodi da se određene olakotne okolnosti mogu uzeti u obzir, kao što proizlazi iz izraza „kao što su“ koji je u njima upotrijebljen (vidjeti u tom smislu presudu od 25. listopada 2011., Aragonesas Industrias y Energía/Komisija, T-348/08, Zb., EU:T:2011:621, t. 279. i 280.).

272 U ovom slučaju ipak se ne može prigovoriti Komisiji da nije uzela u obzir male tržišne udjele društva SLM kako bi dodijelila smanjenje iznosa novčane kazne na temelju olakotnih okolnosti.

273 S metodološkog stajališta, valja najprije naglasiti da je Komisija uzela u obzir važnost društva SLM u sektoru čelika za prednapinjanje kako bi utvrdila iznos novčane kazne jer je za početnu točku svojeg izračuna uzela vrijednost prihoda od prodaje koju je ostvario poduzetnik u vezi s predmetnom povredom.

274 Osim toga, razina tržišnih udjela koju je navelo društvo SLM kao takva nije zanemariva. Ta se razina također treba usporediti s razinom tržišnih udjela koje drže svi sudionici u povredi, koja predstavlja otprilike 80% prodaje čelika za prednapinjanje unutar EGP-a, dok je Italija zemlja u kojoj je potrošnja čelika za prednapinjanje bila najveća, kao i sa strukturom potražnje, koja je vrlo heterogena i sastoji se od malog broja velikih kupaca (pobijana odluka, uvodne izjave 98. do 102. i točke 14. do 16. ove presude).

275 Nadalje, valja utvrditi da društvo SLM ne navodi elemente na temelju koji se može utvrditi na koji način se razinom njegovih tržišnih udjela u Europi ili u Italiji kao takvom opravdava smanjenje osnovnog iznosa novčane kazne na temelju olakotnih okolnosti.

276 U nedostatku bilo kakvog argumenta u tom smislu, Komisiji se ne može prigovoriti što se nije zapitala opravdava li činjenica da društvo SLM ima male tržišne udjele to da ih posebno uzme u obzir, na temelju olakotnih okolnosti, kako bi utvrdila iznos novčane kazne.

277 Argument koji se temelji na potrebi da se u obzir uzmu mali tržišni udjeli društva SLM kao olakotna okolnost, koju je Komisija trebala utvrditi u skladu s točkom 29. Smjernica iz 2006., stoga treba odbiti kao neosnovan.

278 Što se tiče argumenta koji se temelji na suradnji s Komisijom, društvo SLM podsjeća da je nekoliko dana nakon pretrage priznalo svoje sudjelovanje u velikom broju činjenica za koje ga se tereti, što Komisija ne osporava.

279 U tom pogledu valja podsjetiti da Komisija, kao što je navedeno u pobijanoj odluci, smatra da neosporavanje činjenica nije samo po sebi dovoljno kako bi se opravdalo smanjenje iznosa novčane kazne na temelju olakotnih okolnosti. Komisija je o tom pitanju istaknula da u tom pogledu više nije vezana svojom prethodnom praksom i da se smanjenje za neosporavanje činjenica koje je predviđeno u njezinoj Obavijesti o nenametanju ili smanjenju novčanih kazni u slučajevima zabranjenih sporazuma (SL 1996, C 207, str. 4.) kasnije nije primjenjivalo (pobijana odluka, uvodna izjava 1009.).

280 Valja utvrditi da se, u svakom slučaju, priznavanjem društva SLM jednog dijela činjenica za koje ga se tereti ne olakšava posao Komisije u pogledu utvrđenja povrede jer dio o kojem se radi odgovara razdoblju od 1999. do 2002. za koje Komisija već raspolaže s nekoliko izvora informacija i brojnim dokazima zaplijenjenima prilikom pretraga provedenih u rujnu 2002. To što je društvo SLM priznalo predmetne činjenice stoga nije imalo utjecaj na utvrđenje povrede u njegovom pogledu ili u pogledu ostalih poduzetnika uključenih u povredu.

281 Argument koji se temelji na potrebi da se u obzir uzme priznavanje društva SLM jednog dijela činjenica za koje ga se tereti kao olakotne okolnosti, koju je Komisija trebala utvrditi u skladu s točkom 29. Smjernica iz 2006., stoga treba odbiti kao neosnovan.

282 U tom pogledu, iz spisa proizlazi da su elementi koje je društvo SLM dostavilo Komisiji u dopisu od 25. listopada 2002. ili kasnije u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku nisu imali utjecaj na utvrđenje povrede. Stoga su informacije o širenju kluba Europa od rujna 2000. do rujna 2002. većinom prikupljene od drugih izvora.

283 Što se tiče argumenta koji se temelji na sporednoj ulozi društva SLM u okviru povrede, na njezinom trajanju i sadržaju, valja najprije istaknuti, što se tiče ograničenog trajanja sudjelovanja društva SLM u povredi, da se taj element već uzeo u obzir u fazi utvrđivanja osnovnog iznosa novčane kazne, te se njime uzima u obzir trajanje sudjelovanja svakog poduzetnika u povredi.

284 U Smjernicama iz 2006. Komisija je stoga smatrala da „sama činjenica da je poduzetnik sudjelovao u povredi kraće od drugih ne smatra se olakotnom okolnošću budući da se to već odražava u osnovnom iznosu kazne“

285 Iako se u određenim slučajevima ne može isključiti da se znatna razlika u trajanju sudjelovanja različitih predmetnih poduzetnika može uzeti u obzir kao olakotna okolnost, to ovdje nije slučaj. Naime, u ovom predmetu, sudjelovanje društva SLM u klubu Italia trajalo je nekoliko godina i bilo je svjesno. Trajanje tog sudjelovanja dovoljno je značajno kako bi se utvrdilo nepostojanje bilo kakve potrebe da Komisija uzme u obzir trajanje sudjelovanja društva SLM u povredi kao olakotnu okolnost.

286 Što se tiče navodno ograničenog sadržaja sudjelovanja društva SLM u povredi i utjecaja koji bi on trebao imati na utvrđivanje iznosa novčane kazne izrečene tom poduzetniku, stranke se ne slažu o značenju koje treba pridati elementima koji su podneseni o tom pitanju.

287 U tom pogledu, iz točke 29. Smjernica iz 2006. proizlazi da Komisija , kako bi utvrdila postojanje takve olakotne okolnosti, načelno traži od predmetnog poduzetnika da, „dokaže da je njegovo sudjelovanje u povredi znatno ograničeno i tako dokaže da je tijekom razdoblja u kojemu je sudjelovao u sporazumu koji predstavlja povredu zapravo izbjegavao provoditi takav sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu“.

288 Komisija je u prošlosti smatrala da poduzetnik koji je„isključivo pasivno [sudjelovao] ili [imao] ulog[u] po načelu ‚slijedim svoga vođu'“ može dobiti smanjenje osnovnog iznosa na temelju olakotnih okolnosti (vidjeti točku B.3. Smjernica iz 1998.).

289 Prema mišljenju društva SLM, njegovo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu odgovara tim definicijama. U ovom se slučaju poziva na svoje agresivne poslovne prakse; gubitke koji su nastali zbog kažnjavanja za njegova ponašanja; činjenicu da ga ostali članovi koji su sudjelovali u povredi barem do 2000. nisu smatrali članom zabranjenog sporazuma i činjenicu da nije sudjelovalo na većini tajnih sastanaka.

290 Prema mišljenju Komisije, njegovo sudjelovanje ne odgovara gore navedenim definicijama.

291 Stoga je Komisija u uvodnoj izjavi 990. pobijane odluke, prilikom ispitivanja argumentacije koja se odnosi na „manje važnu i/ili pasivnu ulogu“ navela sljedeće:

„Društvo SLM neprekidno je i redovito pridonosilo i sudjelovalo u utvrđivanju kvota, podjeli kupaca i utvrđivanju cijena te razmjeni osjetljivih poslovnih informacija na više od stotinu sastanaka kluba Italia između 1997. i 2002. […]. Osim toga, suprotno tvrdnjama društva SLM, društva ITC i Tréfileurope, kao i CB, potvrđuju sudjelovanje društva SLM u zabranjenom sporazumu […]. Uloga društva SLM u zabranjenom sporazumu ne može se stoga kvalificirati kao znatno ograničena ni isključivo pasivna ili manje važna. “

292 Ispitivanje različitih dokaza na koje se poziva Komisija, i osobito elemenata iznesenih u Prilogu 3. pobijanoj odluci u pogledu sastanka od 15. travnja 1997., koji se održao u prisutnosti predstavnika društva SLM i čiji su sadržaj iznijela društva ITC i Tréfileurope, pokazuje da se društvo SLM smatralo sudionikom zabranjenog sporazuma puno prije 2000.

293 Osim toga, pokazuje se, kao što proizlazi i iz pobijane odluke, da je društvo SLM sudjelovalo na velikom broju tajnih sastanaka, što je dovoljno kako se ne bi smatralo da se njegovo sudjelovanje može kvalificirati kao isključivo pasivno i manje važno ili znatno ograničeno.

294 Nadalje, u uvodnim izjavama 1015. do 1022. pobijane odluke, Komisija prilikom ispitivanja argumentacije koja se odnosi na „izbjegavanje provedbe / znatno ograničenu ulogu“ navodi da je društvo SLM, kao i ostali poduzetnici, navelo da nije provodilo tajne sporazume ili poremetilo zabranjeni sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu. U potporu toj tvrdnji, navedeno je da je društvo SLM podnijelo različite fakture i povećalo svoj prihod.

295 Komisija je u odgovoru istaknula da:

— „većina podnesenih dokaza uglavnom se sastoji od podataka koje je ovjerilo samo ono društvo koje ih je podnijelo“ (pobijana odluka, uvodna izjava 1018.);

— „[u]svakom slučaju, povremeno varanje u pogledu utvrđenih cijena i/ili podijeljenih kupaca samo po sebi ne dokazuje da jedna strana nije provela tajne sporazume. Unutarnji sukobi, suparništvo i varanje svojstveni su svim zabranjenim sporazumima, osobito kada su dugotrajni […]. Činjenica da poduzetnik nije poštovao određene sporazume stoga ne znači da nije proveo nijedan od tajnih sporazuma i da se opredijelio za potpuno konkurentno ponašanje na tržištu“ (pobijana odluka, uvodna izjava 1018.); i

— „provedba tajnih sporazuma bila je osigurana sustavom kontrole […] i vrlo čestim sastancima zabranjenog sporazuma među konkurentima na kojima su redovito razmjenjivane povjerljive informacije, čime se stranama tog sporazuma omogućilo da usporede svoje podatke te da se slože s kvotama, cijenama i podjelom kupaca i/ili ih revidiraju. Utvrđeno je da je […] društvo SLM […], poput svih ostalih adresata pobijane odluke, redovito sudjelovalo na sastancima na kojima se razgovaralo o cijenama, kvota i kupcima te ih se kontroliralo […]. Štoviše, za […] društvo SLM […], uputilo se na kontrolu njegove prodaje koju je proveo vanjski revizor […]“ (pobijana odluka, uvodna izjava 1019.).

296 Zaključno, Komisija smatra da je „jasno da nijedna strana nije dokazala da je stvarno izbjegavala provedbu sporazumâ koji predstavljaju povrede opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu ili da je barem očito i znatno povrijedila obveze koje se odnose na provedbu zabranjenog sporazuma, do te mjere da je poremetila samo njegovo funkcioniranje“ i da „[i]z toga slijedi da se ne može prihvatiti nijedna olakotna okolnost na temelju izbjegavanja provedbe ili znatno ograničene uloge“ (uvodna izjava 1022.).

297 Međutim, valja istaknuti da, iako iz spisa stvarno proizlazi da je društvo SLM redovito sudjelovalo na tajnim sastancima i da je podlijegalo mehanizmu kontrole, važno je znati je li se društvo SLM nakon tih sastanaka i unatoč mehanizmu kontrole opredijelilo za konkurentno ponašanje na tržištu kao što tvrdi. Komisija stoga na neuvjerljiv način odbija argumentaciju društva SLM zbog toga što iz spisa proizlazi da je ono sudjelovalo u povredi.

298 Isto tako, argument koji se temelji na nepostojanju „ovjera“ informacija koje je podnijelo društvo SLM nije dovoljan da se odbaci sva vrijednost tih informacija. Ako Komisija ima i najmanju sumnju u pogledu autentičnosti ili istinitosti informacija koje se mogu izvesti iz faktura koje je dostavilo društvo SLM ili navodnog povećanja prihoda, ima mogućnost zatražiti dodatne informacije od društva SLM ili provesti vlastitu istragu o tim informacijama.

299 Ipak valja utvrditi da iz ispitivanja navedenih faktura i očitovanja stranaka o tom pitanju na raspravi proizlazi da te fakture nisu bile brojne i da su se odnosile samo na kratko vremensko razdoblje, odnosno početak studenoga 2001. Na te se dokumente stoga ne može na odgovarajući način pozvati kako bi se utvrdilo da je društvo SLM tijekom razdoblja u kojemu je sudjelovalo u sporazumu koji predstavlja povredu zapravo izbjegavalo provoditi takav sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu. U ovom slučaju, Komisija je stoga utemeljeno podsjetila da „povremeno varanje“ općenito ne dokazuje samo po sebi da jedna strana nije provela tajne sporazume.

300 Nadalje, društvo SLM tvrdi da ga ostali sudionici u povredi nisu smatrali dijelom skupine zbog njegovih agresivnih poslovnih praksi i da je zbog toga pretrpjelo protumjere koje su poduzeli ostali sudionici zabranjenog sporazuma, a da za to nije predočilo nikakav dokaz. Takve se tvrdnje stoga ne mogu uzeti u obzir.

301 Argument koji se temelji na potrebi da Komisija u pogledu dokumenata koji su dostavljeni tijekom upravnog postupka smatra da je sudjelovanje društva SLM u povredi znatno ograničeno u smislu točke 29. Smjernica iz 2006. stoga treba odbiti kao neosnovan.

302 Iz prethodno navedenog proizlazi da prigovore tužitelja koji se temelje na različitim argumentima koji su navedeni kako bi se utvrdile olakotne okolnosti u smislu utvrđenom u točki 29. Smjernica iz 2006. treba odbiti.

b) Izjave podnesene u okviru zahtjeva za primjenu pokajničkog programa

Pregled pobijane odluke

303 Komisija je u pobijanoj odluci navela sljedeće:

„(1126)
Društvo SLM traži smanjenje novčane kazne jer je dostavilo informacije koje ga inkriminiraju u svojem odgovoru na prvi Komisijin zahtjev za podacima, što premašuje uobičajenu suradnju. Osim toga tvrdi da nije moglo dostaviti više informacija zbog toga što, s jedne strane, u to vrijeme nije moglo utvrditi dokaze kojima je Komisija već raspolagala i, s druge strane, njegova uloga u povredi bila je sporedna. Konačno, tvrdi da je Komisija iskoristila njegove izjave kako bi poduprla svoje zaključke.

(1127)
Komisija je ponovila da, kako bi se opravdalo smanjenje novčane kazne u skladu s obavijesti o primjeni pokajničkog programa, dostavljene informacije trebaju pružati znatnu dodanu vrijednost. Samoinkriminirajuća priroda informacija ili činjenica da Komisija upućuje na te informacije kad opisuje zabranjeni sporazum stoga nisu odlučujuće. Kad traži primjenu pokajničkog programa, poduzetnik osim toga treba dostaviti Komisiji sve relevantne informacije koje posjeduje i vjerojatnost da će mu se dodijeliti mjera primjene pokajničkog programa veća je ako djeluje odmah. Činjenica da društvo SLM nije moglo dostaviti više informacija jer je zanemarilo dokaze kojima je Komisija već raspolagala nije stoga relevantna.

(1128)
Što se tiče znatne dodane vrijednosti doprinosa društva SLM, ono je 30. listopada 2002. tražilo smanjenje novčane kazne odgovarajući na Komisijin zahtjev za podacima. U svojem je odgovoru društvo SLM potvrdilo vlastito sudjelovanje na četiri vrste sastanaka, odnosno na sastancima ESIS-a [Eurostress Information Service, sa sjedištem u Düsseldorfu], na sastancima talijanskih proizvođača na razini uprave od 1999. do 2002., na sastancima europskih proizvođača na razini uprave / komercijalnog odjela 2001. i na sastancima talijanskih proizvođača na razini prodavača od 1999. do 2002. Međutim, njegov opis tih sastanaka već je proizlazio iz postojećih dokaza i njegove su izjave bile nejasne.

(1129)
Isto tako, što se tiče širenja kluba Europa, društvo SLM objašnjava da su 2001. održani sastanci između europskih i talijanskih proizvođača u svrhu pregovora o zadržavanju postojećeg stanja talijanskih izvoza na europsko tržište. Izjavljuje je da je sudjelovalo na trima od tih sastanaka i dostavlja zapisnik s dvaju sastanaka, osobito sa onog od 4. rujna 2001. (u kojem se navodi želja za zadržavanjem postojećeg stanja talijanskog izvoza i stabilizacija cijena) koji se nekoliko puta navodi u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Nekoliko elemenata koji su prikupljeni od ranijih izvora ipak pružaju dokaze o tom sastanku, kao i o ostalim sastancima, te imaju isti cilj. Informacije koje je dostavilo društvo SLM stoga ne pružaju znatnu dodanu vrijednost. “

Argumenti stranaka

304 Društvo SLM tvrdi da mu Komisija pogrešno nije dodijelila smanjenje iznosa novčane kazne na temelju suradnje pružene tijekom upravnog postupka. Konkretno, društvo SLM tvrdi da, s obzirom na njegovu sekundarnu ulogu u povredi, kad je odlučilo surađivati, nije moglo znati kojim je elementima Komisija već raspolagala kako bi moglo ocijeniti predstavljaju li odgovori koje joj je dalo dodanu vrijednost. Međutim, Komisija utemeljeno prigovara poduzetniku nedostatak dodane vrijednosti

činjenica i okolnosti koje je priznalo ako se može utvrditi da je to društvo znalo za činjenice i okolnosti koje su na druge načine dostavljene u spis Komisije. To nije bio slučaj kad je društvo SLM izjavilo Komisiji da su postojale barem četiri vrste sastanaka među proizvođačima čelika za prednapinjanje, odnosno oni u okviru Eurostress Information Service (ESIS, strukovno udruženje proizvođača čelika za prednapinjanje u Europi), među europskim proizvođačima, među samim talijanskim proizvođačima, na razini odgovornih osoba i prodavača. Navelo je njihove sudionike, mjesta održavanja, izvore sazivanja i sadržaje (pobijana odluka, uvodna izjava 1128.). Te su se izjave upotrijebile u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u potporu određenim zaključcima (vidjeti obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, točke 191. i 242., *Prilog 3. tužbi*), što se ne bi moglo dogoditi da te izjave nisu imale vrijednost.

305 Komisija tvrdi da SLM ne zaslužuje smanjenje iznosa novčane kazne s obzirom na to da nije dostavilo informacije znatne dodane vrijednosti. Štoviše, smanjenje iznosa novčane kazne izrečene društvu SLM bilo bi neprikladno s obzirom na njegovo proračunato ponašanje i nejasne dostavljene informacije.

Ocjena Općeg suda

306 U ovom slučaju valja istaknuti da je 9. siječnja 2002. Bundeskartellamt dostavio Komisiji dokumente u kojima se navodi postojanje povrede članka 101. UFEU-a u pogledu čelika za prednapinjanje.

307 Isto tako, od 19. srpnja 2002., odnosno čak prije provjera provedenih 19. i 20. rujna 2002., Komisija je odobrila uvjetni imunitet društvu DWK u odgovoru na zahtjev koji je u tom smislu podnesen 18. lipnja 2002. Nakon tih pretraga, nekoliko je poduzetnika podnijelo zahtjeve Komisiji za povlašteno postupanje u zamjenu za njihovu suradnju s njom, osobito društvo ITC 21. rujna 2002., ali i društva Redaelli 21. listopada 2002. i Nedri 23. listopada 2002.

308 Komisija je u pobijanoj odluci navela da je društvo ITC dobilo smanjenje novčane kazne od 50% jer je bilo prvi poduzetnik koji je ispunio zahtjeve predviđene točkom 21. obavijesti o primjeni pokajničkog programa iz 2002. Konkretno, utvrdilo se da je društvo ITC dostavilo važne naznake u pogledu kluba Italia i sveeuropskih dogovora. Komisija je također navela da je društvo Nedri dobilo smanjenje novčane kazne od 25% jer je bilo drugi poduzetnik koji je ispunio gore navedene zahtjeve. Ostali poduzetnici, odnosno društva ArcelorMittal Wire France, ArcelorMittal, ArcelorMittal Fontaine, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal España, Emesa/Galycas i WDI, dobila su smanjenja novčane kazne od 20% ili 5%. Zahtjevi koje su podnijela društva Tycsa, Redaelli i SLM bili su odbijeni.

309 Što se tiče društva SLM, u isto vrijeme kad je odgovorilo na zahtjev za podacima dostavljen prilikom pretrage, to je društvo 25. listopada 2002. podnijelo zahtjev za ostvarivanje pogodnosti iz obavijesti za primjenu pokajničkog programa iz 2002. koji je Komisija zaprimila 30. listopada 2002. Nadalje, u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, društvo SLM dostavilo je Komisiji ostale dokaze.

310 Međutim, pokazalo se da su elementi koje je dostavilo društvo SLM bili tek relativno korisni za Komisiju, koja je nakon pretrage ili osobito zbog suradnje društva ITC već raspolagala brojnim elementima kako bi utvrdila različite strane u povredi o kojoj je društvo SLM dostavilo informacije. Stoga, informacije o širenju kluba Europa od rujna 2000. do rujna 2002. uglavnom nisu prikupljene od društva SLM već od drugih poduzetnika, ili, ako se navodi društvo SLM, navode se i brojni drugi poduzetnici čiji doprinosi prethode onima društva SLM (pobijana odluka, uvodna izjava 265. i prateće uvodne izjave).

311 Iz prethodno navedenog proizlazi da prigovore društva SLM u pogledu potrebe da mu se odobri smanjenje iznosa novčane kazne kako bi ga se nagradilo za suradnju u utvrđivanju povrede, treba odbiti.

5. *Uzimanje u obzir posebne situacije društva SLM*

312 Društva SLM i Ori Martin u nekoliko su navrata tvrdila u okviru svojih argumenata da Komisija nije pravilno uzela u obzir posebnost situacije društva SLM. Prema mišljenju tužitelja, sudjelovanje tog poduzetnika u zabranjenom sporazumu bilo je ne samo kasnije od ostalih, nego i ograničeno, što je Komisija trebala uzeti u obzir u jednoj od faza utvrđivanja iznosa novčane kazne. Komisija ipak nije provela takvu individualizaciju kazne, s obzirom na to da je formula upotrijebljena prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne bila ista kao ona koja je upotrijebljena za kažnjavanje poduzetnika koji su, kao društvo Redaelli, sudjelovali u svim aspektima povrede i tijekom cijelog njezina trajanja.

313 U ovom predmetu Opći sud treba ispitati je li Komisija primjereno ocijenila okolnosti slučaja, kaznivši društvo SLM novčanom kaznom u iznosu od 19,8 milijuna eura prije primjene zakonskog praga od 10% izračunatom, između ostalog, s obzirom na ukupnu prodaju čelika za prednapinjanje koju je u EGP-u ostvarilo društvo SLM, objektivnu težinu povrede kao takve, trajanje sudjelovanja društva SLM u klubu Italia počevši od sastanka kojem društvo SLM nije prisustvovalo i bez utvrđivanja ikakve olakotne okolnosti (vidjeti točku 134. ove presude).

314 Naime, kao što proizlazi iz sudske prakse i u skladu s načelom djelotvorne sudske zaštite koje se sastoji od načela proporcionalnosti i individualizacije kazni (vidjeti točke 138. do 142. ove presude), novčane kazne trebaju se utvrditi s obzirom na elemente koji se ne odnose samo na povredu kao takvu nego i na stvarno sudjelovanje kažnjenog poduzetnika u toj povredi. Komisija, ili, ako ne ona, onda Opći sud, treba stoga osigurati individualizaciju kazne u odnosu na povredu uzimajući u obzir posebnu situaciju društva SLM unutar jedinstvene povrede koju je Komisija okarakterizirala u pobijanoj odluci.

Načini sudjelovanja u klubu Italia

315 Što se tiče sudjelovanja u klubu Italia, u ocjeni kazne koju treba izreći društvu SLM moguće je zapaziti tri stvari s obzirom na ono što je gore navedeno o elementima koje je Komisija uzela u obzir prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne.

316 Kao prvo, kao što tvrdi Komisija, zemljopisni doseg sporazuma sklopljenih unutar kluba Italia doista premašuje Italiju. Taj je klub, osim svojem talijanskom aspektu, i nekolicini poduzetnika, odnosno jezgri koju su činila društva Redaelli, CB, ITC i Itas (prisutna u Italiji), kao i Tréfileurope (prisutno u Italiji i u ostatku Europe), ali i društvu SLM, omogućio da koordiniraju izvozna nastojanja talijanskih proizvođača i, jednako tako, da utvrde zajedničku politiku kao odgovor na pokušaje proizvođača iz drugih europskih zemalja (kao što su društva Tycsa, Nedri i DWK, koja su ponekad djelovala u klubu Italia) da ograniče ta nastojanja predlaganjem talijanskim proizvođačima izvozne kvote za ostatak Europe.

317 Međutim, valja utvrditi da se tijekom cijelog razdoblja u kojem je društvo SLM sudjelovalo samo u toj sastavnici povrede (prema mišljenju Komisije od 10. veljače 1997. do 10. rujna 2000.) razgovori koji su se održali u njegovoj prisutnosti nisu odnosili na Austriju i, ako su se odnosili na Njemačku i Francusku, to je bilo u trenutku u kojem društvo SLM nije prodavalo, ili nije još prodavalo, čelik za prednapinjanje u tim državama. Te se posebnosti moraju uzeti u obzir prilikom ocjene iznosa kazne koju treba izreći društvu SLM.

318 Kao drugo, što se tiče trajanja sudjelovanja društva SLM u klubu Italia, za njega se ne može smatrati da je počelo 10. veljače 1997. kao što smatra Komisija, već početak treba pomaknuti na 15. travnja 1997. kako bi se ispunila razina dokazivanja potrebna za utvrđivanje sudjelovanja u povredi. To također treba uzeti u obzir kada se utvrđuje iznos novčane kazne.

319 Kao treće, što se tiče dosega sudjelovanja društva SLM u klubu Italia, valja istaknuti da je Komisija u pobijanoj odluci smatrala da je, počevši od 29. studenoga 1999., društvo SLM znalo ili je trebalo znati da je, sudjelujući u klubu Italia, bilo dio šireg sustava koji se sastojao od različitih razina i čiji je cilj bio stabilizacija tržišta čelika za prednapinjanje na sveeuropskoj razini kako bi se izbjeglo sniženje cijena (pobijana odluka, uvodna izjava 650. i točka 129. ove presude). Stoga je društvo SLM za jedinstvenu povredu za koju ga tereti Komisija saznalo u kasnijoj fazi nego ostali poduzetnici.

320 Tu posebnost, navedenu u pobijanoj odluci, treba također uzeti u obzir u fazi utvrđivanja iznosa novčane kazne jer se po njoj razlikuje situacija društva SLM od one ostalih poduzetnika kažnjenih u ovom predmetu, kao što je društvo Redaelli, koji su sudjelovali u klubu Italia od njegova nastanka ili koji su znali za sve aspekte jedinstvene povrede. Međutim, valja istaknuti da se situacija društva SLM također znatno razlikuje od situacije triju poduzetnika za koje je Komisija uzela u obzir kasnije saznanje za sveeuropsku dimenziju povrede. U ovom slučaju, društva Socitrel, Proderac i Fapricela, koja su djelovala unutar kluba España, saznala su za sveobuhvatni plan tek u svibnju 2001., a ne kao društvo SLM u studenom 1999. Također treba napomenuti da društvo SLM nije samo znalo za sveeuropsku dimenziju povrede nego je u njoj i u potpunosti sudjelovalo.

Načini sudjelovanja u klubu Europa i u ostalim dogovorima

321 Nije sporno da društvo SLM nije sudjelovalo u južnom sporazumu, klubu España, koordinaciji u pogledu kupca Addtek ili u ciriškom klubu koji je prethodio klubu Europa.

322 Što se tiče kluba Europa, valja napomenuti da je sudjelovanje društva SLM u tom aspektu jedinstvene povrede utvrđeno tek za razdoblje od 11. rujna 2000. do 19. rujna 2002., što odgovara razdoblju u kojem je društvo SLM dobilo odobrenja potrebna kako bi prodavalo čelik za prednapinjanje u određenim državama na koje se odnosio klub Europa i u kojem su se održavali razgovori s klubom Italia o povećanju kvote koja bi se mogla priznati talijanskim izvoznicima.

323 Iz prethodno navedenog proizlazi da sudjelovanje društva SLM u povredi nije bilo ujednačeno nego postupno. Društvo SLM najprije je samo sudjelovalo u klubu Italia od travnja 1997. do kraja studenoga 1999., znalo je za sveeuropsku dimenziju jedinstvene povrede počevši od prosinca 1999. i zatim je sudjelovalo u klubu Europa od rujna 2000. do rujna 2002.

324 To utvrđenje predstavlja element koji je Komisija trebala uzeti u obzir tijekom ocjenjivanja kazne koju treba izreći društvu SLM.

325 Međutim, također valja istaknuti da takvo utvrđenje ne znači da je sudjelovanje društva SLM u povredi bilo toliko ograničeno koliko navode tužitelji. Naime, iz spisa proizlazi da je, počevši od 2000., uloga društva SLM u klubu Italia, osobito u pogledu razgovora održanih s klubom Europa kako bi se utvrdile izvozne kvote, slična ulozi glavnih sudionika u klubu Italia, odnosno društava Redaelli, Itas, CB, ITC i Tréfileurope.

6. *Zaključak*

326 Posljedično, iz prethodno navedenog proizlazi da kazna izrečena društvu SLM, i dijelom društvu Ori Martin, nije proporcionalna, osobito u smislu da nije dovoljno individualizirana, zbog toga što Komisija nije uzela u obzir određene posebnosti situacije tog poduzetnika kad ga je kaznila novčanom kaznom u iznosu od 19,8 milijuna eura prije primjene zakonskog praga od 10%.

327 Konkretno, kaznom koju je izrekla Komisija nije se uzela u obzir činjenica da je društvo SLM u jedinstvenoj povredi sudjelovalo samo kasno i postupno te ograničavajući se u početku uglavnom na dogovore sklopljene unutar kluba Italia u pogledu talijanskog tržišta. U ovom je slučaju na Komisiji da prilikom izračuna iznosa novčane kazne uzme u obzir nepostojanje odobrenja na temelju kojih je

društvo SLM moglo prodavati u određenim državama članicama prije određenog datuma i nepostojanje elemenata na temelju kojih se može smatrati da je društvo SLM moglo biti uključeno u zabranjeni sporazum čak i prije negoli je sudjelovalo na sastancima kluba Italia.

328 Članak 2. točka 16. pobijane odluke treba se stoga poništiti u dijelu u kojem se tužiteljima izriče neproporcionalna kazna.

329 Posljedice koje treba izvući iz prethodno navedenog bit će ispitane u nastavku na temelju neograničene nadležnosti dodijeljene Općem sudu, čije je izvršavanje zatraženo u ovom slučaju.

330 U tim okolnostima, više nije potrebno ispitati argumente stranaka u pogledu prigovora koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja ili prigovora koji se temelje na povredi nekih odredbi Smjernica iz 2006., kojima se, u ovom slučaju, ne može dovesti u pitanje ili izmijeniti rezultat prethodno navedene ocjene.

D – *Neuobičajeno dugo trajanje upravnog postupka*

1. *Argumenti stranaka*

331 Društvo SLM tvrdi da je upravni postupak trajao predugo. U ovom slučaju, upravni postupak trajao je više od osam godina te je prošlo šest godina između pretraga provedenih 19. rujna 2002. i slanja obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku 30. rujna 2008. Međutim, Komisija je od 2002. znala za velik broj činjenica na kojima je zatim temeljila pobijanu odluku te su brojni poduzetnici brzo počeli surađivati. Prema mišljenju društva SLM, postupak je kasno završen zbog velikog broja dužnosnika koji su radili na predmetu, zbog čega je zatražilo od Općeg suda da Komisiji naloži da mu dostavi popis broja dužnosnika koji su radili na predmetu od 2002. do 2010. Nakon više od deset godina, društvu SLM teško je izjasniti se o činjenicama za koje ga se tereti, često neizravno, na temelju rukom pisanih dokumenata koje su sastavile različite osobe. Isto tako, Komisiji je trebalo šest godina da odluči treba li prihvatiti ili odbiti zahtjev tog društva za primjenu pokajničkog programa, koji je podnesen 30. listopada 2002. i odbijen 19. rujna 2008., čime se ugrožava pravo društva SLM da pravodobno pripremi obranu kojom se može osigurati najbolja zaštita njegovih interesa. Zbog spore administracije, društvo SLM bilo je spriječeno u pripremanju odgovarajuće obrane u pogledu prvih godina sudjelovanja u zabranjenom sporazumu koje je za njega utvrđeno (1997. i 1998.).

332 Komisija osporava tu argumentaciju. Što se tiče zahtjeva za izvođenje dokaza, Komisija osobito napominje da, s obzirom na složenost postupka, poznavanje broja dužnosnika koji su uzastopno bili zaduženi za predmet nije relevantno.

2. *Ocjena Općeg suda*

333 Najprije valja istaknuti da je društvo SLM priznalo da je sudjelovalo u povredi počevši od 1999. Taj se element treba uzeti u obzir prilikom ocjene učinaka moguće povrede načela razumnog roka.

334 Poštovanje razumnog roka u vođenju upravnih postupaka u području politike tržišnog natjecanja predstavlja opće načelo prava Unije čije poštovanje osiguravaju sudovi Unije (vidjeti presudu od 19. prosinca 2012., Heineken Nederland i Heineken/Komisija, C-452/11 P, EU:C:2012:829, t. 97. i navedenu sudsku praksu).

335 Načelo razumnog roka u upravnom postupku ponovno je potvrđeno člankom 41. stavkom 1. Povelje o temeljnim pravima na temelju kojeg „svatko ima pravo da institucije, tijela, uredi i agencije Unije njegove predmete obrađuju nepristrano, pravično i u razumnom roku“ (presuda od 5. lipnja 2012., Imperial Chemical Industries/Komisija, T-214/06, Zb., EU:T:2012:275, t. 284.).

336 Razumnost trajanja postupka treba se ocijeniti ovisno o posebnim okolnostima svakog predmeta i, osobito, njegovom kontekstu, ponašanju stranaka tijekom postupka, važnosti predmeta za različite zainteresirane poduzetnike i njegovom stupnju složenosti (vidjeti u tom smislu presudu od 20. travnja 1999., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, T-305/94 do T-307/94, T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, Zb., EU:T:1999:80, t. 126.) kao i, ako je potrebno, o informacijama ili opravdanjima koje Komisija može pružiti u pogledu istražnih radnji provedenih tijekom upravnog postupka.

337 Sud je presudio da upravni postupak može uključivati ispitivanje u dvije uzastopne faze, od kojih svaka ima svoju unutarnju logiku. Prva faza, koja traje do slanja obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama, počinje teći od dana kada Komisija, koristeći se ovlastima koje joj je dodijelio zakonodavac Unije, poduzme mjere koje podrazumijevaju optužbu da je počinjena povreda te joj mora omogućiti da zauzme stajalište o smjeru postupka. Druga faza traje od slanja obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama do donošenja konačne odluke. Ta faza treba omogućiti Komisiji da donese konačnu odluku o povredi koja se stavlja na teret (presuda od 21. rujna 2006., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, C-105/04 P, Zb., EU:C:2006:592, t. 38.).

338 Iz sudske prakse proizlazi da povreda načela razumnog roka može imati dvije vrste posljedica.

339 S jedne strane, kada je povreda razumnog roka imala utjecaj na ishod postupka, takva povreda može dovesti do poništenja pobijane odluke (vidjeti u tom smislu presudu od 21. rujna 2006., Technische Unie/Komisija, C-113/04 P, Zb., EU:C:2006:593, t. 48. i navedenu sudsku praksu).

340 Treba pojasniti da, što se tiče primjene pravila tržišnog natjecanja, prekoračenje razumnog roka može predstavljati razlog za poništenje samo u slučaju odluka kojima se utvrđuju povrede i pod uvjetom da je bilo utvrđeno da se povredom tog načela povrijedilo pravo na obranu predmetnih poduzetnika. Osim u tom posebnom slučaju, nepoštovanje obveze donošenja odluke u razumnom roku nema utjecaja na valjanost upravnog postupka na temelju Uredbe br. 1/2003 (vidjeti presudu od 16. prosinca 2003., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied i Technische Unie/Komisija, T-5/00 i T-6/00, Zb., EU:T:2003:342, t. 74. i navedenu sudsku praksu, potvrđenu povodom žalbe u tom pogledu presudom Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, t. 337. *supra*, EU:C:2006:592, t. 42. i 43.).

341 Međutim, s obzirom na to da je poštovanje prava na obranu, načela čiji je temeljni karakter više puta bio istaknut u sudskoj praksi Suda (presuda od 9. studenoga 1983., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija, 322/81, Zb., EU:C:1983:313, t. 7.), od ključne važnosti u postupcima kao što je ovaj, važno je izbjeći mogućnost da se to pravo nepopravljivo ugrozi zbog predugog trajanja istražne faze i da trajanje te faze bude prepreka utvrđivanju dokaza kojima se želi osporiti postojanje ponašanjâ na temelju kojih se predmetni poduzetnici mogu pozvati na odgovornost. Zbog tog razloga, ispitivanje eventualne prepreke ostvarivanju prava na obranu ne smije biti ograničeno na samu fazu u kojoj to pravo proizvodi svoj puni učinak, to jest, na drugu fazu upravnog postupka. Ocjena izvora eventualnog slabljenja učinkovitosti prava na obranu mora obuhvaćati čitav upravni postupak i provesti se s obzirom na njegovo ukupno trajanje (presuda Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, t. 337. *supra*, EU:C:2006:592, t. 50.).

342 S druge strane, kada je povreda razumnog roka bez utjecaja na ishod postupka, takva povreda može dovesti do toga da Opći sud, u okviru izvršavanja svoje neograničene nadležnosti, na odgovarajući način otkloni povredu koja proizlazi iz prekoračenja razumnog roka upravnog postupka, prema potrebi, smanjivanjem iznosa izrečene novčane kazne (vidjeti u tom smislu presude Technische Unie/Komisija, t.339. *supra*, EU:C:2006:593, t. 202. do 204. i od 16. lipnja 2011., Heineken Nederland i Heineken/Komisija, T-240/07, Zb., EU:T:2011:284, t. 429. i 434, potvrđena povodom žalbe presudom Heineken Nederland i Heineken/Komisija, t. 334. *supra*, EU:C:2012:829, t. 100.).

343 Iz prethodno navedenog proizlazi da, kako bi dugotrajni upravni postupak mogao predstavljati povredu načela razumnog roka, trajanje tog postupka treba kvalificirati kao predugo.

344 U ovom slučaju, upravni postupak sastojao se od četiri uzastopne faze, od kojih je prva prethodila obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a ostale su tri slijedile nakon te obavijesti.

345 Prva faza započela je 9. siječnja 2002., kada je Bundeskartellamt Komisiji dostavio dokumente navedene u točki 23. ove presude te je završila 30. rujna 2008., kada je donesena obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama.

346 Zatim je pokrenuta druga faza (vidjeti točke 33. do 39. ove presude) koja je završila kada je donesena prvotna odluka 30. lipnja 2010.

347 Nakon podnošenja prve skupine tužbi (navedenih u točki 10. ove presude), Komisija je 30. rujna 2010. donijela prvu odluku o izmjeni (vidjeti točku 4. ove presude) radi ispravka različitih pogrešaka koje je utvrdila u prvotnoj odluci, čime je dovršena treća faza upravnog postupka.

348 Naposljetku, četvrta faza upravnog postupka dovršena je 4. travnja 2011. kada je Komisija donijela drugu odluku o izmjeni, kojom je odobrila smanjenje iznosa izrečene novčane kazne, s jedne strane, društvima ArcelorMittal, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal Fontaine i ArcelorMittal Wire France i, s druge strane, društvima SLM i Ori Martin, (vidjeti gornju točku 6.).

349 Najprije treba istaknuti da se ovaj tužbeni razlog odnosi samo na prve dvije faze upravnog postupka.

350 Dana 17. prosinca 2013., u okviru mjera upravljanja postupkom predviđenih člankom 64. Poslovnika od 2. svibnja 1991., Opći sud uputio je Komisiji pitanje u pisanom obliku kako bi dobio detaljan opis mjera koje je poduzela nakon pretraga koje su provedene 19. i 20. rujna 2002., i to do donošenja prvotne odluke.

351 Komisija je postupila u skladu s tim zahtjevom aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 28. veljače 2014.

352 Tajništvo Općeg suda tužiteljima je dostavilo primjerak odgovora Komisije.

353 Komisija u svojem odgovoru detaljno i uvjerljivo izlaže mjere koje je poduzela tijekom upravnog postupka i razloge zbog kojih je postupak trajao od 2002. do 2010.

354 Nekoliko čimbenika objašnjava duljinu trajanja upravnog postupka u ovom slučaju.

355 U tom pogledu treba uzeti u obzir trajanje zabranjenog sporazuma (dulje od 18 godina), njegovu vrlo široku zemljopisnu dimenziju (zabranjeni sporazum odnosio se na većinu država članica), vremensko i zemljopisno uređenje zabranjenog sporazuma (različiti klubovi), broj sastanaka koji su održani u okviru različitih klubova (više od 500), broj uključenih poduzetnika (17), broj zahtjeva za primjenu pokajničkog programa i vrlo veliku količinu dokumenata dostavljenih u tom okviru ili pribavljenih tijekom pretraga i sastavljenih na različitim jezicima, koje je Komisija trebala ispitati, različite zahtjeve za dodatnim podacima koje je Komisija trebala uputiti različitim zainteresiranim društvima kako se mijenjalo shvaćanje zabranjenog sporazuma, broj adresata obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama (više od 40), broj jezika postupka (8), kao i različite zahtjeve koji se odnose na sposobnost plaćanja (14).

356 Osim toga, također treba istaknuti da društvo SLM ne utvrđuje na koji način nisu poštovana njegova prava na obranu zbog trajanja postupka. Naznake dostavljene u tom pogledu i dalje nisu relevantne. Stoga, tvrdnja društva SLM prema kojoj je ono bilo spriječeno u pripremanju odgovarajuće obrane u

pogledu prvih godina sudjelovanja u zabranjenom sporazumu koje je za njega utvrđeno (1997. i 1998.) može se pripisati samo njemu jer je od jeseni 2002. obaviješteno o istrazi koju Komisija vodi o zabranjenom sporazumu za koji ga se tereti da je u njemu sudjelovalo. Isto tako, što se tiče okolnosti koja se odnosi na kašnjenje odgovora na zahtjev društva SLM za primjenu pokajničkog programa, vrijeme koje je Komisija uzela kako bi mu odgovorila trebalo ga je potaknuti da poduzme mjere opreza i osmisli obranu što prije nakon pokretanja istrage u jesen 2002. Što se tiče navodnih poteškoća u odlučivanju o činjenicama za koje se tereti društvo SLM zbog proteka vremena, radi se o okolnosti zbog koje bi Komisija trebala, suprotno onome što tvrdi to društvo, brzo djelovati, a ne čekati da dokazi i ljudi više nisu dostupni.

357 Na temelju informacija koje je dostavila Komisija, koje svjedoče o osobitoj složenosti predmeta, stoga valja zaključiti da se, unatoč duljini trajanja postupka, on ne treba kvalificirati kao predug. Posljedično, Komisija nije povrijedila razuman rok i stoga treba odbiti taj tužbeni razlog.

E – *Pripisivanje odgovornosti za povredu društvu majci*

358 Društvo Ori Martin tvrdi da mu je Komisija pogrešno pripisala solidarnu odgovornost za jedan dio povrede, koji, prema onome što je navedeno u uvodnim izjavama 862. do 875. pobijane odluke, proizlazi iz pretpostavke odlučujućeg utjecaja koja se temelji na gotovo isključivom vlasništvu nad kapitalom društva SLM između 1. siječnja 1999. i 19. rujna 2002. (vidjeti gore navedenu točku 132.)

1. *Argumenti stranaka*

359 Kao prvo, društvo Ori Martin tvrdi da je Komisija, smatrajući da elementi istaknuti kako bi se oborila pretpostavka stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja nisu bili relevantni, običnu pretpostavku podignula na razinu neoborive pretpostavke. Time su se povrijedili članak 101. UFEU-a, načelo osobne odgovornosti, načelo individualizacije kazni kao i načelo ograničene odgovornosti kojim je uređeno pravo društava. Za obaranje pretpostavke ne treba zahtijevati dokaz o tome da matično društvo ne može izvršavati odlučujući utjecaj na društvo kći nego samo dokaz da se taj utjecaj nije izvršavao.

360 U ovom slučaju, činjenica da je društvo Ori Martin kao dioničar imalo interes i ulogu u pogledu društva SLM kako bi zaštitilo svoje financijske interese (pobijana odluka, uvodna izjava 874.) nije dovoljna da mu se pripiše protupravno ponašanje društva SLM. Takav interes samo je uobičajena posljedica vlasništva nad dijelom kapitala društva, pri čemu se ne mora nužno raditi ni o cijelom kapitalu niti o većinskom dijelu. U načelu, povreda se ne može pripisati osobi koja je nije počinila ili, u svakom slučaju, ta mu se povreda ne može pripisati a da to nije prethodno i izričito predviđeno pravilom. Komisija treba dokazati da je društvo Ori Martin namjeravalo vlastitim ponašanjem pridonijeti zajedničkim ciljevima svih sudionika te da je znalo za materijalna ponašanja koja su planirali ili proveli ostali poduzetnici radi postizanja istih ciljeva, da ih je moglo razumno predvidjeti i da je za to bilo spremno preuzeti rizik.

361 Kao drugo, društvo Ori Martin tvrdi da su elementi istaknuti kako bi se oborila pretpostavka u ovom slučaju relevantni. Društvo Ori Martin uvijek je djelovalo kao holding društvo i njegovo sudjelovanje u društvu SLM bilo je tek financijske prirode. Društvo Ori Martin nikad nije izravno obavljalo djelatnosti u sektoru čelika za prednapinjanje. Stoga mu nisu poznata protupravna ponašanja društva SLM. Društvo Ori Martin nije znalo ili nije moglo znati za protutržišna ponašanja društva SLM. Konkretno, društvo Ori Martin nikada nije interveniralo u strateške izbore ili odluke o ulaganju društva SLM. Ono nema operativnu strukturu niti zaposlenike. Nijedan od triju članova njegova upravnog odbora ne zna ništa o sektoru čelika. Činjenica da društvo Ori Martin nije interveniralo u poslove društva SLM utvrđena je s pomoću zapisnika sa sastanaka upravnog odbora i glavne skupštine dioničara. Društvo SLM tek se povremeno obraćalo grupi Ori Martin radi kupnje valjane žice (2% kupnji tijekom razdoblja od 1995. do 2001.). Osim toga, društvo Ori Martin također se poziva na

nepostojanje „protoka informacija“ između njega i društva SLM. Nadalje, fizička osoba uključena u zabranjeni sporazum u ime društva SLM djelovala je na vlastitu inicijativu i potpuno samostalno. Ona nikad nije imala ni najmanju ulogu unutar društva Ori Martin.

362 Kao treće, društvo Ori Martin tvrdi da Komisija u pobijanoj odluci nije objasnila razloge zbog kojih činjenica da društvo SLM nije imalo obvezu podnositi izvješća društvu Ori Martin ne predstavlja element kojim se može dokazati samostalnost njegova ponašanja. U pogledu elemenata dostavljenih tijekom upravnog postupka, Komisija je trebala zaključiti da se ponašanje društva SLM nije moglo pripisati društvu Ori Martin jer ono ne izvršava nikakav utjecaj na društvo kći. U ovom slučaju, ti su dokazi razmatrani ili odbačeni bez provođenja ukupne procjene, pa čak i odbijeni na tako općenit način da njihovo odbijanje nije razumljivo.

363 Komisija osporava tu argumentaciju. Na temelju nijednog elementa koji je istaknulo društvo Ori Martin ne može se oboriti pretpostavka izvršavanja odlučujućeg utjecaja. Što se tiče profila članova uprave društva Ori Martin i sadržaja zapisnika sa sastanaka upravnog odbora i glavne skupštine društva Ori Martin, Komisija tvrdi da, s obzirom na to da ti elementi nisu navedeni u odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, nego samo u tužbi, društvo Ori Martin ne može se na njih pozvati kako bi osporavalo ocjenu provedenu u pobijanoj odluci.

2. *Ocjena Općeg suda*

364 Iz spisa proizlazi da je društvo Ori Martin držalo 100% kapitala svojeg društva kćeri SLM između 1. siječnja 1999. i 31. listopada 2001. Iz spisa također proizlazi da je društvo Ori Martin bilo izravni vlasnik 98% tog istog društva kćeri i neizravni vlasnik 2% tog društva kćeri posredstvom društva Martin Lux SA između 1. studenoga 2001. i 19. rujna 2002 (pobijana odluka, uvodna izjava 867.).

365 Osim toga, iz pobijane odluke proizlazi da je Komisija smatrala da je društvo Ori Martin izvršavalo odlučujući utjecaj na društvo SLM od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002. na temelju potpunog vlasništva ili gotovo potpunog vlasništva društva Ori Martin nad društvom SLM tijekom tog razdoblja (pobijana odluka, uvodna izjava 868.).

366 Iako veza između društva majke Ori Martin i njegova društva kćeri SLM nije osporena u ovom predmetu, to nije slučaj sa zaključkom koji je Komisija iz toga izvela. Naime, društvo Ori Martin traži poništenje pobijane odluke u dijelu u kojem mu se pripisuje odgovornost za protupravno ponašanje društva SLM za gore navedeno razdoblje. To je pripisivanje pogrešno zbog sljedećih razloga.

367 Što se tiče načela, društvo Ori Martin tvrdi da je Komisija iskrivila prirodu i doseg pretpostavke stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja, koja je utvrđena sudskom praksom, time što je smatrala da je karakterizacija veze na temelju gotovo isključivog vlasništva društva majke nad društvom kćeri dovoljna da ne treba dokazati stvarno izvršavanje odlučujućeg utjecaja. Komisiji nije moglo biti dovoljno samo svojstvo dioničara kako bi pripisala ponašanje društva kćeri njegovom društvu majci. Trebala je dokazati da je društvo Ori Martin u bilo kojem obliku također bilo odgovorno time što je namjeravalo pridonijeti svojim ponašanjem povredi ili što je nije moglo zanemariti.

368 U tom okviru, društvo Ori Martin navodi, s jedne strane, povredu članka 101. UFEU-a, načela osobne odgovornosti i načela individualizacije kazni, na temelju kojih se činjenica ne može pripisati osobi koja je nije počinila i, s druge strane, povredu načela pravne osobnosti i ograničene odgovornosti koja su pravom društava priznata unutar Unije, kojima se nastoji pripisati odgovornost društvu koje je počinilo činjenice na kojima se temelji ta odgovornost, a ne grupi kojoj pripada.

369 Što se tiče prakse, društvo Ori Martin tvrdi da Komisija nije točno ocijenila različite dokaze na koje se pozvalo tijekom upravnog postupka, koji bi, da ih je pravilno ocijenila, dokazali da ono nije moglo izvršavati odlučujući utjecaj na ponašanje društva SLM. To su dokazivanje uostalom poduprli dodatni argumenti koji su o tome podneseni Općem sudu.

370 U tom okviru, društvo Ori Martin poziva se na to da je Komisija pogrešno ocijenila činjenice u ovom slučaju, kao i na povredu obveze obrazlaganja, načela jednakog postupanja i načela dobre uprave.

a) Pretpostavka stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja

371 Navodeći da, kako bi se utvrdilo postojanje poduzetnika u smislu prava Unije, Komisija treba utvrditi da društvo majka stvarno izvršava odlučujući utjecaj koji društvo Ori Martin može imati zbog visine udjela koji drži u svojem društvu kćeri i da je dovoljno da društvo Ori Martin, kako bi oborilo pretpostavku, dokaže da se taj utjecaj nije izvršavao, pri čemu ne treba dokazati da nije mogao izvršavati takav utjecaj (vidjeti točku 359. ove presude), društvo Ori Martin povrijedilo je prirodu i doseg pretpostavke propisane sudskom praksom u takvom slučaju.

372 Naime, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se pojmom poduzetnik označava svaki subjekt koji obavlja gospodarsku djelatnost, neovisno o pravnom statusu tog subjekta i načinu na koji se financira. U tom pogledu, Sud je, s jedne strane, pojasnio da, pojam poduzetnika stavljen u taj kontekst treba biti shvaćen tako da određuje gospodarsku jedinicu čak i kada je s pravne točke gledišta ta gospodarska jedinica sastavljena od više fizičkih ili pravnih osoba i, s druge strane, da kada takav gospodarski subjekt povrijedi pravila tržišnog natjecanja, dužan je prema načelu osobne odgovornosti odgovarati za tu povredu (vidjeti presude od 10. rujna 2009., Akzo Nobel i dr./Komisija, C-97/08 P, Zb., EU:C:2009:536, t. 54. do 56. i navedenu sudsku praksu; od 29. rujna 2011., Elf Aquitaine/Komisija, C-521/09 P, Zb., EU:C:2011:620, t. 53. i navedenu sudsku praksu i od 11. srpnja 2013., Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, Zb., EU:C:2013:514, t. 36. i 37. i navedenu sudsku praksu).

373 Što se tiče pitanja u kojim okolnostima pravna osoba koja nije počinila povredu ipak može biti kažnjena, iz ustaljene sudske prakse također proizlazi da se ponašanje tog društva kćeri može pripisati društvu majci osobito kada to društvo kći, iako ima zasebnu pravnu osobnost, ne donosi samostalne odluke o svojem ponašanju na tržištu nego uglavnom provodi upute koje je dobilo od društva majke, uzimajući u obzir gospodarske, organizacijske i pravne veze između tih dvaju pravnih subjekata (presude Akzo Nobel i dr./Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2009:536, t. 58; Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 54. i Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, t. 372. *supra*, EU:C:2013:514, t. 38.).

374 U takvoj situaciji, kada društvo majka i njezino društvo kći tvore istu gospodarsku jedinicu i stoga čine jednog poduzetnika u smislu članka 101. UFEU-a, Komisija može odluku kojom se izriču novčane kazne uputiti društvu majci a da nije potrebno utvrditi njezinu osobnu uključenost u povredu (presude Akzo Nobel i dr./Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2009:536, t. 59.; Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 55. i Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, t. 372. *supra*, EU:C:2013:514, t. 39.).

375 Sud je s tim u svezi pojasnio da u posebnom slučaju kada je društvo majka 100%-tni vlasnik kapitala društva kćeri koje je počinilo povredu pravila tržišnog natjecanja Unije postoji oboriva pretpostavka da to društvo majka stvarno izvršava odlučujući utjecaj na svoje društvo kćer (u daljnjem tekstu: pretpostavka stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja) (presude Akzo Nobel i dr./Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2009:536, t. 60.; Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 56. i Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, t. 372. *supra*, EU:C:2013:514, t. 40.).

376 U tim je uvjetima za ispunjenje pretpostavke da društvo majka izvršava odlučujući utjecaj na poslovnu politiku društva kćeri, dovoljno da Komisija dokaže da je društvo majka u cijelosti vlasnik kapitala društva kćeri. Komisija slijedom toga može društvo majku smatrati solidarno odgovornim za plaćanje novčane kazne izrečene njegovom društvu kćeri, osim ako to društvo majka, na kojem je teret obaranja te pretpostavke, ne podnese dokaze koji su dostatni za dokazivanje da njezino društvo kći djeluje na tržištu samostalno (presude Akzo Nobel i dr./Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2009:536, t. 61.; Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 57. i Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, t. 372. *supra*, EU:C:2013:514, t. 41.).

377 Svrha pretpostavke stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja osobito je uspostaviti ravnotežu između, s jedne strane, važnosti cilja suzbijanja ponašanja protivnih pravilima tržišnog natjecanja, osobito članku 101. UFEU-a, i sprječavanje njihovog ponavljanja te, s druge strane, zahtjeva određenih općih načela prava Unije kao što su, među ostalim, načela pretpostavke nedužnosti, individualizacije kazni i pravne sigurnosti, kao i prava na obranu, uključujući načelo ravnopravnosti stranaka. Osobito zbog tog razloga ta je pretpostavka oboriva (presuda Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 59.).

378 Nadalje, potrebno je podsjetiti da se ta pretpostavka temelji se na utvrđenjima prema kojima – osim u zaista iznimnim okolnostima – društvo koje drži kapital društva kćeri u cijelosti može, već samo na temelju tog udjela u kapitalu, izvršavati odlučujući utjecaj na ponašanje tog društva kćeri i, s druge strane, nepostojanje stvarnog izvršavanja te ovlasti utjecaja u pravilu je najsvrhovitije utvrđivati u sferi subjekata na koje se ta pretpostavka primjenjuje (presuda Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 60.).

379 U tim uvjetima, kada bi bilo dovoljno da zainteresirana osoba navedenu pretpostavku obori tako da iznese puke nepotkrijepljene navode, ta pretpostavka bi u velikoj mjeri izgubila svoju korist (presuda Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 61.).

380 Iz sudske prakse također proizlazi da je pretpostavka, čak kada je i teško oboriva, ostaje u granicama prihvatljivog ako je proporcionalna legitimnom cilju kojem se teži, ako postoji mogućnost iznošenja dokaza o protivnom i ako je osigurano pravo na obranu (vidjeti presudu Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 62. i navedenu sudsku praksu).

381 Iz sudske prakse proizlazi i da, kako bi se utvrdilo određuje li društvo kći samostalno svoje ponašanje na tržištu, treba uzeti u obzir sve relevantne elemente koji se odnose na gospodarske, organizacijske i pravne veze između tog društva kćeri i društva majke, koje se mogu razlikovati ovisno o slučaju te se stoga ne mogu iscrpno navesti (presude Akzo Nobel i dr./Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2009:536, t. 74.; Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 58. i Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje i Gosselin Group, t. 372. *supra*, EU:C:2013:514, t. 60.).

382 Posljedično, kao što je prethodno navedeno, u posebnom slučaju u kojem, kao u ovom slučaju, društvo majka drži sveukupni ili gotovo sveukupni kapital svojeg društva kćeri za koje se smatra da je počinilo povredu pravila tržišnog natjecanja Unije, postoji oboriva pretpostavka prema kojoj to društvo majka stvarno izvršava odlučujući utjecaj na svoje društvo kći.

383 Stoga, suprotno onome što tvrdi društvo Ori Martin (vidjeti gore navedenu točku 360.), kad društvo majka i njegovo društvo kći tvore jednog poduzetnika u smislu članka 101. UFEU-a, čimbenik koji ovlašćuje Komisiju da odluku kojom se izriču novčane kazne uputi društvu majci nije nužno odnos između društva majke i društva kćeri u kojem društvo majka potiče na povredu, ni, *a fortiori*, uključenost društva majke u navedenu povredu, već činjenica da predmetna društva tvore jedinstvenog poduzetnika, u smislu članka 101. UFEU-a (presuda Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 88., vidjeti i gore navedenu točku 374.).

384 Isto tako, Komisija nije dužna, radi primjene pretpostavke stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja u konkretnom slučaju, pružiti dodatne indicije uz one kojima se dokazuje primjenjivost i učinak ove pretpostavke (vidjeti presudu Elf Aquitaine/Komisija, t. 372. *supra*, EU:C:2011:620, t. 80. i navedenu sudsku praksu).

385 S obzirom na gore navedenu sudsku praksu, valja utvrditi da se Komisija s pravom mogla pozvati na pretpostavku stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja uzimajući u obzir činjenicu da je društvo Ori Martin držalo čitavi ili gotovo čitavi kapital društva SLM od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002. a da se nije morala pozvati na druge dokaze u tom pogledu.

386 Osim toga, valja podsjetiti da, u pogledu njezina oborivog karaktera, navedena pretpostavka ne dovodi do automatske dodjele odgovornosti društvu majci koje drži cijeli kapital svojeg društva kćeri, što je protivno načelu osobne odgovornosti na kojem se temelji pravo tržišnog natjecanja Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 20. siječnja 2011., General Química i dr./Komisija, C-90/09 P, Zb., EU:C:2011:21, t. 51. i 52.).

387 Nadalje, društvo Ori Martin ne može tvrditi i da je načelo individualizacije kazni bilo povrijeđeno u ovom slučaju. Na temelju tog načela, koje se primjenjuje u svim upravnim postupcima koji mogu završiti izricanjem kazni na temelju pravila tržišnog natjecanja Unije, poduzetnika se treba kazniti samo za činjenice za koja ga se pojedinačno tereti. Međutim, to načelo treba se uskladiti s pojmom poduzetnika. Naime, kao što je istaknuto u gore navedenoj točki 383., čimbenik koji ovlašćuje Komisiju da odluku kojom se izriču novčane kazne uputi društvu majci nije odnos između društva majke i društva kćeri u kojem društvo majka potiče na povredu, ni, *a fortiori*, uključenost društva majke u navedenu povredu, već činjenica da predmetna društva tvore jedinstvenog poduzetnika, u smislu članka 101. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 13. srpnja 2011., General Technic-Otis i dr./Komisija, T-141/07, T-142/07, T-145/07 i T-146/07, Zb., EU:T:2011:363, t. 70. i prateće točke, potvrđenu povodom žalbe).

388 Također valja odbiti argumentaciju društva Ori Martin prema kojoj je Komisija, time što je utvrdila njegovu solidarnu odgovornost, povrijedila načelo ograničene odgovornosti koje proizlazi iz prava društava unutar Unije. Naime, cilj ograničene odgovornosti društava uglavnom je utvrditi gornju granicu financijske odgovornosti tih društava, a ne spriječiti da poduzetnik koji je počinio povredu prava tržišnog natjecanja bude kažnjen preko pravnih subjekata koji ga čine i, konkretnije, preko društva koje je počinilo povredu i njegovog društva majke, osobito ako ono drži gotovo cijeli kapital u svojem društvu kćeri i ako ne može oboriti pretpostavku stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja na to društvo.

389 Stoga treba odbiti prigovore koje je o tom pitanju istaknulo društvo Ori Martin.

390 Stoga, u ovom slučaju, s obzirom na to da je društvo Ori Martin držalo cijeli ili gotovo cijeli kapital društva SLM, dužno je, kako bi oborilo pretpostavku stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja, iznijeti dovoljne dokaze kojima se dokazuje da se njegovo društvo kći samostalno ponašalo na tržištu. Stoga valja ispitati može li se elementima koje je istaknulo društvo Ori Martin u prilog svojeg dokazivanja oboriti navedena pretpostavka.

b) Dokazi navedeni kako bi se oborila pretpostavka

391 Na temelju prava na djelotvornu sudsku zaštitu osobito utvrđenog u Povelji o temeljnim pravima koja, u skladu s člankom 6. stavkom 1. prvim podstavkom UFEU-a, ima istu pravnu snagu kao Ugovori, Opći sud dužan je osigurati da različiti elementi koje navodi osoba kojoj se izriče kazna kako bi oborila pretpostavku stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja budu pravilno ispitani.

392 U tom pogledu, u odgovoru Komisiji, koja ističe da, s obzirom na to da naznake o profilu njegovih članova uprave i sadržaj zapisnika sa sastanaka upravnog odbora i glavne skupštine društva Ori Martin nisu navedene u odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, nego tek u tužbi, društvo Ori Martin ne može se na to pozvati kako bi osporilo pripisivanje odgovornosti za povredu izvršeno u pobijanoj odluci (vidjeti gore navedenu točku 363.), valja podsjetiti da se nijednom odredbom prava Unije ne propisuje adresatu obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku da tijekom upravnog postupka treba osporavati njezina različita pravna ili činjenična pitanja jer u protivnom to više neće moći naknadno napraviti u fazi sudskog postupka (presuda od 1. srpnja 2010., Knauf Gips/Komisija, C-407/08 P, Zb., EU:C:2010:389, t. 89.).

393 Naime, iako poduzetnikovo izričito ili implicitno priznavanje činjeničnih ili pravnih pitanja tijekom upravnog postupka pred Komisijom može predstavljati dodatni dokaz tijekom ocjene osnovanosti sudske tužbe, njime se ne može ograničiti samo ostvarivanje prava na podnošenje tužbe pred Općim sudom koje fizička ili pravna osoba ima na temelju članka 263. četvrtog stavka UFEU-a (presuda Knauf Gips/Komisija, t. 392. *supra*, EU:C:2010:389, t. 90.).

394 U tom okviru valja ispitati različite elemente koje društvo Ori Martin navodi kako bi oborilo pretpostavku stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja.

395 Kao prvo, društvo Ori Martin tvrdi da je uvijek djelovalo kao holding društvo i da je njegovo sudjelovanje u društvu SLM bilo financijske prirode. To međutim nije dovoljno kako bi oborilo pretpostavku koja se temelji na potpunom ili gotovo potpunom vlasništvu nad kapitalom društva SLM.

396 U kontekstu grupe društava, holding društvo, koje, među ostalim, koordinira financijske investicije unutar grupe, društvo je sa svrhom okupljanja udjela u različitim društvima, pri čemu je njegova funkcija da osigura jedinstveno upravljanje istima (vidjeti u tom smislu presude od 8. listopada 2008., Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija, T-69/04, Zb., EU:T:2008:415, t. 63.; od 13. srpnja 2011., Shell Petroleum i dr./Komisija, T-38/07, Zb., EU:T:2011:355, t. 70. i navedenu sudsku praksu i od 29. lipnja 2012., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisija, T-360/09, Zb., EU:T:2012:332, t. 283.).

397 U ovom slučaju, kao prvo, iz izvatka iz sudskog registra trgovačkih društava u Luksemburgu i iz osnivačkog akta društva, koje je dostavilo društvo Ori Martin kako bi potkrijepilo svoje tvrdnje, proizlazi da je ono dioničko društvo osnovano 4. prosinca 1998. na temelju luksemburškog prava i da njegov kapital iznosi 44 milijuna eura, što je visok iznos (najmanji iznos kapitala dioničkog društva u Luksemburgu je 31.000 eura). Taj kapital odgovara vrijednosti unosa u stvarima i pravima koje su izvršila tri dioničara tijekom osnivanja društva, odnosno vrijednosnih papira koji predstavljaju 90% kapitala društva Ori Martin SpA i 100% kapitala društva Finoger SpA (dva društva koja su vlasnici društva SLM).

398 Stoga, čak i pod pretpostavkom da društvo Ori Martin nema operativnu strukturu niti zaposlenike kao što navodi, a ipak posjeduje predstavništvo u Luganou (Švicarska) (vidjeti Prilog 6., str. 674.), ostaje činjenica da se ne radi o običnom fiktivnom društvu nego o društvu koje ima za cilj specifičnu ulogu unutar grupe društava Ori Martin kao financijsko holding društvo osnovano na temelju luksemburškog prava.

399 Štoviše, iz članka 2. osnivačkog akta društva proizlazi da je djelatnost društva Ori Martin sljedeća: „djelatnost društva je upis kapitala, stjecanje udjela, financiranje i financijski interes, u bilo kojem obliku, u svim društvima, holding društvima, svakom konzorciju ili grupi poduzetnika, luksemburškim ili stranim, kao i upravljanje financijskim sredstvima koja su mu stavljena na raspolaganje, kontrola, upravljanje i razvoj njegovih udjela.“

400 Društvo Ori Martin pozvalo se na tu statutarnu odredbu u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i u tužbi kako bi navelo da je ono samo „društvo običnog upravljanja financijskim udjelima“. Međutim, valja utvrditi da njegova djelatnost podrazumijeva stjecanje udjela, kao i upravljanje financijskim sredstvima koja su mu stavljena na raspolaganje, ali i „kontrolu, upravljanje i razvoj njegovih udjela“. Iz te odredbe proizlazi da udio društva Ori Martin u drugom društvu stoga nije neaktivno držanje udjela jer dioničari u njima nemaju interes. Naprotiv, društvo Ori Martin statutom je obvezano kontrolirati, upravljati i razvijati svoje udjele, što podrazumijeva aktivan, a ne pasivan, pristup praćenju tih udjela.

401 Osim toga, društvo Ori Martin tvrdi da iz profila njegovih troje članova uprave proizlazi da se njihovo imenovanje odvilo u okviru izričito financijskog upravljanja društvom a da se nije predvidjela mogućnost interveniranja u upravljanje društava kćeri. Ti članovi uprave nisu ni bili upoznati sa sektorom čelika, što bi im omogućilo da učinkovito interveniraju. Ispitivanje zapisnika sa sastanaka upravnog odbora društva, kao i onih s glavne skupštine dioničara, to potvrđuje.

402 Međutim, iz odluka konstitutivne skupštine društva Ori Martin (Prilog 4. tužbi, str. 608.) proizlazi da je broj članova uprave utvrđen na tri i da se najprije radi o „osobi [A.], direktoru društava s prebivalištem u Italiji; osobi [E.] s diplomom studija poslovanja i financija, s prebivalištem [u Luksemburgu]; osobi [L.], zaposlenika u privatnom sektoru, s prebivalištem [u Luksemburgu]“. Osoba [E.] imenovana je 21. prosinca 1998. predsjednikom upravnog odbora.

403 U skladu s izvatkom iz sudskog registra trgovačkih društava iz Luksemburga (Prilog 1. tužbi), 3. kolovoza 2010. ti su članovi uprave bili osoba [N.] s prebivalištem u Luksemburgu, osoba [W.] s prebivalištem u Luksemburgu i osoba [A.], također predsjednik upravnog odbora, s prebivalištem u Italiji.

404 Stoga se pokazuje da je osoba [A.] statutom predstavljena kao direktor društava, na temelju čega se može smatrati da ima potrebne kompetencije za upravljanje društvom osobito s obzirom na njegovu djelatnost.

405 Iz ispitivanja zapisnika sa sastanaka upravnog odbora društva Ori Martin također proizlazi da je u brojnim prilikama upravni odbor dodijelio osobi [A.] sve ovlasti za zastupanje društva ili je odobrilo odluke koje je donio taj direktor. Najprije, iz zapisnika sa sastanka upravnog odbora od 15. rujna 1999. proizlazi da je navedeni odbor osobi [A.] dodijelio sve ovlasti za „predstavljanje društva u potpisivanju zapisnika sa svih sastanaka glavne skupštine društava kćeri održanih 1999.“ (Prilog 6. tužbi, str. 661.). Isto tako, iz zapisnika sa sastanka upravnog odbora od 3. svibnja 2000. proizlazi da je navedeni odbor osobi [A.] dodijelio sve ovlasti za „predstavljanje društva u potpisivanju zapisnika sa sastanaka redovnih i izvanrednih glavnih skupština sljedećih društava: […] SLM […]“ (Prilog 6. tužbi, str. 670.).

406 Nadalje, na temelju ispitivanja zapisnika u vezi sa skupštinama dioničara društva Ori Martin može se istaknuti da se u izvješću o upravljanju upravnog odbora za statutarnu glavnu skupštinu dioničara održanu 6. lipnja 2002., u odjeljku „važni događaji u tekućoj poslovnoj godini“, navodi da je „društvo nastojalo reorganizirati svoja društva kćeri prema djelatnosti“ (Prilog 6. tužbi, str. 692.).

407 Na temelju tih dokaza može se smatrati da je barem osoba [A.], koja je donosila važne odluke o djelovanju društva Ori Martin, bila nekoliko puta izričito ovlaštena za praćenje djelovanja različitih društava kćeri tog društva. Također se pokazuje da je društvo Ori Martin interveniralo u poslove unutar grupe u svrhu reorganizacije, što nužno znači da je bilo upoznato s njezinim djelovanjem, suprotno onome što tvrdi.

408 Kao drugo, društvo Ori Martin poziva se na nedostatak „protoka informacija“ između njega i društva SLM i na činjenicu da nije znalo ili nije moglo znati za protupravno ponašanje društva SLM.

409 O tom posljednjem pitanju već je navedeno da se takav element ne zahtijeva kako bi se pripisala povreda društvu majci. Što se tiče naznake o nedostatku „protoka informacija“, ona se već nalazila u odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama i nije pojašnjena. Takva naznaka ipak i dalje nema utjecaja jer iz prethodno navedenog proizlazi da je osoba [A.] mogla kontrolirati društvo SLM na temelju svojih kompetencija, zbog svoje statutarne zadaće direktora i zbog toga što iz spisa proizlazi da je njezine odluke odobrio upravni odbor.

410 Kao treće, pripisivanje povrede članka 101. UFEU-a poduzetniku ne pretpostavlja djelo ili čak znanje člana ili glavnih upravitelja predmetnog poduzetnika za tu povredu nego djelo osobe koja je ovlaštena djelovati za račun tog poduzetnika (presude od 7. lipnja 1983, Musique Diffusion française i dr./Komisija, 100/80 do 103/80, Zb., EU:C:1983:158, t. 97. i od 20. ožujka 2002., Brugg Rohrsysteme/Komisija, T-15/99, Zb., EU:T:2002:71, t. 58.).

411 Međutim, društvo Ori Martin ne osporava da je predstavnicima društva SLM unutar zabranjenog sporazuma društvo SLM valjano dalo ovlasti obvezivanja poduzetnika. Činjenica da oni nisu obnašali nikakvu funkciju unutar društva majke nije relevantna jer su imali ovlast obvezivanja društva kćeri koje je sudjelovalo u povredi. Osim toga što tvrdnje prema kojima su te osobe djelovale samostalno nisu potkrijepljene, njima se, slijedom toga, društvo SLM ne može osloboditi njegove odgovornosti, kao ni, posljedično, društvo Ori Martin.

412 Slijedom toga, nijednim dokazom koji je istaknulo društvo Ori Martin, razmatranim zasebno ili zajedno s drugima, ne može se oboriti pretpostavka stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja društva Ori Martin na društvo SLM.

413 Što se tiče prigovora koji se temelji na nepostojanju obrazloženja, valja podsjetiti da je obveza obrazlaganja odvojeno pitanje od osnovanosti obrazloženja.

414 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, obrazloženje propisano člankom 296. UFEU-a treba biti prilagođeno naravi predmetnog akta i treba jasno i nedvosmisleno odražavati rasuđivanje institucije koja je autor akta na način koji zainteresiranim osobama omogućuje da shvate svrhu poduzetih mjera, a nadležnom sudu da obavi svoj nadzor. Zahtjev obrazloženosti treba ocjenjivati u odnosu na okolnosti slučaja. U obrazloženju nije potrebno podrobno navoditi sve relevantne činjenične i pravne elemente, jer se pitanje ispunjava li obrazloženje nekog akta zahtjeve iz članka 296. UFEU-a treba ocjenjivati ne samo s obzirom na tekst obrazloženja, nego i na njegov kontekst te na ukupnost pravnih pravila kojima se uređuje predmetno područje. Konkretno, Komisija nije obvezna zauzeti stajalište o svim argumentima koje su joj istaknule zainteresirane osobe, nego je dostatno da izloži činjenice i pravna stajališta koja imaju suštinsku važnost u strukturi odluke (vidjeti presude od 4. ožujka 2009., Associazione italiana del risparmio gestito i Fineco Asset Management/Komisija, T-445/05, Zb., EU:T:2009:50, t. 66 i 67. i navedenu sudsku praksu).

415 Međutim, iz uvodnih izjava 862. i 875. pobijane odluke u dovoljnoj mjeri proizlazi da je Komisija iznijela razloge zbog kojih je smatrala da se argumentima koje je istaknulo društvo Ori Martin ne može oboriti pretpostavka stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja. Pobijana odluka sadrži dovoljno obrazloženje u tom pogledu i prigovor koji se temelji na nepostojanju obrazloženja treba stoga odbiti.

416 Nadalje, i zbog toga što je tužbeni razlog koji se temelji na povredi načela dobre uprave različit prigovor od onog povrede obveze obrazlaganja, taj se tužbeni razlog ne može prihvatiti.

417 Naime, valja podsjetiti da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se u upravnim postupcima među jamstvima koja dodjeljuje pravni poredak Unije nalazi i načelo dobre uprave, za koje je vezana obveza nadležne institucije da pažljivo i nepristrano ispita sve relevantne elemente konkretnog predmeta (presuda od 21. studenoga 1991., Technische Universität München, C-269/90, Zb., EU:C:1991:438, t. 14. i od 29. ožujka 2012., Komisija/Estonija, C-505/09 P, Zb., EU:C:2012:179, t. 95.).

418 Valja utvrditi da iz pobijane odluke proizlazi da je Komisija pažljivo i nepristrano ispitala sve argumente koje je društvo Ori Martin istaknulo tijekom upravnog postupka, a kojima je nastojalo oboriti pretpostavku stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja i da se činjenica da ih je odbila ne može izjednačiti s povredom načela dobre uprave.

419 Komisiji se također ne može prigovoriti da nije pojedinačno i sveukupno odlučila o dokazima koji joj nisu podneseni prilikom upravnog postupka.

420 U odgovoru na prigovor koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja, valja istaknuti da društvo Ori Martin u tom pogledu navodi da je Komisija za druga društva uključena u zabranjeni sporazum uzela u obzir „postojanje veza nadređenosti i podređenosti“ i „obvezu društva kćeri da podnosi izvješća društvu majci“, što nije bio slučaj u njegovoj situaciji. Međutim, iako je društvo Ori Martin u svojem odgovoru na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku (Prilog 5. tužbi, t. 62.) stvarno navelo da društvo SLM prema njemu nije imalo „obvezu izvješćivanja“, uzimanjem u obzir tog argumenta, čak i pod pretpostavkom da je dokazan, ne može se dovesti u pitanje prethodno rasuđivanje koji je dovelo do zaključka da je društvo Ori Martin izvršavalo odlučujući utjecaj na svoje društvo kći, osobito kako bi upravljalo, kontroliralo i razvijalo svoje udjele, kao što proizlazi iz njegove djelatnosti i aktivnosti njegovih članova uprave.

421 Stoga valja odbiti različite prigovore podnesene u pogledu obaranja pretpostavke stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja.

422 Slijedom toga, tužbeni razlog koji se odnosi na pripisivanje odgovornosti društvu Ori Martin za povredu koju je počinilo društvo SLM treba u cijelosti odbiti kao neosnovan.

423 Komisija je, s jedne strane, pravilno utvrdila solidarnu odgovornost društava Ori Martin i SLM počevši od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002. na temelju pretpostavke stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja zbog toga što je društvo Ori Martin držalo gotovo cijeli kapital društva SLM i, s druge strane, pravilno smatrala da društvo Ori Martin nije uspjelo u obaranju te pretpostavke.

424 U tom pogledu iz ispitivanja različitih dokaza podnesenih Općem sudu proizlazi da se moglo stvarno zaključiti da je društvo Ori Martin izvršavalo odlučujući utjecaj na svoje društvo kći, osobito kako bi upravljalo, kontroliralo i razvijalo svoje udjele kao što proizlazi iz njegove djelatnosti i aktivnosti njegovih članova uprave.

F – *Zahtjev društva SLM koji se odnosi na isplatu kamata na preplaćeni dio već plaćene novčane kazne*

425 Društvo SLM u replici navodi svoja očitovanja o drugoj odluci o izmjeni i traži od Općeg suda da naloži Komisiji da mu isplati dospjele kamate na već plaćeni iznos koji je Komisija vratila nakon izmjena u drugoj odluci o izmjeni.

426 Komisija je u odgovoru na repliku odbila taj zahtjev zato što je nerazuman, zato što smanjenje iznosa novčane kazne, provedeno u drugoj odluci o izmjeni kako bi se osiguralo da taj iznos u ovom slučaju nije neproporcionalan u odnosu na veličinu i količinu prodaje kažnjenog poduzetnika, proizlazi iz ostvarivanja diskrecijske ovlasti Komisije i zato što bi isplata kamata značila još jedno smanjenje iznosa novčane kazne, što bi predstavljalo dvostruku prednost u korist adresata druge odluke o izmjeni.

427 Kao što je izneseno na raspravi, na temelju nijednog argumenta koji navodi Komisija ne može se dokazati da se društvo SLM nalazi u situaciji u kojoj se nepravedno obogatilo.

428 U ovom slučaju, ipak valja utvrditi da se drugom odlukom o izmjeni, kojom je smanjen iznos novčane kazne izrečene društvu SLM, ne predviđa pitanje povrata preplate s kamatama ako to zatraži dotična osoba.

429 Osim toga, iz ovog postupka ne proizlazi da je društvo SLM podnijelo zahtjev Komisiji u tom smislu, niti da je ona zauzela stajalište o takvom zahtjevu u aktu kojim mu se može nanijeti šteta i koji se posljedično može osporavati pred Općim sudom.

430 Stoga, zbog toga što Komisija nije zauzela nikakvo stajalište o takvom zahtjevu društva SLM koji se odnosio na isplatu kamata na preplaćeni dio novčane kazne koji je već platilo nakon donošenja prvotne odluke prije negoli mu ga je Komisija vratila zbog druge odluke o izmjeni, Opći sud nije nadležan za odlučivanje o zahtjevu za izdavanje naloga koji je u tom pogledu podnijelo društvo SLM u svojim očitovanjima o drugoj odluci o izmjeni jer takva nadležnost ne proizlazi osobito iz članka 263. UFEU-a ili članka 261. UFEU-a u vezi s člankom 31. Uredbe br. 1/2003.

431 Iz prethodno navedenog proizlazi da, u ovom slučaju, zahtjev društva SLM koji se odnosi na isplatu kamata na preplaćeni dio novčane kazne koji je već plaćen treba odbiti.

G – *Zaključci o kazni izrečenoj za sudjelovanje u povredi, izvršavanje neograničene nadležnosti Općeg suda i utvrđivanje iznosa novčane kazne*

432 Pored jednostavnog nadzora zakonitosti kazne, u okviru kojeg Opći sud može samo odbiti tužbu za poništenje ili poništiti pobijani akt, na temelju neograničene nadležnosti koja mu je dodijeljena člankom 31. Uredbe br. 1/2003, u skladu s člankom 261. UFEU-a, Opći sud ovlašten je svojom ocjenom zamijeniti ocjenu Komisije, preinačiti pobijani akt, čak i bez njegovog poništenja, uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti, kako bi, na primjer, smanjio iznos novčane kazne, ako je pitanje iznosa iste podvrgnuto njegovoj ocjeni (vidjeti u tom smislu presude od 8. veljače 2007., Groupe Danone/Komisija, C-3/06 P, Zb., EU:C:2007:88, t. 61. i 62. i od 3. rujna 2009., Prym i Prym Consumer/Komisija, C-534/07 P, Zb., EU:C:2009:505, t. 86. i navedenu sudsku praksu).

433 Tužitelji u svojim zaključcima osobito zahtijevaju od Općeg suda da poništi pobijanu odluku, da utvrdi novi iznos novčane kazne koju treba izreći društvu SLM solidarno s društvom Ori Martin i da poništi ili smanji iznos novčane kazne izrečene solidarno društvu Ori Martin.

434 Iz prethodno navedenog već proizlazi da valja poništiti članak 1. točku 16. pobijane odluke u dijelu u kojem se društvu SLM pripisuje sudjelovanje u nizu sporazuma i usklađenih djelovanja u sektoru čelika za prednapinjanje na unutarnjem tržištu i unutar EGP-a od 10. veljače 1997. do 14. travnja 1997. Isto tako, Opći sud također treba poništiti i članak 2. točku 16. pobijane odluke jer se njime tužiteljima izriče neproporcionalna novčana kazna za kažnjavanje sudjelovanja društva SLM u jedinstvenoj povredi od 15. travnja 1997. do 19. rujna 2002., uzimajući u obzir da je ta novčana kazna utvrđena s obzirom na sudjelovanje društva SLM u povredi koja je navedena u članku 1. pobijane odluke.

435 Također je na Općem sudu da utvrdi iznos novčane kazne koju treba izreći društvu SLM i, u jednom dijelu, solidarno društvu Ori Martin, s obzirom na sudjelovanje društva SLM u jedinstvenoj povredi.

436 U tom pogledu, treba istaknuti da kada Opći sud utvrđuje novčanu kaznu, to po svojoj naravi nije precizni računski postupak. Nadalje, Opći sud ne obvezuju ni izračuni Komisije ni njezine smjernice kada odlučuje na temelju svoje neograničene nadležnosti, već on mora izvršiti vlastitu ocjenu, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja (vidjeti presudu od 5. listopada 2011., Romana Tabacchi/Komisija, T-11/06, Zb., EU:T:2011:560, t. 266. i navedenu sudsku praksu).

437 U ovom slučaju, kako bi se utvrdio iznos novčane kazne namijenjene kažnjavanju sudjelovanja društva SLM u jedinstvenoj povredi, iz članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003 proizlazi da, osim težine, u obzir treba uzeti i trajanje povrede, a iz načela individualizacije kazni proizlazi da se pri kažnjavanju treba uzeti u obzir situacija svakog prijestupnika u pogledu povrede. To osobito treba biti slučaj u pogledu složene i dugotrajne povrede one vrste koju Komisija utvrđuje u pobijanoj odluci, a koja je obilježena heterogenošću sudionika.

438 U ovom slučaju Opći sud smatra prikladnim uzeti u obzir sljedeće okolnosti.

439 S jedne strane, iz spisa proizlazi da je u dovoljnoj mjeri dokazano da je društvo SLM sudjelovalo na nekoliko sastanaka kluba Italia koji su se odnosili na podjelu kvota i utvrđivanje cijena na talijanskom tržištu. Takvi dogovori ubrajaju se po svojoj prirodi u najteža ograničenja tržišnog natjecanja.

440 Sudjelovanje društva SLM u klubu Italia ključan je element za ocjenjivanje kazne i taj je element sam po sebi značajan s obzirom na protutržišni cilj razgovora koji su se održavali unutar tog kluba, radilo se, za društvo SLM, o razgovorima koji se odnose na unutarnji aspekt tog sporazuma ili, naknadno, o razgovorima koji se odnose na njegov vanjski aspekt.

441 Kako bi utvrdio iznos novčane kazne, Opći sud u tom pogledu smatra da nije potrebno uzeti u obzir vrijednost prihoda od prodaje ostvarene u državama na koje se nije odnosio zabranjeni sporazum u kojem je društvo SLM stvarno i konkretno sudjelovalo od 15. travnja 1997. do 10. rujna 2000.

442 Isto tako, s obzirom na to da informacije koje se mogu izvesti iz rukom pisanih bilježaka društva ITC u vezi sa sastankom od 10. veljače 1997. kako bi se povreda pripisala društvu SLM nisu potvrđene drugim dokazima, početak sudjelovanja društva SLM u klubu Italia ne treba utvrditi na taj datum. Međutim, takvo sudjelovanje u dovoljnoj mjeri proizlazi iz raspoloživih dokaza u pogledu sastanka od 15. travnja 1997. i također je bez prekida utvrđeno do 19. rujna 2002.

443 S druge strane, s pravom se može smatrati da je, počevši od 29. studenoga 1999., društvo SLM znalo ili trebalo znati da je, sudjelujući u klubu Italia, bilo dio šireg sustava koji se sastojao od različitih razina i čiji je cilj bio stabilizacija tržišta čelika za prednapinjanje na sveeuropskoj razini kako bi se izbjeglo sniženje cijena (pobijana odluka, uvodna izjava 650. i gore navedena točka 129.).

444 Također se s pravom može smatrati da je društvo SLM sudjelovalo u klubu Europa u razdoblju od 11. rujna 2000. i 19. rujna 2002, što odgovara razdoblju u kojem je društvo SLM dobilo odobrenja potrebna kako bi prodavalo čelik za prednapinjanje u određenim državama na koje se odnosio klub Europa i u kojem su se održavali razgovori s klubom Italia o povećanju kvote koja bi se mogla priznati talijanskim izvoznicima.

445 Dakle, društvo SLM tek je u kasnijoj fazi nego ostali poduzetnici saznalo za jedinstvenu povredu za koju ga tereti Komisija i sudjelovalo u aspektu te povrede koji nije klub Italia. To relativno kasno saznanje stoga ne može imati značajan utjecaj na utvrđivanje iznosa novčane kazne zbog razloga spomenutih u točki 320 ove presude.

446 Istodobno treba istaknuti da Komisija nije utvrdila da je društvo SLM sudjelovalo u južnom sporazumu, klubu España ili koordinaciji u pogledu kupca Addtek, koji tvore temeljne aspekte jedinstvene povrede.

447 S obzirom na te okolnosti, Opći sud smatra da novčana kazna u visini od 19 milijuna eura omogućuje učinkovito suzbijanje nezakonitog ponašanja društva SLM na način koji nije zanemariv i koji je i dalje dovoljno odvraćajući. Svaka novčana kazna viša od tog iznosa bila bi neproporcionalna u odnosu na povredu za koju se terete tužitelji, ocijenjenu s obzirom na sve okolnosti koje obilježavaju sudjelovanje društva SLM u jedinstvenoj povredi.

448 Navedenom se novčanom kaznom uzima u obzir činjenica da društvo SLM u jednom dijelu povrede nije sudjelovalo u vanjskom aspektu kluba Italia te se početnom točkom tog sudjelovanja smatra 15. travnja 1997. Na taj način Opći sud smatra da je dovoljno uzeo u obzir postupno sudjelovanje društva SLM u zabranjenom sporazumu s obzirom na to da je pojašnjeno da je društvo SLM od početka sudjelovalo u nezanemarivom aspektu jedinstvene povrede i da je zatim u potpunosti sudjelovalo u zabranjenom sporazumu na način koji se može usporediti s onim glavnih sudionika kluba Italia.

449 Zbog gore navedenih razloga, u odgovoru na argumentaciju društva Ori Martin u tom pogledu, valja smatrati da je društvo Ori Martin solidarno odgovorno za plaćanje dijela te novčane kazne. S obzirom na trajanje razdoblja u kojem je društvo Ori Martin navodno moglo izvršavati odlučujući utjecaj na društvo SLM, valja smatrati da je društvo Ori Martin solidarno odgovorno za plaćanje novčane kazne u visini od 13,3 milijuna eura za razdoblje od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002.

450 Ta novčana kazna odražava činjenicu da se društvo Ori Martin, kao što je smatrala Komisija u pobijanoj odluci, ne može smatrati odgovornim za cijelu novčanu kaznu izrečenu društvu SLM.

451 Nadalje, zbog zakonskog praga od 10% ukupnog prihoda predviđenog člankom 23. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1/2003, konačni iznos novčane kazne izrečene pojedinačno društvu SLM ne može prelaziti 1,956 milijuna eura.

452 S obzirom na prethodno navedeno, valja smanjiti iznos novčane kazne izrečene društvu SLM sa 19,8 milijuna eura na 19 milijuna eura (razdoblje 15. travnja 1997. – 19. rujna 2002.) i utvrditi da je društvo Ori Martin solidarno odgovorno za plaćanje te novčane kazne u iznosu od 13,3 milijuna eura (razdoblje od 1. siječnja 1999. do 19. rujna 2002.). Nadalje, zbog zakonskog praga od 10% ukupnog prihoda predviđenog člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, konačni iznos kazne izrečene pojedinačno društvu SLM utvrđuje se u iznosu od 1,956 milijuna eura (razdoblje 15. travnja 1997-31. prosinca 1998.).

453 Nadalje, nije potrebno da Opći sud odluči o zahtjevima za izvođenje dokaza (svjedočanstva predstavnika društava Redaelli i ITC; popis dužnosnika zaduženih za spis) koje je predložilo društvo SLM jer se te mjere ne čine potrebnima za rješavanje spora.

454 Osim toga, s obzirom na to da je Opći sud prilikom izmjene pobijanog akta uzeo u obzir sve činjenične okolnosti kada je na temelju neograničene nadležnosti odlučio o iznosu novčane kazne koju je ocijenio, više nije potrebno odlučiti o tužbenom razlogu koji je istaknulo društvo SLM nakon donošenja druge odluke o izmjeni, u okviru kojeg je društvo SLM tvrdilo da je dodatna podjela novčane kazne koja je izrečena prvotnom odlukom bila pogrešna s obzirom na metodologiju koju je Komisija iznijela u Smjernicama iz 2006.

455 U preostalim dijelovima tužbe se odbijaju.

Troškovi

456 Sukladno članku 134. stavku 3. Poslovnika, ako stranke djelomično uspiju u svojim zahtjevima, svaka stranka snosi vlastite troškove. Međutim, ako se to čini opravdanim u danim okolnostima, Opći sud može odlučiti da, osim vlastitih troškova, jedna stranka snosi i dio troškova druge stranke.

457 U okolnostima ovog slučaja, s obzirom na smanjenje iznosa novčane kazne koju je tužiteljima izrekla Komisija i na činjenicu da je u prvotnoj tužbi društva SLM naveden tužbeni razlog koji se odnosi na povredu zakonske granice od 10% koji je to društvo povuklo nakon donošenja druge odluke o izmjeni, valja odlučiti da će Komisija snositi vlastite troškove, kao i dvije trećine troškova društva SLM i jednu trećinu troškova društva Ori Martin, koja će stoga snositi preostali dio vlastitih troškova.

Slijedom navedenoga,

OPĆI SUD (šesto vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. **Predmeti T-389/10 i T-419/10 spajaju se u svrhu presude.**

2. **Članak 1. točka 16. Odluke Komisije C (2010) 4387 *final* od 30. lipnja 2010. o postupku primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/38344 - Čelik za prednapinjanje), kako je izmijenjena Odlukom Komisije C (2010) 6676 *final* od 30. rujna 2010. i Odlukom Komisije C (2011) 2269 *final* od 4. travnja 2011., poništava se u dijelu u kojem se društvu Siderurgica Latina Martin SpA (SLM) pripisuje sudjelovanje u nizu sporazuma i usklađenih djelovanja u sektoru čelika za prednapinjanje na unutarnjem tržištu i unutar Europskog gospodarskog prostora od 10. veljače 1997. do 14. travnja 1997.**

3. **Poništava se članak 2. točka 16. Odluke C (2010) 4387 *final*, kako je izmijenjena Odlukom C (2010) 6676 *final* i Odlukom C (2011) 2269 *final.***

4. **Iznos kazne izrečene društvu SLM smanjuje se s 19,8 milijuna eura na 19 milijuna eura, od kojih je 13,3 milijuna eura na temelju solidarne odgovornosti izrečeno društvu Ori Martin SA, a zbog zakonskog praga od 10% ukupnog prihoda predviđenog člankom 23. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1/2003, konačan iznos kazne izrečen društvu SLM na temelju pojedinačne odgovornosti utvrđuje se u iznosu od 1,956 milijuna eura.**

5. **U preostalim dijelovima tužbe se odbijaju.**

6. **Komisija će snositi vlastite troškove, dvije trećine troškova društva SLM i trećinu troškova društva Ori Martin.**

7. **Društvo SLM snosit će trećinu vlastitih troškova.**

8. **Društvo Ori Martin snosit će dvije trećine vlastitih troškova.**

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 15. srpnja 2015.

Potpisi